

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจัยในฐานปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

เอกสารประกอบที่ 1

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย

ในรอบ 6 เดือนที่ 3

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

สุพรรณา เกรียงไกรเพ็ชร (หัวหน้าโครงการ)

เจตนา นาควัชระ (นักวิจัยอาวุโส)

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์)

เตยงาม คุปตะบุตร (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

อรอนงค์ กลิ่นศิริ (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

วันทนี ศิริพัฒนานันทกุล (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

พนิดา ฐปนากร (ผู้วิจัยศิลปะการแสดง)

รังสิพันธุ์ แข็งขัน (ผู้วิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

ไอยเรศ บุญฤทธิ์ (ผู้ช่วยวิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

สุชาติ ทองสิมา (ผู้วิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

อรพินท์ คำสอน (ผู้วิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

จักรนาท นาคทอง (ผู้ช่วยวิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

เอกสารประกอบที่ 1

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย

ในรอบ 6 เดือนที่ 3

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร (หัวหน้าโครงการ)

เจตนา นาควัชระ (นักวิจัยอาวุโส)

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์)

เตยงาม คุปตะบุตร (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

อรอนงค์ กลิ่นศิริ (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

วันทนีย์ ศิริพัฒนานันทกุล (ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

พนิดา ฐปนากร (ผู้วิจัยศิลปะการแสดง)

รังสิพันธุ์ แข็งขัน (ผู้วิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

ไอยเรศ บุญฤทธิ์ (ผู้ช่วยวิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

สุชาติ ทองสิมา (ผู้วิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

อรพินท์ คำสอน (ผู้วิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

จักรนาท นาคทอง (ผู้ช่วยวิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

หน้า

รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (บทสังเคราะห์).....	1
รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาวรรณศิลป์).....	12
รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาทัศนศิลป์).....	13
รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาศิลปะการแสดง).....	17
รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาสังคีตศิลป์).....	24
รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 (กรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต).....	31

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าของหัวหน้าโครงการ ในรอบ 6 เดือนที่ 3 (1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ6เดือนที่3 (บทสังเคราะห์)

1 เมษายน 2552 – 30 กันยายน 2552

โครงการวิจัยการวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร

1. แผนการดำเนินงานและผลงานที่กำหนดไว้

1.1 การดำเนินงานในช่วง 6 เดือนที่ 3

1.1.1 สาขาวรรณศิลป์

1) การศึกษาศิลปินและผลงาน หลังจากการดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ 1 และ 6 เดือนที่ 2 เพื่อสำรวจ รวบรวมและศึกษาผลงาน บทสัมภาษณ์และบทวิจารณ์เกี่ยวกับนักเขียนร่วมสมัย 2 คน ที่เลือกเป็นกรณีศึกษา คือ วินทร์ เลียววาริณ และปราบดา หยุ่น แล้ว ในช่วง 6 เดือนที่ 3 ผู้วิจัยได้จัดการสัมมนาวิชาการ 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 “การวิจารณ์วรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ” (วันเสาร์ที่ 6 มิถุนายน 2552) และครั้งที่ 2 “การวิจารณ์วรรณกรรมของปราบดา หยุ่น” (วันเสาร์ที่ 1 สิงหาคม 2552) เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์และเสนอผลการวิจัยในประเด็นที่กำหนดไว้

2) การศึกษาปรากฏการณ์การวิจารณ์ในบริบทสังคมร่วมสมัย รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมนักเขียน-นักอ่านของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการจัดอบรมนักเขียนเยาวชนที่จัดโดยองค์กรต่างๆ นอกจากนั้นได้รวบรวมข้อมูลบทวิจารณ์และข้อเขียนเชิงวิจารณ์ในหนังสือและนิตยสารต่างๆ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์การวิจารณ์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง

1.1.2 สาขาทัศนศิลป์

เพื่อทำความเข้าใจลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่กระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ ซึ่งจะช่วยนำไปสู่ความเข้าใจเรื่องสังคมศาสตร์การวิจารณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับการวิจารณ์ ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์ได้วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากกรณีศึกษาต่างๆ รวมทั้งจากอินเทอร์เน็ตและเว็บล็อก เพื่อเสนอผลการวิจัยตามโจทย์วิจัยของสาขา

1.1.3 สาขาศิลปะการแสดง ผู้วิจัยสาขาศิลปะการแสดงกำหนดการศึกษารับ การ เสพ และการวิจารณ์ศิลปะการแสดงในสังคมไทย โดยใช้กรณีศึกษา 3 กรณี และในช่วง 6 เดือนที่ 3 เน้นที่กรณีศึกษาเมืองไทยรัชดาลัยเฮียเตอร์ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาอีก 2 กรณี (ปฏิบัติการนักล่าฝัน อคาเดมี่ แฟนตาซี และ เทศกาลละคร กรุงเทพฯ 2551) และเสนอผลการวิจัยในขั้นสุดท้าย

1.1.4 สาขาสังคมศิลป์ ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาวិเคราะห์กรณีศึกษา 2 กรณีศึกษา คือ รายการโทรทัศน์ “คุณพระช่วย” และรายการ “อัครจริยคันธ์รพ” เพื่อศึกษาขนบดนตรีไทยและดนตรีร่วมสมัย และสุนทรียศาสตร์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่ม (focus group) และรวบรวมข้อมูลการวิจารณ์ดนตรี ในพื้นที่อินเทอร์เน็ต เพื่อวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัยในขั้นสุดท้าย

1.1.5 กรณีศึกษาระเบียบวิธีของสังคมศาสตร์ จากการศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้สำรวจและรวบรวมข้อมูลการสร้างและการวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเขียน บรรณาธิการสำนักพิมพ์ออนไลน์ และนักวิจารณ์ และเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทดลองเขียนวรรณกรรมออนไลน์ และเขียนบทวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์ เพื่อประมวลข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเขียนรายงานเสนอผลการวิจัย

1.2 ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ 3 (เมษายน – กันยายน 2552)

1.2.1 รายงานสรุปความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือนที่ 3 ของ 4 สาขา และกรณีศึกษา (ดูรายงานเฉพาะสาขา)

1.2.2 ภาคผนวกของรายงานแต่ละสาขา บทวิจารณ์ บทความ

1.2.3 เอกสาร จำนวน 9 รายการ (ดูตารางรายการเอกสารเสนอ สกว.)

2. รายงานการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ในช่วง 6 เดือนที่ 3

2.1 กิจกรรมของสาขาวรรณศิลป์ สาขาวรรณศิลป์ได้จัดการสัมมนา 2 ครั้ง ตามที่กำหนดไว้ คือ การวิจารณ์วรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ (เสาร์ที่ 6 มิถุนายน 2552 ณ ห้อง 207 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร) และ การวิจารณ์วรรณกรรมของปราบดา หยุ่น (เสาร์ที่ 1 สิงหาคม 2552 ณ ห้อง 407 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร) นอกจากนี้ ผู้วิจัยร่วมของสาขาวรรณศิลป์ได้เข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา อภิปราย การอบรม นักเขียน ของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของธนาคารกรุงไทย และกิจกรรมเกี่ยวกับการเขียนการอ่านขององค์กรอื่นๆ ตามสมควร รวมทั้งได้สัมภาษณ์นักวิจารณ์ สืบเนื่องจากที่ได้ดำเนินการไว้ในช่วง 6 เดือนที่ 2

2.2 กิจกรรมของสาขาทัศนศิลป์ ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์ได้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง “ย้อนรอย 7 ภัณฑารักษ์ ศาลาไทยเวนิชเบียนนาเล่ ครั้งที่ 53 ณ โรงแรมรอยัลซิดี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2552 นอกจากนี้ได้รวบรวมข้อมูลการวิจารณ์ศิลปะในพื้นที่อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเลือกศึกษาเว็บล็อกของศิลปิน ทวีศักดิ์ ศรีทองดี และเครือข่ายรวม 12 เว็บล็อก

2.3 กิจกรรมของสาขาศิลปะการแสดง ผู้วิจัยศึกษากรณีศึกษาที่ 3 คือ เมืองไทย

รัชดาลัยเหียรเตอร์ และเข้าร่วมกิจกรรมการวิจารณ์และการแสดงทัศนะเชิงวิจารณ์ของการแสดงละครเวทีหลังการแสดง จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณี เพื่อนำมาสังเคราะห์เขียนรายงานเสนอผลการวิจัย นอกจากนั้น เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2552 ผู้วิจัยได้รับเชิญให้เสนอบทความเรื่อง “มองสุนทรียะของสังคมไทยผ่านรายการ อคาเดมี่ แฟนตาซี” ในการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 8 จัดโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และได้รับฟังข้อเสนอ ข้อท้วงติงและการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าฟังการสัมมนา ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาประกอบการวิเคราะห์และเขียนรายงานผลการวิจัย

2.4 กิจกรรมของสาขาสังคีตศิลป์ ผู้วิจัยได้ปรับแผนกิจกรรมเดิมที่กำหนดจัดการอภิปรายเกี่ยวกับขนบดนตรีไทยในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง และได้จัดเป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยกำหนดประเด็น 2 ประเด็น คือ เหตุผลและความจำเป็นของความร่วมมือในดนตรีไทย และ สุนทรียศาสตร์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง ในส่วนของพื้นที่อินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์กระทู้สนทนาไทยคิดส์ดอทคอม จากนั้นได้นำข้อมูลและผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาเขียนรายงานการวิจัย

2.5 กิจกรรมของกรณีศึกษา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่อินเทอร์เน็ตให้เป็นจำนวนมาก ทั้งกระทู้สนทนา เว็บล็อก วรรณกรรมออนไลน์ บทวิจารณ์ และได้สัมภาษณ์ทั้งบรรณาธิการสำนักพิมพ์ออนไลน์ นักเขียน นักวิจารณ์ รวมทั้งนักอ่านวรรณกรรมออนไลน์ นอกจากนี้ยังได้เชิญนักเขียนและนักวิจารณ์ที่เสนองานในพื้นที่อินเทอร์เน็ตมาร่วมรายการสัมมนาครั้งที่ 2 ของสาขาวรรณศิลป์ (จักรพรรดิหน่อง และ เล่าชวนหัว) และผู้วิจัยยังได้เขียนวรรณกรรมออนไลน์และเขียนบทวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์เพื่อทดลองศึกษาปฏิกิริยาของนักเขียนและผู้ที่อยู่ในวงการวรรณกรรมออนไลน์อีกด้วย

3. การประชุมของโครงการ

3.1 การประชุมคณะผู้วิจัยและกรรมการที่ปรึกษา โครงการจัดการประชุมคณะผู้วิจัยและกรรมการที่ปรึกษาเดือนละครั้งโดยสม่ำเสมอ ในการประชุมในช่วง 6 เดือนที่ 3 นี้ เนื่องจากเป็นช่วงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบโจทย์วิจัยของสาขาและของโครงการ ทำให้คณะผู้วิจัยมีการตั้งคำถาม อภิปราย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างเข้มข้น กลุ่มกรณีศึกษา ยังคงมีส่วนร่วมสำคัญในการเพิ่มเติมข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้วิจัยสาขาอื่นๆ และด้วยเหตุที่เป้าหมายสำคัญของการวิจัยเน้นที่การทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้าง ผู้รับและผู้วิจารณ์ อันมีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นพลวัต คือมีความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในแง่การสร้างรูปแบบใหม่ๆ ของงานศิลปะ การครอบงำของเทคโนโลยี และการตลาด รวมทั้งแนว

คิดและแนวปฏิบัติของรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการสร้างและเสนอผลงานศิลปะ การทำความเข้าใจดังกล่าวมีแง่มุมและประเด็นที่ค่อนข้างซับซ้อน คณะผู้วิจัยจึงต้องทบทวนทั้งประเด็น เนื้อหา การตีความข้อมูลและการกำหนดนิยามคำสำคัญที่เป็นโมโนทัศน์หลักของการวิจัยนี้ นักวิจัยอาวุโสของโครงการ คือ ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ เป็นผู้ช่วยชี้แนวคิด กลั่นกรองและช่วยเขียนนิยามของโมโนทัศน์หลักให้แก่คณะผู้วิจัย (ดูภาคผนวกของรายงาน) และกรรมการที่ปรึกษาคนอื่น ๆ ก็ได้ช่วยอธิบายและทบทวนองค์ความรู้เดิมพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสาขา การอภิปรายโต้แย้ง ตั้งคำถามและการทบทวนองค์ความรู้ที่ได้กล่าวมานี้ ช่วยทำให้ผู้วิจัยแต่ละสาขามีความเข้าใจแจ่มชัดขึ้น ทั้งในการตอบโจทย์วิจัย และการเสนอแนะทางการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของผลการวิจัย ยิ่งกว่านั้นการทำงานในลักษณะดังกล่าวยังเป็นการยืนยันว่าการทำงานร่วมกันระหว่างสาขา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยต่างสาขานั้น มีประโยชน์ทั้งในแง่วิชาการและมนุษยสัมพันธ์

- 3.2 การประชุมหารือเฉพาะประเด็น** โครงการจัดการประชุมหารือเฉพาะประเด็น เพื่อช่วยทำความเข้าใจในปัญหาทางวิชาการ การตีความ การทบทวนองค์ความรู้และอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยบางสาขาได้ขอหารือกับนักวิจัยอาวุโสในประเด็นเกี่ยวกับการตีความ และการทำความเข้าใจโมโนทัศน์หลัก เช่น *ร่วมสมัย* เป็นอาชีพ-มืออาชีพ (professional) สมัยครเล่น (amateur) วานรชาราบ วัฒนธรรมอัมพวา ทฤษฎีจากแผ่นดินแม่ ความรู้สู่สาธารณะ ตลาด/การตลาด ในแง่ของศิลปะ สุนทรียศาสตร์ ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง สังคมศาสตร์การวิจารณ์ สุนทรียะ นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมในการสัมภาษณ์ศิลปินอาวุโส เช่น อาจารย์อวบ สาณะเสน ส่วนกรรมการที่ปรึกษาคนอื่น ๆ ก็มีส่วนช่วยเป็นอย่างมากทั้งในการตั้งคำถามเพื่อทำความเข้าใจ และเสนอความคิดเห็นในประเด็นปัญหาบางประการ

การประชุมหารือทุกครั้งจะมีการสรุปเป็นบันทึกวลยลักษณ์อักษร และส่งให้คณะผู้วิจัยทุกคน ทั้งที่เข้าร่วมการหารือหรืออาจไม่ได้เข้าร่วมก็ตาม การประชุมประจำเดือนและการประชุมหารือจึงเป็นวิธีการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานวิจัยในลักษณะนี้ เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ได้ตั้งทฤษฎีเป็นกรอบกำหนดแนวคิดและแนวคำตอบไว้ก่อน อีกทั้งกระบวนการทำวิจัยก็ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นแนวพื้นฐานดังที่การวิจัยส่วนมากนิยมทำกัน แต่เป็นการแสวงหาและสร้างประสบการณ์จากการสำรวจ รวบรวมข้อมูล ตั้งข้อสังเกต และสกัดความรู้ในลักษณะของการ “ทำไปเรียนรู้ไป” (learning by doing) อันเป็นแนวทางที่นักวิจัยอาวุโส คือ ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา ได้ปฏิบัติมานับตั้งแต่การทำวิจัยโครงการภาค 1 และ ภาค 2 ซึ่งเป็นที่มาของฐานความคิดของโครงการภาค 3 นี้

4. ข้อสังเกตเชิงวิเคราะห์ของหัวหน้าโครงการ

ในการตั้งข้อสังเกตเชิงวิเคราะห์ในช่วง 6 เดือนที่ 3 นี้ จะมีลักษณะเป็นการรวบรวมข้อสังเกตตั้งแต่การดำเนินงานช่วง 6 เดือนแรก มาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นความสืบเนื่องของกระบวนการทำงานและผลที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของแต่ละสาขา ประมวลเข้าเป็นข้อวิเคราะห์ของโครงการโดยรวม อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อที่ประชุมซึ่งเป็นการประชุมครั้งที่ 3 ของโครงการ และถือเป็นการสิ้นสุดโครงการด้วยนั้น จะมีข้อสังเกตของนักวิจัยอาวุโส และข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งโครงการจะต้องนำมาปรับปรุง และ/ หรือเพิ่มเติมในรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

4.1 การเปิดพื้นที่ใหม่ของการสร้างงานและการวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปของอินเทอร์เน็ตเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดพื้นที่กว้าง รองรับข้อมูลปริมาณมหาศาล เป็นทั้งแหล่งสั่งสมความรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ และพื้นที่ที่ให้เสรีภาพเท่าเทียมกัน โดยไม่สนใจสถานภาพหรือคุณสมบัติที่ปรากฏอยู่ในโลกความจริงหรือพื้นที่จริงทางกายภาพ หากมีการแสดงออกทางทวิทัศน์ที่มีคุณภาพและเอาจริงเอาจัง ก็ถือได้ว่าเป็นโอกาสใหม่ ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์ บทความ หนังสือเล่ม (รวมบทวิจารณ์หรือสารคดีเชิงวิจารณ์) และนิตยสาร มีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะการลดพื้นที่การวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ตอาจถือได้ว่าเข้ามาชดเชยพื้นที่ส่วนที่ขาดหายไป อย่างก็ตาม หากผู้ใช้พื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ขาดรากทางวัฒนธรรม ขาดประสบการณ์และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ขาดความรู้เกี่ยวกับองค์สำคัญแห่งงาน (canon) ต่อไปอาจถึงขั้นที่ว่า ไม่มีความรู้ก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ในขณะที่สมัยก่อนคิดว่าความรู้มาจากการศึกษาเล่าเรียนหรือมาจากประสบการณ์ตรงในชีวิต สิ่งเหล่านี้จะไม่เป็นเงื่อนไขสำคัญอีกต่อไป ดังเช่นในกรณีของสังคีตศิลป์ที่เกิดการ “วิจารณ์แห้ง” จากประสบการณ์ของผู้อื่น (ที่นำมาเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นไว้) ทำให้เห็นว่าประสบการณ์จากงานปฐมภูมิไม่จำเป็นอีกต่อไป เช่นเดียวกับผู้สร้างงานวรรณกรรมออนไลน์ที่เห็นว่าสามารถหยิบฉวยข้อมูล ความรู้ หรือแม้แต่ส่วนของผลงานของผู้อื่น มาสร้างงานของตนเองขึ้นได้ (เช่น การเขียนสารคดีท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ตนเองไม่เคยไป แต่ได้เห็นภาพและข้อเขียนในอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ ก็เอามาปะติดปะต่อกันได้ และมีความภูมิใจที่ได้ทำดังนั้น --ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักอ่านแฟนพันธุ์แท้) เมื่อไม่มีเงื่อนไขดังกล่าวมากำกับ ปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่เกิดขึ้นคือ “การสนทนาบนเปลือกกล้วยหอม” (คำอธิบายของนักวิจัยอาวุโสของโครงการฯ) ที่อาจลื่นล้มได้ทุกขณะ เพราะขาดพื้นฐานที่หนักแน่นและไม่สนใจเรื่องการสร้างพื้นฐานให้ตนเอง

4.2 ความล้มเหลวของการศึกษาที่เป็นทางการ / เป็นระบบ และความล้มเหลวของสื่อ

การศึกษาในระบบทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาส่งผลน้อยมากต่อผู้สร้าง ผู้รับและผู้วิจารณ์ ส่วนที่เป็นประโยชน์นั้นเกิดขึ้นนอกพื้นที่การศึกษาที่เป็นทางการ ครอบครัวยังเป็นแหล่งที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างนิสัยรักการอ่าน ในขณะที่สถาบันการศึกษาแทบไม่มีผู้กล่าวถึงเลย (ข้อมูลจากการร่วมกิจกรรมเสวนาการอ่าน ของสมาคมนักเขียนฯ) การรับและสืบทอดพื้นฐานความรู้จากการอ่านจึงลดน้อยลงไปอย่างเห็นได้ชัด งานระดับมาตรฐาน (canon) ทั้งของไทยและระดับโลกไม่มีความสำคัญต่อทั้งผู้สร้างและผู้รับงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้ดึงการปฏิบัติออกจากวิชาการ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติ ไม่สามารถสกัดความรู้จากประสบการณ์ ให้เป็นหลักการหรือความคิดเชิงทฤษฎี ทั้งด้วยตนเองและการส่งเสริมจากครูอาจารย์และผู้รู้ กล่าวโดยสรุปการศึกษาที่เป็นทางการหรือเป็นระบบ ไม่สามารถสร้างพื้นฐานหรือองค์ความรู้ให้แก่สังคมได้ ทั้งในแง่การอ่าน การใช้เวลาเพื่อ “ครุ่นคิดพินิจนึก” การสั่งสมความรู้ และทักษะการแสดงออกด้านการวิจารณ์ ไม่ว่าจะเป็นมุขปาฐะหรือลายลักษณ์ เช่นเดียวกับความล้มเหลวของสื่อ ซึ่งนอกจากจะไม่สามารถสร้างรสนิยมที่ดีให้แก่สังคม ยังชักจูงให้ “มหาชน” (public) คล้อยตามกระแสที่อยู่ในกำกับของทุนนิยมและบริโภคนิยม ไม่เปิดโอกาสให้ปัจเจกชนได้เลือกหรือสร้างรสนิยมที่ดีของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดค่านิยมสังคมที่มาจากปัจเจกชนที่สำนึกในการมีส่วนร่วมในสังคมมหาชนจึงกลายเป็น “ฝูงชน” และ “ฝูงแกะ” ในบั้นปลาย

ในประเด็นนี้ พบว่าพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ช่วยเสริมความรู้บางส่วนที่ขาดไปจากชั้นเรียน และสนับสนุนให้เกิดการสร้างทวิวัจนระหว่างผู้สร้าง ผู้รับ ผู้วิจารณ์ได้บ้าง แต่ก็มีลักษณะไม่เป็นการ ขาดทวิวัจนเชิงปัญหาในกลุ่มผู้สร้างงานจึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ลดทอนความสามารถในเชิงฝีมือสร้างสรรค์ และการเสนอทัศนะเชิงวิจารณ์ที่จริงจังและจริงใจ สถาบันสังคมที่ยังมีความหวังในการสร้างพื้นฐานที่ดีให้แก่สมาชิกสังคมได้ คือ สถาบันครอบครัว ซึ่งยังสามารถปลูกฝังและหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวให้มีนิสัยรักการอ่าน สามารถสั่งสมความรู้ และมีเวลาพอเพียงสำหรับการกรอและกลั่นประสบการณ์ เพื่อสกัดเป็นองค์ความรู้ที่มีความหมายในการดำรงชีวิต

4.3 การครอบงำรสนิยมมหาชน (public) ด้วยสื่อ และกลไกการตลาด ในปัจจุบันการตลาดเข้ามามีบทบาทในการสร้าง การเผยแพร่และการรับงานศิลปะ โดยมีสื่อเข้ามามีส่วนร่วม ดังเช่น ปรากฏการณ์ของ Academy Fantasia ปฏิบัติการนักล่าฝัน (AF 5 พ.ศ. 2551 และ AF 6 พ.ศ. 2552) มีผลกระทบในเชิงลบต่อการรับงานศิลปะ การวิจารณ์และการสร้างรสนิยมของมหาชน

ในกรณีของกลไกการตลาดและธุรกิจ โดยเฉพาะในสาขาศิลปะการแสดง พบว่ามโนทัศน์ (concept) “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์” ยังมีผลที่น่าสนใจ เช่นในกรณีละคร “หอม” (คณะละครขนาดเล็กที่มีทุนการสร้างน้อย และไม่มีระบบเครือข่ายธุรกิจรองรับ) ซึ่งหันเข้ายึดกลุ่มผู้ชมจำนวนน้อย และรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ชม ซึ่งแสดงว่าหลักการมนุษยสัมพันธ์ยังเป็น

ข้อเท็จจริงที่ใช้ได้ในปัจจุบัน รวมทั้งสนใจที่จะรับฟังการวิจารณ์โดยตรง ซึ่งเป็นการวิจารณ์ที่มีหลักวิชาประกอบบ้าง แต่ไม่ใช่คำสอน บางกลุ่มบางคณะสนใจการวิจารณ์มุขปาฐะ อาจเป็นในรูปแบบการเสนาหลังการแสดง ซึ่งมีลักษณะเป็นการ “วิจารณ์สด” ผู้สร้างบางคนสนใจที่จะเริ่มเขียนบทเอง หรือปรับจากตัวบทเดิม (เทศกาลละครกรุงเทพฯ 2551) อย่างไรก็ตาม ระบบทุนนิยมที่ผนวกกำลังกับกลไกการตลาดและสื่อ ทำให้เกิดการปิดกั้นโอกาสที่ผู้รับงานศิลปะจะได้สร้างและพัฒนารสนิยมของตนเอง และยังปิดกั้นโอกาสที่การวิจารณ์อย่างจริงจังและจริงใจจะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ปัจเจกชนและมหาชน ดังในกรณีของรัชดาวัลย์เขียวเตอร์ที่อาศัยระบบทุนนิยม สร้างกลไกในการควบคุมตลาด ควบคุมสื่อ และควบคุมการวิจารณ์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม

ส่วนกรณีของสาขาทัศนศิลป์นั้น ผู้สร้างงานอาจได้เปรียบสาขาอื่น เนื่องจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ทำให้ศิษย์ของท่านได้สัมผัสกับโลกตะวันตกและงานศิลปะระดับโลก กลุ่มลูกค้าที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจระดับบน และสนใจงานศิลปะสมัยใหม่ จึงช่วยขยายปริมาณการสร้างงานทัศนศิลป์ สร้างเงื่อนไขราคาและการจัดแสดงที่น่าสนใจ ทำให้ภัณฑารักษ์มีบทบาทมากขึ้น เกิดความมั่นใจในหอศิลป์ขนาดใหญ่ แต่การขยาย scale ของตลาดดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏว่ามีกลไกในการควบคุมคุณภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้การวิจารณ์งานทัศนศิลป์มีแนวโน้มไปในลักษณะวิจารณ์การสะท้อนสังคม หรือวิจารณ์ในมิติสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการวิจารณ์ตัวงานและกลวิธี หรือ “ฝีมือ” อย่างจริงจัง การเผยแพร่หรือขยายความรู้ทางศิลปะให้แก่ผู้สร้างและผู้รับจึงอาจไม่ขยายตัวตาม scale ของตลาดในแง่การขาย

4.4 วัฒนธรรมความ “เกรงใจ” กับการอาศัยพื้นที่ของสังคมนิรนาม ในการสำรวจข้อมูลของสาขาต่างๆ พบว่าการวิจารณ์ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งที่เป็นลายลักษณ์และมุขปาฐะ และไม่ว่าจะเป็นวงการทัศนศิลป์ สังคีตศิลป์ ศิลปะการแสดง ตลอดจนวรรณศิลป์ ซึ่งเดิมเคยมีความเข้มแข็งของงานวิจารณ์ลายลักษณ์มากกว่าการวิจารณ์ศิลปะสาขาอื่นๆ อันเนื่องมาจากความเข้มแข็งของวรรณกรรมศึกษา ข้อมูลจากการศึกษาพบว่า “ความเกรงใจ” ในการวิจารณ์คนในอาชีพเดียวกัน เพื่อนร่วมวงการ หรือลูกศิษย์ ทำให้ไม่ประสงค์จะวิจารณ์ เพราะอาจกระทบผลประโยชน์โดยตรงของผู้ถูกวิจารณ์ แต่ถ้าเป็นการวิจารณ์มุขปาฐะในกลุ่ม “คนกันเอง” ก็อาจทำได้ เงื่อนไขดังกล่าวน่าจะเป็นเหตุของการอาศัยพื้นที่อินเทอร์เน็ตในการแสดงทัศนะเชิงวิจารณ์ เพราะอินเทอร์เน็ตถือว่าเป็น “สังคมนิรนาม” ฉะนั้นวัฒนธรรมความเกรงใจจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการใช้พื้นที่สังคมนิรนาม ในขณะที่ในวงการสังคีตศิลป์ สังคมนิรนามกลับเปิดโอกาสให้ “ผู้น้อย” หรือ “ผู้เยาว์” สามารถวิจารณ์ผลงานของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าได้อย่างสะดวกใจ และยังเป็นการสร้าง “ตัวตน” หากสามารถแสดงความรู้และทัศนะวิจารณ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในสังคมนิรนามเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นักวิจารณ์ “ตัวจริง” ในแต่ละสาขามักไม่ค่อยนิยมการใช้พื้นที่ใหม่นี้ จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่า ความเกรงใจ จะทำให้ผู้รู้ดเว้นการวิจารณ์โดยสิ้นเชิง หรือเลียงไปใช้พื้นที่อื่นในการวิจารณ์ ในทำนองเดียวกัน การเปิด

“แฟนคลับ” และการสร้างกลุ่ม “แมย์กดีจิทัส” ก็ไม่ปรากฏว่ามีการแสดงทัศนะเชิงวิจารณ์ที่มีคุณภาพหรือความน่าสนใจ

4.5 การสร้างชุมชนในโลกโซเชียลและความเข้มข้นของชุมชน ผู้วิจัยกลุ่มกรณีศึกษาพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่พื้นที่อินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นผู้สร้างและผู้รับ / ผู้วิจารณ์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในโลกจริงทางกายภาพ มีการพบปะ ชุมชุม และเข้าร่วมกิจกรรม (เป็นครั้งคราว) ลักษณะที่น่าสนใจอยู่ที่ว่า พื้นที่โลกโซเชียลนั้นเปิดกว้างอย่างไรขอบเขต ไร้พรมแดน ทำให้เกิดชุมชนจำนวนมาก และเกิดการสังสรรค์ระหว่างชุมชน หากแต่ละชุมชนไม่มีการปรับและเสริมสร้างคุณภาพของตน การได้พบปะสร้างความสัมพันธ์หรือร่วมกลุ่มกัน ก็อาจไม่มีความหมายมากนัก ยิ่งกว่านั้น โลกโซเชียลหรือสังคมนิรนามจำเป็นต้องใช้ความจริงใจ ในอันที่จะสร้างคุณภาพที่แท้จริงให้เกิดขึ้นได้

ในแง่ของการวิจารณ์ การขยายวงการวิจารณ์ต้องอาศัยทั้งความเข้มข้นของชุมชนเดียวกันและข้ามชุมชน ถ้ามีชุมชนปิดหลาย ๆ ชุมชนที่มีการแข่งขันกันเองภายในอย่างสม่ำเสมอ และมีการเชิญสมาชิกข้ามชุมชนให้มาร่วมวง ก็จะกลายเป็นชุมชนเปิดที่มีโอกาสในการใช้ศักยภาพทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาประสานกัน มีการปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งย่อมจะมีประสิทธิภาพและพลังของชุมชนมากกว่าชุมชนที่ปิดตัวอยู่ในวงแคบ หรือชุมชนที่เปิดรับอิทธิพลภายนอกอย่างสมบูรณ์แบบ ในขณะที่เดียวกัน หากชุมชนเปิดตัวออกเผชิญกับโลกภายนอก โดยชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ก็อาจสูญเสียศักยภาพในการที่จะปรับเปลี่ยนได้ด้วยตนเอง

4.6 รูปแบบใหม่ของศิลปะที่ห่างไกลจากพลังกลไกตลาด โครงการโบราณคดีที่สูงในอำเภอปางมะผ้า (ซึ่งเป็นเครือข่ายของโครงการฯ) เป็นกรณีตัวอย่างที่ทำให้เห็นชัดว่า งานศิลปะที่อยู่ห่างจากการตลาด สามารถสร้างนวัตกรรมและคุณภาพได้สูง ผลงานมีน้ำหนักกระแทกใจและฝังใจผู้รับ โดยเฉพาะต่อชุมชนเจ้าของพื้นที่เอง และผู้รับโดยทั่วไปที่มีโอกาสได้สัมผัสงานสร้างสรรค์ในลักษณะนี้ และแม้แต่เยาวชนในชุมชน ซึ่งห่างไกลจากประสบการณ์ของศิลปะร่วมสมัยและศิลปะนานาชาติ ก็เกิดความประทับใจและพยายามสานต่อบทเรียนทางศิลปะของตนเอง ในส่วนของกิจกรรมสังคีตศิลป์ ทั้งชาวบ้านและเยาวชนในพื้นที่สามารถสร้าง “ทิวทัศน์” กับศิลปิน ได้อย่างผู้ที่มีสถานภาพเท่าเทียมกัน เป็นทั้งการเปิดชุมชนและนำชุมชนภายนอกเข้ามาสัมผัสกัน ศิลปินเองก็ไม่เคยได้มีโอกาสใกล้ชิดกับชีวิตในชุมชน และภูมิทัศน์อันยิ่งใหญ่ของแหล่งโบราณคดีมาก่อน จึงเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการข้ามพรมแดนพื้นที่เชิงวัฒนธรรม และข้ามกาลเวลา (พื้นที่โบราณคดีปางมะผ้า มีอายุหลายพันปี) การนำศิลปินหลายสาขาเข้าไปสร้างงานศิลปะที่มีเสรีทางความคิดและจินตนาการ พ้นจากกลไกของการตลาด จึงเป็นการเชื่อมโยงโดยไม่ครอบงำ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และสนองตอบทั้งต่อชุมชน ชาวบ้าน และตัวศิลปินผู้สร้างงาน นอกจากนี้ศิลปินหลายแขนงยังมีโอกาสได้สร้างสรรค์ พบปะสร้าง

ความสัมพันธ์กัน โดยมีความยิ่งใหญ่ของแหล่งโบราณคดีเก่าแก่หลายพันปี เป็นจุดเชื่อมโยงโดยไม่ครอบงำ การสร้างงานไม่กำหนดทั้งรูปแบบและแนวคิด เป็น ส่งผลสืบเนื่องไปถึงประเด็นการวิจารณ์ผลงานที่ปลอดจากกลไกการตลาด ธุรกิจ และแนวคิดทางทฤษฎีศิลปะ ซึ่งในบางกรณี แนวคิดทฤษฎีก็อาจขาดประสบการณ์การสัมผัสโลกจริง ชุมชนจริง และผู้รับงานศิลปะตัวจริง

ในกรณีความร่วมมือระหว่างโครงการฯ กับโครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า นี้ ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงกับเครือข่ายที่มีผลสูงมาก ทั้งในแง่การขยายขอบเขต การรวบรวมข้อมูลของโครงการ ขยายพื้นที่ (ทั้งพื้นที่จริงและพื้นที่จินตนาการ) ขยายกลุ่มผู้สร้าง ผู้รับ/ผู้วิจารณ์ ในส่วนของโครงการฯ นั้น ผู้วิจัยได้มีโอกาสดำเนินงานออกพื้นที่ทางตรงจำกัดเดิม และมีทัศนวิสัยที่กว้างไกลขึ้น ผู้วิจัยสาขาสังคมศิลปซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีไทยเกิดความสนใจที่จะนำการวิจัยและการแสดงดนตรีในโครงการปางมะผ้า มาเป็นประเด็นในการศึกษาชนบทและลักษณะความร่วมมือของการแสดงดนตรีไทยในปัจจุบัน

เช่นเดียวกับความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์กับโครงการกิจกรรมนักอ่านนักเขียน ของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ทำให้เกิดการประสานความรู้ความคิดและประสบการณ์ ระหว่างนักเขียนอาชีพที่สร้างประสบการณ์จากการทำงานจริง กับนักวิชาการวรรณกรรม / นักวิจารณ์ ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจการอ่านการเขียนที่เป็นคนรุ่นใหม่ได้ดีขึ้น

4.7 การสร้างกลุ่มที่อยู่ “แดนกลาง” หรือ กลุ่มรอยต่อ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและการสัมภาษณ์ แสดงชัดว่ายังมีกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ตรงรอยต่อ ระหว่างของเก่าและของใหม่ เป็นกลุ่มที่มีโอกาสและสนใจที่จะรับของเก่าจากวัฒนธรรมเดิม พร้อมกับสนใจเทคโนโลยีใหม่ ความคิดใหม่ กลุ่มนี้จะทดลองทำ ลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ สร้างสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการทดลองปฏิบัติ การสร้างงานของคนกลุ่มนี้จึงเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่น่าสนใจ การสร้างคนใน “แดนกลาง” หรือกลุ่มรอยต่อนี้ ให้ใหญ่ขึ้น เข้มแข็งขึ้นและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้เพิ่มพูนขึ้น น่าจะเป็นกระบวนการที่ส่งผลคุ้มค่าทั้งแก่ผู้สร้าง ผู้รับและผู้วิจารณ์งานศิลปะ ในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

4.8 บทบาทของ “ตัวกลาง” ในการนำงานศิลปะมาสู่ผู้รับและการสร้างความคึกคักในการวิจารณ์ ปรากฏการณ์ศิลปะร่วมสมัยเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมโดยตรง ซึ่งนอกจากผลงานศิลปะจะสะท้อน “สำนึกร่วมสมัย” ของผู้สร้างสรรค์แล้ว ยังมี “ตัวกลาง” ทางศิลปะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในกรณีของวรรณกรรมคือสำนักพิมพ์ กรณีของทัศนศิลป์คือหอศิลป์และภัณฑารักษ์ และในกรณีของสังคมศิลปคือ ตัวแทนประชาสัมพันธ์ ส่วนศิลปะการแสดงนั้น ตัวกลางคือสื่อและการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นการศึกษารูปแบบบทบาทของตัวกลางทางศิลปะจึงมี

ความจำเป็น ในการที่จะทำความเข้าใจทั้งสังคมศาสตร์การวิจารณ์และสุนทรียศาสตร์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ในกรณีของวรรณศิลป์ สำนักพิมพ์มีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ที่เป็นผู้ควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อนำงานวรรณกรรมมาสู่ผู้รับ และในแง่การสร้างความคิดชักให้เกิดขึ้นในวงการ นอกจากนี้ บรรณาธิการซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของสำนักพิมพ์ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน รวมทั้งผู้วิจารณ์ และโดยนัยหนึ่ง บรรณาธิการก็ทำหน้าที่ของผู้วิจารณ์ด้วย ในการคัดเลือกรับงาน การเสนอข้อแก้ไข ปรับปรุง ชี้แนวทางให้แก่ผู้เขียน ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำเสนอคุณค่าความน่าสนใจของงานต่อผู้อ่าน ในการศึกษาข้อมูลของกลุ่มผู้วิจัยกรณีศึกษา บรรณาธิการของสำนักพิมพ์ที่ดีพิมพ์งานวรรณกรรมออนไลน์ ไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในการควบคุมคุณภาพของงานเขียนออนไลน์ หรือการปรับปรุงแก้ไขงาน แต่ยังมีบทบาทในการคัดเลือกรับงานอยู่บ้าง โดยอาจมีกระแสความนิยมแนววรรณกรรมในช่วงเวลาหนึ่งๆเป็นเงื่อนไขกับการคัดเลือกของบรรณาธิการอีกชั้นหนึ่ง

ส่วนตัวกลางในกรณีศึกษาของสังคีตศิลป์ (รายการ “คุณพระช่วย” และรายการ “อัครจริยคันธรรพ”) คือสถานีโทรทัศน์และผู้จัดรายการ ซึ่งมีบทบาทในทำนองเดียวกับภัณฑารักษ์ในสาขาทัศนศิลป์ และผู้จัดการคณะละครในสาขาศิลปะการแสดง ในสภาวะที่ระบบทุนนิยมและการตลาด รวมทั้งสื่อ เข้ามามีบทบาทกำกับควบคุมการสร้างงานศิลปะและการนำเสนองานศิลปะต่อผู้รับ ไม่ว่าจะเป็นตัวกลางในศิลปะสาขาใดก็ดูเหมือนจะตกอยู่ในสถานะเดียวกัน คือเป็นเครื่องมือหรือกลไกของระบบทุนนิยมที่คำนึงถึงผลประโยชน์มากกว่าจะคำนึงถึงคุณภาพของงานและประโยชน์ของผู้รับงานศิลปะ ในแง่ของสาขาทัศนศิลป์ ภัณฑารักษ์ซึ่งเป็นตัวกลางในการคัดเลือกและนำเสนองานศิลปะต่อผู้รับ ในปัจจุบันไม่สามารถจะดำรงบทบาทได้ด้วยตนเอง แต่ต้องพึ่งพาอาศัยสถาบัน หรืออีกนัยหนึ่งต้องมีสังกัด ไม่สามารถทำงานในฐานะภัณฑารักษ์อิสระได้อีกต่อไป

4.9 พลวัตของตัวงานศิลปะ ทำให้เกิดความฉีกหักของการวิจารณ์ และส่งผลกระทบสังคมได้ชัดเจน ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์ศึกษางานของนักเขียนที่ได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์ หรือวรรณกรรมแนวทดลอง แม้จะมีผู้วิจารณ์ว่าเป็นเพียงการสร้างนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ แต่ก็เห็นได้ชัดว่า ความแปลกใหม่หรือนวัตกรรมที่ผู้รับอาจจะยังไม่เข้าใจแจ่มชัดนัก กลับทำให้นักวิจารณ์เกิดความสนใจที่จะหาเครื่องมือหรือชุดความรู้ที่จะนำมาศึกษา อธิบายตัวงานที่มีลักษณะซับซ้อน ไม่คุ้นเคย หรือไม่ไปในตามขนบ ในกรณีของศิลปะการแสดงก็เช่นกัน ผู้วิจัยยกตัวอย่าง ละคร “สุณันอันยิ่งใหญ่” ที่ตัวงานศิลปะกระทบใจผู้รับและสามารถส่งสารที่ทำให้ผู้รับเกิดความตื่นเต้น เกิดความประทับใจ และสามารถนำความประทับใจนั้นมาขยายผลในการดำรงชีวิต ในขณะที่คณะละครผอมทั้งหลายไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อนิยมของผู้รับได้มากนัก

ในขณะที่พลวัตของตัวงานศิลปะส่งผลต่อผู้รับและต่อสังคม ผู้วิจัยทัศนศิลป์พบว่า ความร่วมสมัยของงานทัศนศิลป์ไม่สอดคล้องกับความร่วมสมัยของการวิจารณ์ นั่นคือ ผู้รับหรือผู้วิจารณ์ไม่สามารถอ้างอิงหรือแสวงหาชุดความรู้ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจรูปแบบใหม่ หลากหลายของงานศิลปะได้

4.10 ข้อเรียกร้องของวงการศิลปะต่อรัฐ ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ของทุกสาขา มีประเด็นตรงกันชัดเจนในเรื่องการเรียกร้องบทบาทของรัฐ ทั้งในด้านนโยบายและการส่งเสริมประชาคมศิลปะ ส่งเสริมการลงทุนทางศิลปะและวัฒนธรรม ในขณะที่เห็นได้ชัดว่า ศิลปะและการวิจารณ์ศิลปะสามารถกระตุ้นพลังทางปัญญาของสังคม รัฐยังไม่เคยกำหนดนโยบายที่ชัดเจน หรือกำหนดบทบาทของรัฐในด้านศิลปะและวัฒนธรรม นอกจากการทำงานตามกระแสในบางช่วงเวลา ผู้วิจัยสาขาศิลปะการแสดงเห็นว่า ทุนนิยมที่มีรสนิยมสามารถส่งผลไปที่สื่อ เพื่อให้ทำหน้าที่มากกว่าการเสนอข้อมูลหรือกระจายข้อมูล (ดังเช่นในกรณีของภาพยนตร์เรื่อง โหมโรง) แต่รัฐก็มิได้มีส่วนในการที่จะผลักดันให้ระบบทุนนิยมและสื่อสร้างรสนิยมที่มีคุณภาพให้แก่สังคมได้ ในประเด็นของสาขาทัศนศิลป์ รัฐมีนโยบายในการส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรม เช่น การสร้างหอศิลป์ขนาดใหญ่ แต่ไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สังคมในการรับงานศิลปะ ยิ่งกว่านั้น รัฐในระบบทุนนิยมยังใช้วัฒนธรรมเชิงปริมาณเป็นตัววัดความสำเร็จของการทำงาน อาศัยการล้างสมองด้วยสื่อ เพื่อเร่งรัดจำนวนผู้เข้าชมงานศิลปะ เมื่อรัฐผูกพันกับทุนนิยมอย่างสุดขีด สุนทรียะในสังคมร่วมสมัยจึงมีลักษณะรวบรัดเหมือนงานโฆษณา ผ่านสื่อที่ทำงานอย่างลวกๆและรีบร้อน

5. การดำเนินงานในช่วงเดือนที่ 18 (กันยายน 2552) และการเสนอรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งเอกสารอื่นๆ ตามข้อเสนอโครงการ

โครงการกำหนดจัดการประชุมเสนอผลการวิจัย ในวันที่ 19 กันยายน 2552 ณ ห้อง 407 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) หลังจากการประชุม คณะผู้วิจัยจะนำข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อท้วงติง ของผู้เข้าร่วมการประชุม มาปรับปรุงแก้ไข และเขียนรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป และนอกจากรายงานผลการวิจัย จะมีการจัดทำต้นฉบับหนังสือต่างๆ ตามที่ได้เสนอไว้ในข้อเสนอโครงการฯ ได้แก่ หนังสือรวมบทความของผู้วิจัยทั้ง 5 สาขา และบทสังเคราะห์ของหัวหน้าโครงการ หนังสือรวมบทวิจารณ์และบทสังเคราะห์ของสาขาวรรณศิลป์ หนังสือรวมบทความภาษาไทย 1 เล่ม และรวมบทความภาษาอังกฤษ 1 เล่ม ของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ นักวิจัยอาวุโสของโครงการฯ อนึ่ง โครงการฯจะดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือที่มีต้นฉบับมาจากการดำเนินการวิจัยของโครงการในภาคแรก จำนวน 7 เล่ม ตามรายชื่อที่ได้เสนอต่อ สกว. ไว้แล้ว

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย ในรอบ 6 เดือนที่ 3 สาขาวรรณศิลป์

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

รินฤทัย สัจจพันธุ์
(ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาวรรณศิลป์)

(1 เม.ย. 2551 – 30 ก.ย. 2552)

โครงการวิจัย“การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้สังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ภาค 2

рінฤทัย สัจจพันธุ์

ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์ขอรายงานผลการทำงานวิจัยในช่วง 6 เดือนที่ 3 ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการสัมมนาเรื่อง “การวิจารณ์วรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ” ในวันเสาร์ที่ 6 มิถุนายน 2552 เวลา 8.30 – 16.30 น. ณ ห้อง 207 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ
2. จัดกิจกรรมการสัมมนาเรื่อง “การวิจารณ์วรรณกรรมของปราบดา หยุ่น” ในวันเสาร์ที่ 1 สิงหาคม 2552 เวลา 8.30 – 16.30 น. ณ ห้อง 207 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ
3. ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขรายงานกิจกรรมเรื่อง“การวิจารณ์วรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ” จากการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมมนา และการสรุปจากแบบประเมินผล ซึ่งฝ่ายสำนักงานโครงการฯ ดำเนินการ
4. ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขรายงานกิจกรรมเรื่อง“การวิจารณ์วรรณกรรมของปราบดา หยุ่น” จากการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมมนา และการสรุปจากแบบประเมินผล ซึ่งฝ่ายสำนักงานโครงการฯ ดำเนินการ
5. เขียนบทวิเคราะห์การวิจารณ์วรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ และปราบดา หยุ่นจากข้อมูลบทวิจารณ์จากสิ่งพิมพ์และจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งวรรณกรรมของนักเขียนทั้งสองคนและข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมสัมมนาทั้งสองครั้ง เพื่อเสนอเป็นผลการวิจัยสาขาวรรณศิลป์
6. รายงานผลการวิจัยสาขาวรรณศิลป์ต่อที่ประชุมใหญ่ ในวันเสาร์ที่ 19 กันยายน 2552 เวลา 8.30 – 16.30 น. ณ ห้อง 207 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ
7. เขียนบทวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการสัมมนาสาขาวรรณศิลป์ 2 ครั้ง
8. เขียนบทความจากบทวิเคราะห์ห้ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์ เพื่อรวมพิมพ์ในหนังสือของโครงการวิจัยฯ
9. จัดทำต้นฉบับหนังสืองานวิจัยสาขาวรรณศิลป์ “จากวินทร์ เลียววาริณ ถึงปราบดา หยุ่น : มุมมองจากบทวิจารณ์วรรณกรรม”

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย ในรอบ 6 เดือนที่ 3 สาขาทัศนศิลป์

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

เตยงาม คุปตะบุตร
อรอนงค์ กลิ่นศิริ
วันทนีย์ ศิริพัฒนานันทกุล
(ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาทัศนศิลป์)

(1 เม.ย. 2551 – 30 ก.ย. 2552)

โครงการวิจัย“การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้สังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ภาค 2

เตยงาม คุปตะบุตร

อรอนงค์ กลิ่นศิริ

วันทนีย์ ศิริพัฒนานันทกุล

ผู้วิจัยสาขาทัศนศิลป์ขอรายงานผลการดำเนินงานวิจัยในช่วง 6 เดือนที่ 3 ดังนี้

1. กิจกรรมของสาขาทัศนศิลป์

1.1 การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาเชิงวิชาการ

ในกลุ่มผู้วิจัยได้มีโอกาสทำงานร่วมกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ในการจัดการประชุมเชิงวิชาการที่มีชื่อว่า “ย้อนรอย 7 ภัณฑารักษ์ ศาลาไทย เวนิสเบียนนาเล่ ครั้งที่ 53” ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ บางพลัด กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษามุมมอง กลวิธี และทักษะในการถ่ายทอดแนวความคิดของภัณฑารักษ์ไปสู่การจัดนิทรรศการศิลปะในระดับนานาชาติ

1.1.2 เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการในการสร้างงานของศิลปินภายใต้ข้อกำหนดของภัณฑารักษ์

1.1.3 เพื่อศึกษาผู้รับในแง่ของการรับงานศิลปะและแสดงทัศนะวิจารณ์ที่มีต่อนิทรรศการที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภัณฑารักษ์

1.2 การรวบรวมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

จากการหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมาได้ระยะเวลาหนึ่ง กลุ่มผู้วิจัยพบว่าศิลปินจำนวนไม่น้อยได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการสร้างเครือข่ายของตน และเพื่อเผยแพร่ผลงานของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าเยี่ยมชมที่อยู่ในเครือข่ายสามารถแสดงความคิดเห็นต่อผลงานได้ โดยรูปแบบส่วนใหญ่ที่ปรากฏนั้นมักจะอยู่ในรูปของเว็บล็อก แต่เว็บล็อกที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและมีผู้รับอย่างมากมายนั้นมิได้อยู่ไม่มากนัก กลุ่มผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะบาง

เว็บล็อกที่มีกลุ่มผู้รับอย่างชัดเจนของศิลปินที่ชื่อ ทวีศักดิ์ ศรีทองดี และเครือข่ายจำนวน 12 เว็บล็อก ได้แก่

1. <http://lolaytoon.blogspot.com/>
2. <http://lolay.exteen.com/>
3. <http://lolaystrawberry.exteen.com/>
4. <http://lolaymultiply.multiply.com/>
5. <http://mrlolay.blogspot.com/>
6. <http://www.myspace.com/lwosray>
7. <http://itymbook.blogspot.com/>
8. <http://alienboon.exteen.com/>
9. <http://pare-nadda.exteen.com/>
10. <http://www.yonyang.com/home.html>
11. <http://hern-art.blogspot.com/>
12. <http://santivithee.wordpress.com/>

1.3 การประชุมเสนอผลของการวิจัย ในสาขาทัศนศิลป์เมื่อวันที่ 19 ก.ย. 2552

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิจารณ์ยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ และประเมินคุณค่าของผลงานศิลปะ ภัณฑารักษ์ส่วนหนึ่งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ curating เชิงลึก เห็นได้จากวิถีในการคัดเลือกตัวศิลปิน ภัณฑารักษ์คัดเลือกศิลปินด้วยการคิดนึกเอาเองในใจ (subjective) ด้วยเห็นว่าศิลปินที่ตนรู้จักมักคุ้นมีผลงานที่น่าจะเข้ากับแนวทางในการจัดการของตน ก็ชักชวนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในนิทรรศการ ซึ่งการที่ภัณฑารักษ์ใช้การตัดสินส่วนบุคคล (Personal judgment) หรือ Artistic Judgement ในการคัดเลือกผลงานถือว่าเป็นการประเมินคุณค่าในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดการสร้างหลักเกณฑ์เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์คุณค่าของตัวงานอย่างแท้จริง

2.2 ผู้รู้ไม่ลงมาเล่น ในที่นี้หมายถึงหลายกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มแรกคือ กลุ่มผู้รู้และนักวิชาการที่อยู่รอบๆ กลับไม่ใช้ความรู้ความสามารถในการวิจารณ์

ผู้รู้กลุ่มที่สองที่ไม่ลงมาเล่น คือ กลุ่มเจ้าของทุนบางกลุ่มที่ไม่เพียงแต่ให้การสนับสนุนทางการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางของสุนทรียะในวงการศิลปะ ไม่ทำหน้าที่ตรวจสอบหรือประเมินผลสำเร็จอย่างจริงจังว่า ผลของนิทรรศการนี้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

2.3 ผู้รู้กลุ่มที่สามคือ นักวิจารณ์ ไม่ออกมาทำหน้าที่ในการวิจารณ์ นักวิจารณ์เลือกที่จะไม่วิจารณ์ผลงานอย่างตรงไปตรงมา เพราะไม่ต้องการทำลายอนาคตของเพื่อนร่วมวงการเดียวกัน และไม่ต้องที่จะตัดโอกาสในการทำอาชีพของตนด้วย

2.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้ของวิทยากรที่เป็นศิลปิน และวิทยากรที่เป็นภัณฑารักษ์ มีความแตกต่างกันดังนี้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องงานศิลปะยังอยู่ในคนทำงานปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ศิลปินสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะโดยตรงได้ดีกว่าวิทยากรที่เป็นภัณฑารักษ์ ในขณะที่ภัณฑารักษ์ในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างศิลปะ และสาธารณชน จึงต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น เพราะนอกจากจะต้องทำความเข้าใจผลงานศิลปะแล้ว ก็ยังวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างประเด็น รวมไปถึงทำหน้าที่เชื่อมโยงผลงานศิลปะกับผู้ชมให้ได้

2.5 บทบาทของพื้นที่ในอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาจากผู้วิจัยพบว่าพื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ที่มหาชนเข้าไปจับจองพื้นที่ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด โดยเฉพาะสาขาทัศนศิลป์ โดยเป็นพื้นที่ของผู้สร้างกับผู้รับโดยตรง อย่างไรก็ตาม พื้นที่นี้ก็ยังไม่ได้ถูกใช้อย่างเต็มศักยภาพ โดยส่วนใหญ่ผู้เข้าใช้มักจะเป็นตัวศิลปินที่เข้ามาใช้ในเชิงรุก ตัวอย่างเช่น ศิลปิน ทวีศักดิ์ ศรีทองดี ที่ได้เปิดเว็บล็อกของตนเองเป็นจำนวนถึง 5 เว็บล็อกด้วยกัน ข้อสังเกตประการหนึ่ง พื้นที่อินเทอร์เน็ตดูเหมือนว่าจะยังเป็นพื้นที่ของกลุ่มผู้สร้างอย่าง ศิลปินมากกว่ากลุ่มของนักวิจารณ์อาชีพ อาจเป็นได้ว่าแม้สื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นพื้นที่ที่รวดเร็ว และเปิดกว้างให้ทุกคนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ แต่สื่อดังกล่าวกลับไม่สร้างรายได้ให้กับนักวิจารณ์ในสาขาทัศนศิลป์ได้ดังเช่นสื่อหลัก นี่อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรายังไม่พบเห็นนักวิจารณ์อาชีพเข้ามาใช้บริการสื่ออินเทอร์เน็ตในเชิงรุก

3. หัยสำคัญในการวิจัย

3.1 เมื่อการวิจารณ์ไม่ทำหน้าที่ในการประเมินคุณค่าของงานศิลปะได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อผู้รู้ไม่ลงมาเล่น และเมื่อคนกลางไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเต็มที่ทั้งหมดนี้นำไปสู่ปัญหาสังคมของการวิจารณ์ของไทยในอนาคต ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยคาดว่า สังคมการวิจารณ์ในอนาคตนั้นก็จะยังคงอยู่ในรูปของมุขปาฐะ และการวิจารณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรยังคงอ่อนแอต่อไป ผลที่คาดว่าจะเกิดก็คือ เมื่อองค์ความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ได้ถูกเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชน มหาชนเองก็ไม่สามารถที่จะแยกแยะและประเมินคุณค่าของงานศิลปะได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ศิลปินบางกลุ่ม ตัวกลาง และผู้ให้ทุนก็เลือกที่ปรับเนื้อหาให้สื่อความกับมหาชนได้ง่ายขึ้น อันจะเป็นผลให้สุนทรียะที่เกิดขึ้นในสังคมศิลปะของไทยเปลี่ยนแปลงไป เพราะศิลปินหรือผู้จัดคำนึงถึงผู้รับเป็นตัวตั้ง

3.2 พื้นที่ทางอินเทอร์เน็ตทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างกับผู้สร้าง ผู้สร้างกับผู้รับ หรือผู้รับกับผู้รับโดยตรง พวกเขาสามารถใช้พื้นที่กลางนี้ ในการตอบโต้กันได้อย่างรวดเร็วและหลายช่องทาง อาทิ การสนทนาแบบออนไลน์ผ่าน hi 5 Facebook Weblog และการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดในรูปของกระทู้ เป็นต้น ซึ่งความสามารถของอินเทอร์เน็ตนี้ส่งผลต่อการรับของผู้รับในแง่ของวิธีคิดหรือมุมมองศิลปะอยู่ไม่น้อย ซึ่งพิจารณาได้จากการที่มีผู้อ่านเข้าไปเขียนตอบโต้ และการโพสกระทู้ที่เกิดขึ้นตามหน้าหนังสือพิมพ์ออนไลน์หรือเว็บบอร์ดต่าง ๆ นั้นเอง แม้ว่าเนื้อความที่ปรากฏนั้นจะยังไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีวิธีการหรือหลักการวิจารณ์ที่หนักแน่นเหมือนกับงานเขียนในสื่อสิ่งพิมพ์ แต่จากจำนวนของผู้แสดงความเห็นทั้งที่ให้การสนับสนุนและคัดค้านต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวงการทัศนศิลป์นั้นก็พอที่จะเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ประชาคมศิลปะของไทยยังไม่ไร้ซึ่งความหวังที่จะปลูกให้คนในประชาคม หรือผู้ชมที่สนใจหันมาสร้างประเด็นถกเถียงเชิงปัญญาจนสามารถประมวลความรู้และนำไปสร้างงานวิจารณ์ได้ที่สุด

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย ในรอบ 6 เดือนที่ 3 สาขาศิลปการแสดง

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

พนิดา ฐปนากร
(ผู้วิจัยสาขาศิลปการแสดง)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาศิลปะการแสดง)

(1 เม.ย. 2552 – 30 ก.ย. 2552)

โครงการวิจัย“การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้สังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ภาค 2

พนิดา ฐปนากร

การวิจัยของสาขาศิลปะการแสดงในโครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ภาค 2 มุ่งศึกษาการรับ การเสพ และการวิจารณ์งานศิลปะการแสดงในสังคมไทย ผ่านปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงในรูปแบบต่างๆ 3 รายการคือ รายการ อคาเดมี่ แฟนตาซี “ปฏิบัติการล่าฝัน”, เมืองไทยรัชดาลัย เธียเตอร์ และเทศกาลละครกรุงเทพ 2551 โดยการติดตามชมการแสดง การสืบค้นข้อมูลและติดตามอ่านกระทู้สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะเชิงวิจารณ์บนพื้นที่อินเทอร์เน็ต การเก็บข้อมูลงานวิจารณ์ด้านศิลปะการแสดงในสื่อสิ่งพิมพ์ การสัมภาษณ์นักวิชาการ และการจัดกิจกรรมเสวนาหลังการแสดง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อแสวงหาคำตอบของสุนทรียะของสังคมไทยที่สะท้อนผ่านงานวิจารณ์ในรูปแบบหลากหลาย และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ในท้ายที่สุด

การดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา สาขาศิลปะการแสดงได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงในรูปแบบต่างๆ ไปแล้ว 2 รายการ คือ รายการ อคาเดมี่ แฟนตาซี “ปฏิบัติการล่าฝัน” และเทศกาลละครกรุงเทพ 2551 ยังขาดเฉพาะกรณีศึกษาเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ ที่ได้ดำเนินการในช่วงที่ 3 นี้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัย และดำเนินกิจกรรมในหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์เป็นโรงละครเอกชนขนาด 1,455 ที่นั่ง ตั้งอยู่ ณ ชั้น 4 และ 5 ของศูนย์การค้า Esplanade ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ เป็นโรงละครที่เกิดจากการร่วมทุนระหว่าง บริษัท ซีเนริโอ (Scenario) จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์เปิดตัวครั้งแรกด้วยละครเพลงเรื่อง “ฟ้าจรดทราย เดอะมิวสิคัล” เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550

โรงละครขนาดใหญ่แห่งนี้มุ่งเน้นจัดแสดงละครเพลง ข้อมูลจากเว็บไซต์วิกิพีเดียเกี่ยวกับเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ระบุว่า นับตั้งแต่เปิดตัวจนถึงปลายปีพ.ศ.2552 จะมีจำนวนการแสดงที่จัดแสดง ณ ที่นี้ 16 รายการ (ทั้งการแสดงของไทยและของต่างประเทศ)¹

การเกิดขึ้นของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ มีนัยสำคัญต่อการรับรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง จากการสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้ชมโดยทั่วไปตลอดจนเยาวชนที่สนใจศิลปะการละครพบว่า การแสดงที่จัดขึ้น ณ โรงละครนี้ ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ละครเวที” เป็นไปในทิศทางที่ว่าละครเวทีจะต้องใช้งบประมาณสูง มีวิธีการนำเสนอแบบละครบรรดเวย์ ซึ่งมีภาพลักษณ์ของความยิ่งใหญ่อลังการ มีการใช้เทคนิคแสง เสียง และเทคนิคพิเศษที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้ชม มีการใช้นักแสดงที่มีความสามารถสูงทั้งการร้อง การเต้นและการแสดง นอกจากนี้ยังมีการเลือกตัวนักแสดงที่มีชื่อเสียงมารับบทนำในละคร และเป็นการแสดงที่ให้ความ “บันเทิง” เป็นหลัก

สมภาวะการวิจารณ์ผลงานของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ที่สาขาศิลปะการแสดงสืบค้นข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ตพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วมีข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลงานละครที่จัดแสดง ณ โรงละครดังกล่าวอยู่มากมาย เช่นเดียวกันกับกรณีของรายการอคคาเดมี แฟนตาเซีย แม้ว่าจะไม่มีกระดานข่าวที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ในกระดานข่าวเกี่ยวกับละครเวทีของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม มีกระทู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย กระทู้ต่างๆเหล่านั้นมีการแสดงทัศนะวิจารณ์ในทางบวกและทางลบ และบางกระทู้ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงก็อาจมีการโหวตจากสมาชิกของเว็บไซต์ให้ webmaster ลบกระทู้บางกระทู้ออกจากเว็บ

หลายต่อหลายกระทู้ที่มีการแสดงทัศนะวิจารณ์ มีผู้ร่วมสนทนาทั้งที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบต่อผลงานทุกเรื่อง ทั้งของไทยและต่างประเทศ แต่กระทู้ที่เกี่ยวกับผลงานของไทยมีความเข้มข้นในการแสดงทัศนะวิจารณ์มากกว่า หลายกระทู้มีประเด็นที่สมาชิกอ้างถึง “การจ้าง” ให้มีผู้ทำหน้าที่แก้ข่าวที่เป็นไปในทางลบ และสร้างกระแสความนิยมในทางบวกเกี่ยวกับผลงาน

อย่างไรก็ตาม มีหลายกระทู้ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเข้มข้น แสดงทัศนะวิจารณ์อย่างเต็มไปด้วยหลักวิชาด้านศิลปะการละคร ตลอดจนมีการให้ความรู้และอ้างอิงทฤษฎีการละคร โดยสมาชิกที่ได้รับการศึกษาหรือมีความสนใจเกี่ยวกับศาสตร์ศิลปะการละคร มีการเปรียบเทียบประสบการณ์ข้ามชาติที่สมาชิกหลายคนเคยได้ชมผลงานละครเพลงในต่างประเทศ

ปรากฏการณ์ “สุณันอันยิ่งใหญ่”

ปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือ เมื่อคณะละครสองแปดจัดแสดงละครเพลงเรื่อง “สุณันอันยิ่งใหญ่” ซึ่งเป็นการนำผลงานที่เคยจัดแสดงไปแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2530 กลับมานำเสนออีกครั้งโดยร่วมกับบริษัท ซีเนริโอ จำกัด ผู้วิจัยพบว่าละครเพลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดบทความในสื่อสิ่งพิมพ์จำนวนมาก ทั้งที่เป็นบทความเพื่อเชิญชวนให้มหาชนไปชมละคร บทความแสดงทัศนะวิจารณ์ และบทวิจารณ์โดยนักวิจารณ์ด้านศิลปะการแสดง ที่น่าสนใจก็คือ บทความต่างๆเหล่านั้น มีส่วนหนึ่งที่เขียนขึ้นโดยผู้เขียนหรือนามแฝงที่ไม่เคยปรากฏว่ามีข้อเขียนเกี่ยวกับละครเวทีมาก่อน และที่น่าสังเกตก็คือ “คุณค่าทางวรรณศิลป์” ที่อยู่ในบทความเหล่านั้นน่าจะเป็นผลกระทบมาจาก “วรรณศิลป์” ของละครเรื่องนี้

บทความและบทวิจารณ์จำนวนหนึ่ง เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับศิลปะการแสดงของละคร โดยเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้เขียนในการดูละครเรื่องเดียวกันนี้เมื่อ 21 ปีที่แล้ว มักมีการอ้างถึงบริบททางสังคมและการเมือง ณ ช่วงเวลาที่ละครได้จัดแสดง บทความอีกหลายบทความเชื่อมโยงไปสู่บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศไทย ณ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) ซึ่งกำลังอยู่ในสภาวะที่อึดอัดและหวั่นหวาดต่อความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดเห็น อุดมการณ์ และความเชื่อทางการเมืองของประชาชนไทยทั่วประเทศ หลายบทความเป็นบทความที่พยายามชี้แนวทางออกให้สังคมไทยในภาวะที่บ้านเมืองกำลังประสบกับวิกฤติศรัทธาทางการเมือง และอีกหลายบทความไขมโนทัศน์ของละคร ที่ว่าด้วย “ความฝัน” และ “อุดมการณ์” ที่ตัวละครเอกของเรื่องพยายามสร้างสังคมดีงาม (ซึ่งแม้ว่าจะไม่อาจไปถึง) ในทางที่ทำให้กำลังใจแก่ทั้งผู้เขียนเองและผู้อ่านในสังคมไทย บทความต่างๆ เหล่านี้ทยอยออกสู่สายตาประชาชนอย่างเป็นระลอก ราวกับร่วมใจกันเขียนให้กับละครเรื่องดังกล่าว รวมทั้งข่าวการเมืองที่นักแสดงตัวเอกของละครเรื่องนี้เมื่อ 21 ปีที่แล้ว ที่นำเพลงเอกในละครไปร้องในการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน ในเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้ง weblog ของวงการวิชาการด้านอื่นๆ ได้กล่าวถึงประสบการณ์ทางสุนทรียะของการชมละครเรื่องดังกล่าว และเชิญชวนให้เพื่อนสมาชิกไปชม ขอขอบคุณผู้จัดการแสดง ตลอดจนช่วยกันประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียะเช่นเดียวกับตน และเรียกร้องให้เมืองไทยรัชดาลัยเฉียเตอร์เพิ่มรอบการแสดง แต่โรงละครได้ให้เหตุผลทางการเมืองการประชาสัมพันธ์ว่า ได้กระจายข่าวกำหนดการจัดแสดงละครเพลงเรื่องต่อไปแล้ว เช่นเดียวกันกับเว็บไซต์อีกหลายแห่งของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ในกระดานข่าวละครเวทีของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมก็เช่นเดียวกัน ปรากฏว่ามีทัศนะวิจารณ์ทั้งชื่นชม สงสัย และบ้างก็ไม่เข้าใจประเด็นที่ละครนำเสนอ สิ่งที่คุณวิจัยสาขาศิลปะการแสดงพบอีกประการหนึ่งคือ ณ ช่วงเวลาที่ละครจัดแสดง มีกระทู้ในพันทิปเป็นจำนวนมากถึง 30 กระทู้ เมื่อเปรียบเทียบกับละครเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับละครเพลงเรื่องนี้ ที่ได้รับการโหวตจากสมาชิกของเว็บไซต์ให้บรรจุไว้ใน “คลังกระทู้เก่า” เป็นกระทู้ที่มีนัยของการวิจารณ์ และสะท้อนถึงการรับ การเสพ การบริโภคศิลปะการแสดงของสังคมไทย ที่มากกว่าการแสดงทัศนะเพียงพื้นผิว เช่น การชื่นชมความสามารถของนักแสดง หรือการแสดงความรู้สึกเพียงชอบ-ไม่ชอบ โดยไม่ได้อธิบายเพิ่มเติม ดังปรากฏอยู่ในกระทู้อื่นๆ ทั่วไป นอกจากประเด็นที่วิจารณ์แล้ว การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะวิจารณ์ที่อยู่ในกระทู้ต่างๆ เหล่านั้นได้สร้าง “สุนทรียะของการอ่านงานวิจารณ์” และสะท้อนถึงคุณภาพของงานสร้างสรรค์ ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านตอบโต้ประสบการณ์ทางสุนทรียะ โดยการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการแลกเปลี่ยนทัศนะ แม้ผู้อ่านจะยังไม่มี ความมั่นใจที่จะสร้างงานวิจารณ์เพื่อถ่ายทอดการครุ่นคิด การตรึกตรองและทัศนะส่วนตัวที่มีต่อประสบการณ์ทางสุนทรียะที่ได้สัมผัสมาก็ตาม

กระทู้บางกระทู้ได้นำบทวิจารณ์ของ อ.เจตนา นาควัชระ มาให้สมาชิกผู้ร่วมสนทนาได้อ่าน และมีผู้เข้ามาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งที่เป็นข้อมูลเพื่อเสริมข้อวิจารณ์ของ อ.เจตนา ตลอดจนข้อมูลที่มีนัยว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นค้านกับบทวิจารณ์ กระทู้นี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งใน

แง่มุมของวัฒนธรรมการวิจารณ์แบบไทยๆ ที่ความเกรงใจ และการเคารพผู้ใหญ่ได้จำกัดกรอบของการวิจารณ์ให้อยู่ในมือของผู้ที่มีความรู้มากกว่า หรือผู้ที่อาวุโสกว่า แต่สังคมออนไลน์นี้เป็นสังคมที่หลุดออกไปจากกรอบวัฒนธรรมเดิมๆ ดังนั้น พื้นที่นี้จึงเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับผู้ที่ไม่สั่นหวั่นในการเขียนบรรยายหรือพรรณนาความรู้สึกได้อย่างมีเหตุมีผล หรือกรอบด้วยวรรณศิลป์ ผู้ที่เข้ามามีตั้งกระทู้เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นความรู้สึกกับผู้อื่น มีอยู่มากมายที่ไม่อาจบรรยายความรู้สึกหรือความคิดของตนเองที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น การเคาะแป้นพิมพ์เพื่อสนทนากับผู้อื่นก็อาจนับได้ว่า เป็นแบบฝึกหัดการเขียน และการคิดได้เช่นกัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่เป็นอิสระจากกรอบวัฒนธรรม ทำให้ผู้เข้ามาใช้พื้นที่นี้รู้สึกประหนึ่งว่าตนเองมีเสรีภาพทางความคิด และมีพื้นที่ที่เปิดให้แสดงออกซึ่งความคิดได้อย่างที่ไม่ต้องมีผู้ตรวจสอบที่เคร่งครัด ทำให้การแสดงทัศนะเชิงวิจารณ์สามารถหลุดจากระบบทุนนิยม หลุดจากกรอบประเพณีนิยม ธรรมเนียมนิยม และจารีตนิยมใดๆก็ตาม เข้าสู่โลกอีกโลกหนึ่ง

2. การศึกษาบทบาทของพื้นที่อินเทอร์เน็ตต่อการวิจารณ์ และพื้นที่วิจารณ์ที่ไม่อยู่ในรูปของการวิจารณ์ลายลักษณ์

2.1 ผลที่ได้จากโครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย ภาค 1” (พ.ศ. 2542 - 2545) และภาค 2 (พ.ศ. 2545 - 2548) มีข้อสรุปถึงความอ่อนแอของ “สื่อ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการแทรกแซงจาก “ระบบทุน” ส่งผลให้พื้นที่ของการวิจารณ์ลดน้อยถอยลง อีกทั้งพื้นที่ในสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นพื้นที่ของนักวิจารณ์ที่ได้รับการคัดสรรแล้ว พื้นที่ทางอินเทอร์เน็ตซึ่งมีอิสระจากกรอบต่างๆ และจากปัจจัยแวดล้อมทั้งในด้านภาพลักษณ์ ทุน และกลวิธีการเขียน ตลอดจนการเปิดเผยตัวตนของนักวิจารณ์ มีลักษณะผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมมุขปาฐะและวัฒนธรรมลายลักษณ์ จึงเป็นทางออกของสังคมที่ต้องการพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยมีบุคคลอื่นๆ ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก ถกเถียงและตอบโต้ความคิดเห็นกัน รวากับเป็นการสนทนาทางความคิดซึ่งกันและกัน โลกไซเบอร์จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์มากขึ้น

2.2 ด้วยคุณลักษณะที่เป็น “พื้นที่เปิด” ที่ตอบสนองในระดับปัจเจก ให้สร้างช่องทางการสื่อสารและแสดงออกทางความคิดโดยผ่านเว็บอร์ดต่างๆ แต่ “ความกลัว” อันเป็นสัญชาตญาณ

ป้องกันตัวของมนุษย์ที่มีบรรทัดฐานของสังคมกำกับอยู่ การกลัวผิด กลัวถูกจับผิด กลัวไม่ฉลาด กลัวไม่ปลอดภัย ทำให้มนุษย์อำพรางตนด้วยการสร้าง “นามแฝง” เพื่อใช้กับช่องทางการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีนี้ อาจกล่าวได้ว่า “สังคมนิรนาม” บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตในเบื้องต้น เป็นสังคมที่มีความกลัวกำกับอยู่ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ที่อยู่ในสังคมดังกล่าวนี้มีความรู้สึกคุ้นเคยกับพื้นที่นี้มากขึ้น การค่อยๆ เปิดเผยตัวก็เริ่มขึ้น หากทว่าเมื่อความกลัวได้กลับมาอีกครั้ง ทางออกคือการเปลี่ยนนามแฝง สังคมนิรนามดังกล่าวนี้จึงมี “ตัวตนที่เลื่อนไหล” อยู่ตลอดเวลา

2.3 เมื่อนามแฝงสร้างตัวตนสมมติให้แก่ปัจเจกในโลกไซเบอร์ (แม้ว่าจะมีระบบตรวจสอบเพื่อค้นหาตัวตนที่แท้จริงได้ก็ตาม) ก็ได้กลายเป็นการเปิดทางให้สัญชาตญาณ“ฝ่ายดี”ของมนุษย์ได้แสดงออก โดยผ่านภาษาที่แสดงออกถึงความรุนแรงในแบบต่างๆ ด้วยเหตุที่ว่ากติกาลในโลกไซเบอร์นั้นไม่ศักดิ์สิทธิ์พอสำหรับสังคมนิรนาม แต่สัญชาตญาณ “ฝ่ายดี” ของมนุษย์ก็ได้สร้างการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบซึ่งกันและกัน ประหนึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคมในโลกเสมือนนี้ แม้พื้นที่ทางอินเทอร์เน็ตจะเป็นพื้นที่ของผู้วิจารณ์นิรนาม ก็เชื่อว่าอะไรซึ่งจริยธรรมเสมอไป การตั้งกฎกติกา มารยาทของการใช้ถ้อยคำ การควบคุมไม่ให้ผู้เข้าร่วมในกระดานสนทนาใช้พื้นที่เพื่อการค้า และการควบคุมจริยธรรมในการป่วนกระทุ้งโดย webmaster อาจเป็นกลไกในเชิงการบริหารระบบ แต่ระบบที่สมาชิกผู้ร่วมสนทนาในแต่ละกระทุ้ง หรือแต่ละ blog ร่วมกันสร้างขึ้นโดยผ่านการแสดงออกของทัศนะวิจารณ์ ก็เป็นระบบที่ยืดหยุ่น มีลักษณะของ “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์” ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ของสังคมร่วมสมัยในยุคดิจิทัลที่จะนำไปสู่แนวคิดการพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ต่อไป

2.4 สำหรับวงการศิลปะการแสดงนั้น นักละครบางคนมองว่าโลกไซเบอร์เป็นเสมือน “พื้นที่แห่งความหวัง” ที่จะได้รับรู้ปฏิกิริยาของผู้ชมที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ทั้งของตนและของผู้อื่น เมื่อพื้นที่สื่อทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์และรายการทางศิลปวัฒนธรรมในโทรทัศน์ ต้องเปิดทางให้แก่ระบบทุนในยุควิกฤติการเมืองและวิกฤติเศรษฐกิจซึ่งประดังมาเป็นระลอก แต่พื้นที่แห่งความหวังนี้ก็มีวัฒนธรรมการวิจารณ์ที่หลากหลาย ทั้งผู้รับ ผู้สร้าง และผู้วิจารณ์ เป็นสามเหลี่ยมความสัมพันธ์ที่มีศิลปะการแสดงเป็นตัวตั้งในการรำพึงรำพัน สนทนา สอบ ก่นด่า วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ทั้งอดีตวิสัยและภาวิสัย ด้วยภาษาและมารยาทที่แตกต่างกันออกไป

2.5 จากการติดตามอ่านกระทุ้งต่างๆ ของกรณีศึกษาทั้ง 3 โดยเฉพาะในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิป พบว่าเมื่อสัญชาตญาณดิบในสังคมนิรนามปรากฏขึ้น ก็ได้มีความพยายามจากผู้ร่วมสนทนาที่หลากหลายในกระทุ้งเดียวกัน ที่จะผ่อนคลายความรุนแรงด้วยวิธีต่างๆ อาทิ ให้เหตุผลหรือข้อมูลทางวิชาการประกอบ สร้างอารมณ์ขัน จนกระทั่งเตือนสติให้คิดถึงประเด็นความหลากหลายทางความคิด เห็นได้ว่าจริยธรรมที่กำกับสังคมในโลกแห่งความจริงได้แทรกซึมสู่สังคมนิรนามในโลกเสมือนจริงนี้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์นี้มีนัยของพลังทางปัญญาที่เกิดจากข้อวิจารณ์งานสร้างสรรค์ที่สังเกตได้ชัดเจน สังคมนิรนามนี้จึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ที่จะศึกษาวิจัยต่อไป

2.6 ปัญหาหนึ่งของการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตคือ แม้จะมีรายชื่อข้อมูลบางเรื่องปรากฏอยู่ แต่การเข้าถึงข้อมูลก็ไม่อาจทำได้ทุกเรื่องเสมอไป แม้ว่าข้อมูลดังกล่าวจะได้รับการเผยแพร่แล้วในสื่อสิ่งพิมพ์ก็ตาม การปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลเพื่อมิให้ข้อมูลเหล่านั้นได้รับการสืบค้นต่อไปในอนาคต กระทำได้โดยผ่าน webmaster หากข้อมูลนั้นมีผลในทางลบหรือกระทบกับประเด็นในแง่ใดก็ตามของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในทางหนึ่งอาจเป็นเรื่องที่เหมาะสมแต่ในอีกทางหนึ่ง หากพิจารณาถึง “การรับการวิจารณ์” ก็อาจจะท่อนได้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำการปิดกั้นความคิดที่ขัดแย้งกับความคิดของตน ด้วยเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่เปิดเผย

2.7 มีข้อสังเกตสำหรับพื้นที่ของการวิจารณ์ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของวัฒนธรรมลายลักษณ์ ในกรณีศึกษา 2 กรณี คือ การเสนาหลังการแสดงละครเวทีของฝ่าย “ละครผอม” (ละครที่ไม่มีระบบทุนนิยมมารองรับ) และการวิจารณ์โดย commentator ในรายการอคาคาเดมี่ แฟนตาซี ซึ่งเป็นการวิจารณ์สด ที่ผู้ร่วมสนทนาและผู้วิจารณ์ไม่มีโอกาสหรือไม่มีเวลามากนัก สำหรับการ “ตกตะกอน” ความคิดและการเลือกเฟ้นคำ/ภาษาก่อนนำเสนอข้อวิจารณ์นั้น ข้อวิจารณ์ในลักษณะนี้อาจส่งผลลบต่อทั้งผู้รับและผู้วิจารณ์เองได้ การเสนาหลังการแสดงละครเวทีเป็นกิจกรรมที่ “ละครผอม” เห็นว่าส่งเสริมให้เกิดพลังทางปัญญาให้แก่ผู้รับและผู้สร้าง ผ่านการสนทนาระหว่างผู้วิจารณ์ ผู้สร้างและผู้รับ ผลจากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการสนทนาที่มีผู้ร่วมสนทนาซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงศิลปะการละครคือ ไม่ได้เป็นนักละคร นักวิชาการละคร หรือนักวิจารณ์ละคร มุมมองที่ได้รับมักจะมีบริบททางสังคมประกอบอยู่มาก และเป็นมุมมองที่ทำทายนักละครเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เป็นไปในทางบวกเสมอไป ด้วยนักละครตลอดจนศิลปินผู้สร้างสรรคงานศิลปะทั้งหลาย ย่อมมีประสาทสัมผัสเป็นสถานอันทรงประสิทธิภาพที่ไวต่อความรู้สึก ประเด็นนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงภาวะของวงการศิลปะการละคร (ผอม) ที่เป็นวงการเล็กๆ ซึ่งพยายามยืนหยัดกัดฟันดำรงอยู่ด้วยความรัก ความเชื่อ และความศรัทธาในศิลปะการละคร ที่พวกเขาเหล่านี้มีประสบการณ์ตรงและสรุปกับตนเองได้ว่า “ละครนั้นสร้างคน”

2.8 แม้การรับการวิจารณ์ในระบบวัฒนธรรมมุขปาฐะดังกล่าว จะคึกคักในวงการละครผอม แต่การวิจารณ์โดยผู้ที่อยู่ในแวดวงมักจะเป็นไปในทิศทางที่ชื่นชม เสนอแนะทางออก และให้กำลังใจ ส่วนการวิจารณ์จากผู้ที่ยอยู่นอกวงและไม่ได้สำเนียงถึงสภาวะของวงการ ก็ย่อมเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่า วงการละครผอมจะยอมรับการท้าทายจากผู้วิจารณ์ที่ยอยู่นอกวงการของละครหรือไม่

3. การเสนอร่างผลการวิจัย

สาขาศิลปะการแสดงได้เสนอร่างผลการวิจัยต่อผู้สนใจทั่วไป ในวันที่ 19 กันยายน 2552 ณ ห้อง 407 ชั้น 4 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในรายงานการเสนอผลการวิจัย)

พ.ศ. 2550

- ฟ้าจรดทราย เดอะมิวสิคัล 24 พฤษภาคม-15 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เปิดการแสดง 53 รอบ
- ชายกลาง โศกนาฏกรรมในจังหวัดแวง 21-29 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เปิดการแสดง 9 รอบ
- ลูกคุณหลวง 17-26 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เปิดการแสดง 13 รอบ

- บัลลังก์เมฆ เดอะมิวสิคัล 27 กันยายน - 28 ตุลาคม , 14-22 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เปิดการแสดง 47 รอบ
- CATS The Musical 8-25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เปิดการแสดง 22 รอบ

พ.ศ. 2551

- ก่อนจะถึง บางรักซอย 9 on stage 29 กุมภาพันธ์ - 16 มีนาคม, 9-11 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เปิดการแสดง 26 รอบ
- ผู้ฝันอันยิ่งใหญ่ (Man of La Mancha The Musical) 13-22 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เปิดการแสดง 13 รอบ
- We Will Rock You The Musical 12-27 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เปิดการแสดง 27 รอบ
- ข้างหลังภาพ เดอะมิวสิคัล 21 สิงหาคม - 28 กันยายน , 17-26 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เปิดการแสดง 49 รอบ
- Cinderella The Musical 16-21 ธันวาคม พ.ศ. 2551 เปิดการแสดง 8 รอบ

พ.ศ. 2552

- ซิกาโก เดอะมิวสิคัล 12-22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เปิดการแสดง 15 รอบ
- เนื้อคู่ 11 ฉาก จากวันแรก...ถึงวันลา 5-29 มีนาคม พ.ศ. 2552 เปิดการแสดง 20 รอบ
- แม่นาคพระโขนง เดอะมิวสิคัล 20 พฤษภาคม -28 มิถุนายน พ.ศ. 2552 และ 16 กรกฎาคม - 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 เปิดการแสดง 51 รอบ
- Mamma Mia! The Musical 11-30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เปิดการแสดง 24 รอบ
- ลมหายใจ เดอะมิวสิคัล 28 ตุลาคม -8พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เปิดการแสดง 14 รอบ
- เนื้อคู่ 11 ฉาก จากวันแรก...ถึงวันลา ธันวาคม พ.ศ. 2552

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย ในรอบ 6 เดือนที่ 3 สาขาสังคีตศิลป์

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

รังสิพันธุ์ แข็งขัน
ไอยเรศ บุญฤทธิ์
(ผู้วิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนที่ 3 (สาขาสังคมศิลป์)

(1 เม.ย. 2552 – 30 ก.ย. 2552)

โครงการวิจัย“การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้สังคมศาสตร์
แห่งการวิจารณ์ ภาค 2

รังสิพันธุ์ แข็งขัน

ไอยเรศ บุญฤทธิ์

ผู้วิจัยสาขาสังคมศิลป์ได้จัดกิจกรรมของสาขาสังคมศิลป์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายใน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(focus group) ในหัวข้อที่เป็นกรณีศึกษา ประเด็นที่ได้จัดสนทนากลุ่มไปแล้ว คือ “เหตุผลและความจำเป็นของความร่วมมือในดนตรีไทย” และ “สุนทรียศาสตร์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง” ผลจากการสนทนากลุ่มทำให้ข้อมูลที่สามารถสังเคราะห์นัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมล้วนเป็นผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ทางด้านดนตรี ทั้งในชนบทเดิมและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยร่วมสมัย จึงสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงทัศนวิจารณ์ ต่อปรากฏการณ์ความร่วมมือของดนตรีไทยที่ปรากฏได้อย่างชัดเจน

ในช่วง 6 เดือนที่ 3 กิจกรรมการสนทนากลุ่มได้นำผลงานดนตรีร่วมสมัยของ ดร. อโณทัย นิติพน มาใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อต้องการขยายขอบเขตของความร่วมมือ จากบริบทของดนตรีไทยไปสู่ดนตรีร่วมสมัยที่กว้างขึ้น ผลงานดนตรีร่วมสมัยของ ดร. อโณทัย มีความน่าสนใจทั้งในตัวผลงานและบริบทที่เกี่ยวข้องกับตัวงาน โดยเริ่มจากการนำโจทย์หรือเหตุแห่งการสร้างสรรค์ มาจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของ อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้วัตถุดิบและสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เช่น เสียงในสภาพแวดล้อม เสียงผู้คน, ภาษาของคนในท้องถิ่น รวมทั้งบทเพลงของท้องถิ่น มาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์ผลงาน ผู้ประพันธ์ได้ใช้วิธีการที่นับว่าแปลกใหม่สร้างความน่าสนใจให้กับผลงาน มีทั้งการใช้เสียงจากท้องถิ่นผสมกับเสียงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ หรือมีการตัดต่อเสียงจากท้องถิ่นเดิมให้เกิดเป็นองค์ประกอบใหม่ขึ้น เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดผลงานหลายๆ ชิ้นรวมอยู่ในการแสดง ส่วนในการแสดงผลงาน ผู้ประพันธ์ได้นำผลงานไปแสดงในบริบทของสถานที่ ซึ่งเป็นโจทย์หรือเหตุแห่งการประพันธ์ (อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน) ดังนั้น ผลงานที่กลุ่มผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ได้ใช้เป็นประเด็นในการสนทนา จึงเป็นดูและฟังจากการบันทึกภาพและเสียงของการแสดงครั้งนั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลที่ได้จากการเสวนาอาจไม่ใช่คำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ให้ความสนใจกับเทคนิคการสร้างงานด้านต่างๆ ของผู้ประพันธ์ ความคิดเห็นทั้งหลายนั้นเป็นเพียงการคาดคะเนของผู้ร่วมกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง กิจกรรมนี้จึงยังไม่สามารถหาคำตอบเรื่อง นัยของการวิจารณ์ได้อย่างชัดเจน แต่เป็นข้อดีที่ทำให้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระต่อตัวผลงาน ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมนี้ผู้วิจัยต้องการจะเชิญผู้ประพันธ์มาอธิบายกระบวนการสร้างงานด้วยตัวเอง แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนหนึ่งแสดงความเห็นว่า น่าจะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมากกว่ารับข้อมูลจากผู้สร้างก่อน ซึ่งทำให้กิจกรรมนี้มีผลต่อการกระตุ้นความสนใจในเรื่องดนตรีร่วมสมัยมากขึ้น เพราะมีรูปแบบและวิธีการที่แปลกแตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมสมัยที่ปรากฏในดนตรีไทยปัจจุบัน

นัยสำคัญต่อการวิจัย

1. องค์ความรู้ทางดนตรีต่างๆ นับว่ายังมีอยู่น้อย จึงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งต่อการทำความเข้าใจดนตรี ทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การแสดงทัศนวิจารณ์ได้อย่างสมบูรณ์
2. ดนตรีร่วมสมัยยังเป็นเรื่องที่ศึกษาและเข้าใจกันในวงจำกัด โดยเฉพาะบุคคลทั่วไป ซึ่งนับว่ามีโอกาสได้สัมผัสน้อย อีกทั้งยังไม่เป็นที่แพร่หลายในสื่อสาธารณะต่างๆ
3. งานดนตรีที่ร่วมสมัย ส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ประพันธ์ ดังนั้น จึงอาจจำเป็นต้องอาศัยวาทกรรมจากผู้สร้างมาช่วยสร้างความเข้าใจผลงานในระยะเริ่มแรก
4. งานดนตรีร่วมสมัยที่ใช้เป็นกรณีศึกษานี้ ตั้งอยู่บนบริบทของประวัติศาสตร์และสังคมที่ต่างจากบริบทของผู้วิจัย จึงอาจเป็นปัญหาในการรับของผู้รับที่อยู่ต่างบริบทกัน

ข้อสรุปเปรียบเทียบจากกรณีศึกษาดนตรีร่วมสมัย

1. ดนตรีไทยร่วมสมัย ยังมีการอ้างอิงขนบหรือแนวทางของดนตรีไทยอยู่มาก แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างความแปลกใหม่ทางดนตรี แต่ก็ยังมีเค้าโครงของทำนองหรือโครงสร้างสำคัญของดนตรีไทยอยู่
2. ความโดดเด่นของดนตรีไทยร่วมสมัย ส่วนใหญ่แสดงออกด้วย เทคนิคและลีลาในการบรรเลงมากกว่าเนื้อในของดนตรี เช่น การตีระนาด 2 รางวัล การยืนเล่นเครื่องดนตรีบางชนิด ซึ่งแต่เดิมใช้การนั่งบรรเลง ความโดดเด่นที่ปรากฏมาก คือ การใช้กลองและเครื่องประกอบจังหวะของไทยผสมผสานกับเครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ ซึ่งผู้เล่นจะแสดงลีลาประกอบเพื่อสร้างความน่าสนใจ เพราะแนวทางการประกวดดนตรีร่วมสมัย ทั้งจากกรณีศึกษา

(รายการคุณพระช่วย และอัศจรรย์คันธรพ) และเวทีการประกวดอื่นๆ มีเกณฑ์พิจารณา เรื่องการแสดงออกของผู้บรรเลงด้วย

3. ดนตรีร่วมสมัยที่ไม่อ้างอิงกับดนตรีไทย หรือขนบทางดนตรี ส่วนใหญ่ผู้สร้างจะหาวิธีการประพันธ์ใหม่ๆ ที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับดนตรี จนบางครั้งมีลักษณะเหมือนดนตรีทดลองที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างมากกว่า ผลสำเร็จของงานที่จะสื่อสารกับผู้รับได้

4. ทฤษฎีการประพันธ์ดนตรีร่วมสมัยตะวันตก มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงพัฒนาการ และกรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงกับเทคนิคการประพันธ์รูปแบบต่างๆ ในขณะที่ดนตรีร่วมสมัยแบบไทย ยังเป็นเพียงการทำตามรูปแบบที่มีผู้ทำไว้ก่อน และนิยมยึดรูปแบบที่ประสบความสำเร็จในทางธุรกิจบันเทิง เป็นแนวทางของการดำเนินรอยตาม

5. ความร่วมสมัยในบริบทของดนตรีไทย ยังมิได้เกิดจากความต้องการของนักดนตรีอย่างแท้จริง แต่เป็นไปตามกลไกของระบบธุรกิจและแรงกระตุ้นจากสื่อที่เปิดโอกาสและให้พื้นที่กับลักษณะของดนตรีที่มีความร่วมสมัย (ตามความเข้าใจของผู้สร้างและสื่อ)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสาขาสังคีตศิลป์ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์การวิจารณ์กระทู้สนทนาเว็บไซต์ไทยคิดส์ ซึ่งได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้ กระทู้สนทนาบนเว็บไซต์ไทยคิดส์ เป็นพื้นที่หนึ่งที่สามารถเก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยทางวัฒนธรรมดนตรีไทยได้อย่างกว้างขวางและเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นแหล่งรวมของการวิพากษ์วิจารณ์วัฒนธรรมทางดนตรี ทั้งวัฒนธรรมลายลักษณ์และวัฒนธรรมมุขปาฐะ ด้วยการนำเสนอหรือนำแสดงบนพื้นที่สาธารณะ และเพราะด้วยกระบวนการรวมตัวของวัฒนธรรมย่อยบนพื้นที่สาธารณะนี้เอง จึงทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่เข้มข้นและไร้ขอบเขต กล่าวคือ ผู้วิพากษ์วิจารณ์ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ที่ได้นำเสนอออกไป โดยบางครั้งถึงกับมีการทำตัวตนเทียมเท่าบุคคลในวงการ รวมทั้งการไม่แสดงตัวตนที่แท้จริงหรือชัดเจน ทั้งนี้โดยผ่านทางวิธีการใช้นามปากกา หรือชื่อผู้ใช้ (User name) อันเป็น ตัวตนเทียม ปรากฏการณ์ที่สังคมผู้วิจารณ์หรือสมาชิกในเว็บไซต์แสดงความเป็นอิสระที่จะกำหนดความคิดเห็นออกมานั้น เรียกได้ว่าเป็น สังคมนิรนาม คือเป็นสังคมที่ไม่ระบุตัวตนที่แท้จริงให้ปรากฏเด่นชัด ทั้งนี้ผู้วิจัยมองเห็นว่าความเป็นบุคคลนิรนามในสังคมอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมหรือความคิดต่าง ๆ ได้อย่างเสรีถึง 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การเป็นบุคคลนิรนามในสังคมนี้สามารถวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราว หรือแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมดนตรีไทยได้อย่างหลากหลายชัดเจน ตรงไปตรงมา ตรงประเด็น ถึงลูกถึงคนอย่างอิสระและเปิดเผย ไม่มีกรอบของวัฒนธรรมเชิงอำนาจแฝงเร้นที่ปรากฏในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่มักอ้างเรื่องของความเป็นอาวุโสกับผู้เยาว์ หรือ ความเป็นอาจารย์กับศิษย์ ฯลฯ มาเป็นตัวปิดกั้นความคิด ทำให้มุมหนึ่งเราอาจได้การวิพากษ์วิจารณ์ที่สร้างสรรค์ สร้างพลังทางปัญญาได้ถึงขีดสุด แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง การวิพากษ์วิจารณ์นั้นจะถูกมองว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่จาบจ้วงเกินเลย อันเกิดจากอัตวิสัย

หรืออคติของผู้วิพากษ์วิจารณ์เอง ข้อมูลที่เกิดขึ้นก็อาจ เป็นเพียงมุมมองสะท้อนจากความคิดเพียงแค่มุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น

ประการที่สอง การเป็นบุคคลนิรนามในสังคมนี้ ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตัวเองวิพากษ์วิจารณ์ออกไป เนื่องจากพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่โปร่งใส ถูกปกปิดด้วยตัวตนเทียมที่สร้างขึ้น ดังที่ปรากฏอยู่ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งแรก การที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อวิพากษ์วิจารณ์ของตนเองนั้น สิ่งดีที่เห็นจะมีแต่ความอิสระเสรีในการวิพากษ์วิจารณ์ที่สอดคล้องกับประเด็นแรกที่น่าเสนอเท่านั้น หากความมีอิสระเสรีถูกนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบแต่เพียงด้านเดียว ทั้งที่ที่จริงบางครั้งการวิพากษ์วิจารณ์ต้องประเมินค่าทั้งในทางบวกและทางลบด้วย ดังนั้นความมีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์ที่ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตัวเองนำเสนอออกไป ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ดังเช่นการแสดงออกในรูปแบบของการจบบ้างหรือหมิ่นเหม่ และการใช้ภาษาที่รุนแรง เป็นต้น

ประการที่สาม การคงอยู่ของบุคคลนิรนามในสังคมดังกล่าวนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การสนับสนุนความคิดจากบุคคลนิรนามที่มีแนวความคิดเฉกเช่นเดียวกัน ตัวอย่างกระทู้หลายกระทู้ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างดุเดือดเผ็ดมันนั้น บางกระทู้ที่มีผู้เข้ามาร่วมวิพากษ์วิจารณ์มาก สามารถปรากฏอยู่บนหน้าแรกในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ไทยคิดส์เป็นเวลานาน¹ หากเราเข้าไปอ่านสิ่งที่พวกเขาวิพากษ์วิจารณ์วันนั้น จะพบว่าการวิพากษ์วิจารณ์มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีฝ่ายสนับสนุนอย่างชัดเจน ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ หากผู้วิพากษ์วิจารณ์ผู้ใดผู้หนึ่งมีแนวความคิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่สอดคล้องกับผู้วิพากษ์วิจารณ์คนใดคนหนึ่ง การวิพากษ์วิจารณ์ในหัวข้อหรือกระทู้นั้น ๆ ก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน น้อยนักที่จะมีการโต้แย้งเหตุผลซึ่งกันและกัน อนึ่ง ผู้วิพากษ์วิจารณ์คนใดที่วิพากษ์วิจารณ์ดี แสดงพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่สามารถมองเห็นถึงความเป็นผู้นำได้ในกระทู้นั้นกระทู้ใด ก็จะมีผู้นิยมชมชอบดังที่ภาษาวัยรุ่นเรียกว่า แฟนคลับ (Fan Club) กล่าวถึงผู้วิพากษ์วิจารณ์คนนั้นหรือท่านนั้นอยู่ตลอดเวลาด้วย

มุมมอง 3 ประการดังกล่าวที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลนิรนามที่ใช้ตัวตนเทียมในสังคมนิรนามนั้น ปรากฏอยู่ในการวิพากษ์วิจารณ์ของเว็บบอร์ดดนตรีไทยที่สามารถพบได้ทั่วไปในกระทู้ต่างๆ ซึ่งความเป็นสังคมนิรนามที่ปรากฏบุคคลนิรนามดังกล่าว จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรีที่ปรากฏในโลกอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าพื้นที่การวิพากษ์วิจารณ์แห่งนี้จะไม่ปรากฏตัวตนที่แท้จริงของผู้วิพากษ์วิจารณ์เลย ข้อมูลจากกระทู้หนึ่งที่เป็นหลักฐานยืนยัน การที่มีการปรากฏชื่อตัวตนที่

¹ ระบบการแสดงกระทู้ของเว็บไซต์ไทยคิดส์ เป็นระบบที่หากกระทู้ใดมีผู้เข้าไปตอบกระทู้ (Reply) ระบบจะนำกระทู้ดังกล่าวขึ้นแสดงเป็นหน้าแรกของเว็บบอร์ด เพื่อต่อการเข้าชมได้ง่ายกว่ากระทู้อื่นๆ ที่อยู่หน้าถัดไป

ตัวอย่าง การปรากฏตัวตน จากกระทู้ “ดีใจจัง ผมชื่อ.....”

จากตัวอย่างกระทู้ดังกล่าว ทำให้เกิดข้อโต้แย้งว่า จริง ๆ แล้วในสังคมการวิพากษ์วิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตก็เชื่อว่าจะเป็นสังคมนิรนามไปเสียทั้งหมด ทั้งนี้ จากข้อมูลก็ยังปรากฏการระบุตัวตนที่แท้จริงอยู่ในที่เดียวกันด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการปรากฏของสังคมกึ่งนิรนาม ดังนั้น ในสังคมการวิพากษ์วิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตจึงมีทั้งผู้วิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่แสดงตัวตนและแสดงตัวตน

idiot

ตอบเมื่อ: Tue Jun 23, 2009 1:09 am เรื่อง:

ส่งอีเมลล์

ดีใจด้วยค่ะ

เข้าร่วม: 08 May 2008
ตอบ: 10

ติดตามกระทู้ อันยาวนานมาตลอด

หนูไม่รู้หรอกนะคะ ว่าเค้าเป็น อี ลัด ไหน

เพิ่งมารู้ว่าเป็น

และรู้ว่า เครื่องดนตรีไทยที่เค้าทำ

ห่วยมากค่ะ ห่วยสุดๆ ไม่เพราะเลย

หนูโกรธมากด้วยค่ะ

มาทำเป็นพูดเกี่ยวกับแบบแผน ที่เค้าตัวเองทำลายซะเอง

หนูเล่นดนตรีมาไม่นานหรอกค่ะ

แต่หนูก็มองคนออกว่าเป็นยังไง

การที่ [] ทำเนี่ย มันเรียกว่าพัฒนาหรือค่ะ

เอาบ้านสองหลังไปแลกหรือ... ยังน้อยไปค่ะ

.....

รณมาเดียง

ตอบเมื่อ: Tue Jun 30, 2009 11:03 pm เรื่อง:

ส่งอีเมลล์

^

เข้าร่วม: 08 May 2008
ตอบ: 134

^

ว่าล่อยๆ ใครอยากรับก็รับ

รักดนตรีรักตัวเอง คิดเอาละกัน

พัฒนารี่ต้องการขาย

นี่ก็ว่าล่อยๆ อยากรับก็รับ ไม่ใช่ก็ไม่ต้องรับ ไม่ได้ว่าครับ

ด้วยความเคารพ

ขึ้นไปข้างบน

ส่งอีเมลล์ (ใช้ข้อความ)

ตัวอย่าง การไม่ปรากฏตัวตน จากกระทู้ “ดีใจจัง ผมชื่อ.....”

ข้อสังเกตจากสมมุติฐานข้อหนึ่งที่ว่า การวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่ระบุตัวตนนั้น มักเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่มีแนวโน้มสร้างความรุนแรงในการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ในทางกลับกัน การวิพากษ์วิจารณ์ที่ระบุตัวตนของผู้วิพากษ์วิจารณ์มีแนวโน้มพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่รุนแรง แต่เมื่อผู้วิจัยพบข้อมูลในกรณีนี้ สมมุติฐานดังกล่าวอาจจะต้องนำกลับมาพิจารณาใหม่เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นคือ การวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นเป็นมากกว่าการวิพากษ์วิจารณ์ของตัวบทเนื้อหาเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งเนื้อหาและผู้สร้างเนื้อหาด้วย กล่าวคือ การวิจารณ์นั้นกลับกลายเป็นการวิจารณ์ความเป็นตัวบุคคลที่อิงอยู่กับเนื้อหา หากใช่เป็นการวิจารณ์เรื่องของตัวบทหรือเนื้อหาเพียงอย่างเดียวไม่ ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า การวิพากษ์วิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในสังคมกึ่งนิรนามนี้ เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ทางด้านเนื้อหาเพียงอย่างเดียว หรือ เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่เอาบุคคลเป็นที่ตั้งแล้ววิพากษ์วิจารณ์เข้าหาเนื้อหาสาระที่ปรากฏ

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจัยในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ภาค 2”

รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัย ในรอบ 6 เดือนที่ 3
กรณีศึกษาระเบียบวิธีของสังคมศาสตร์การวิจารณ์
จากการศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต

(1 เม.ย. 2552 - 30 ก.ย. 2552)

สุชาติ ทองสีมา

อรพินท์ คำสอน

จักรนาท นาคทอง

(ผู้วิจัยกรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมในอินเทอร์เน็ต)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสรุปความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนที่ 3 (กรณีศึกษาพื้นที่วรรณกรรมใน อินเทอร์เน็ต)

(1 เม.ย. 2551 – 30 ก.ย. 2552)

โครงการวิจัย“การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้สังคมศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ภาค 2

สุชาติ ทองสีมา
อรพินท์ คำสอน
จักรนาท นาคทอง

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในช่วง 6 เดือนที่ 3 1) เม.ย. 2552 – 30 ก.ย. (2552) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลใน 4 ส่วน คือ (1)การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในพื้นที่เว็บไซต์ (2)การสัมภาษณ์ 3 (การเขียนบทวิจารณ์ของผู้วิจัย และ 4) การรายงานเสนอผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในพื้นที่เว็บไซต์

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเว็บไซต์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ศึกษากระทู้ในพื้นที่อินเทอร์เน็ต

ในช่วงนี้ผู้วิจัยศึกษากระทู้เพิ่มเติมจำนวน 23 กระทู้ (ดูรายละเอียดของกระทู้เพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 1)

1.2 ศึกษางานของนักวิจารณ์/กลุ่มวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลในส่วนนี้เป็น 2 กลุ่มคือ

1.2.1 กลุ่มวิจารณ์ที่พบจากการสำรวจในเว็บไซต์เด็กดี

ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้วิธีการรวบรวม คือการพิมพ์คำว่า “วิจารณ์” ในระบบค้นหาเนื้อหาของเว็บ ก็จะได้รายชื่อกลุ่มต่างๆ ที่มีคำว่า “วิจารณ์” เข้ามาเกี่ยวข้อง ในที่นี้จะรวบรวมเฉพาะกลุ่มที่วิจารณ์นิยายที่มีผลงานแล้วเท่านั้น โดยไม่นับรวมกลุ่มที่ยังไม่มีบทวิจารณ์หรือกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าได้ (รวบรวมเมื่อ 24 ส.ค. 52) พบทั้งสิ้นจำนวน 28กลุ่ม ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่ยังดำเนินการอยู่และที่เลิกวิจารณ์ไปแล้ว (ดูรายชื่อนักวิจารณ์/กลุ่มวิจารณ์ในภาคผนวกที่ 2)

นักวิจารณ์และกลุ่มวิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีจำนวน 28กลุ่ม มีอัตราการเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณในช่วงปี พ.ศ. 2552 การเกิดขึ้นของกลุ่มวิจารณ์เหล่านี้ในพื้นที่เว็บไซต์เด็กดีนับเป็นปรากฏการณ์ของสังคมร่วมสมัยที่น่าสนใจ เนื่องจากในช่วงแรกของการสำรวจ ผู้วิจัยพบว่าประชาคมแห่งนี้มีความต้องการทัศนะวิจารณ์ และบทวิจารณ์อย่างมากโดยเฉพาะในกลุ่มนักเขียน เพราะนักเขียนหน้าใหม่เชื่อว่าการวิจารณ์จะช่วยให้มองเห็นจุดเด่น จุดด้อย ในงานของตนที่จะช่วยแก้ปัญหาดังๆที่พบในการเขียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้น

และนักเขียนบางคนยังเชื่อยิ่งไปกว่านั้นว่า ถ้าเขียนวิจารณ์ก็จะช่วยให้เขียนงานวรรณกรรมได้ดีขึ้น เพราะจะเข้าใจและมองเห็นข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดต่างๆ ในงานเขียนชัดเจนขึ้น ในช่วงต้นนั้นทัศนะวิจารณ์ที่ปรากฏมักจะเป็นในรูปของ comment หรือการแสดงความคิดเห็น หรือกระตู่ของผู้อ่านเมื่ออ่านผลงานตอนนั้นๆ จบ งานในช่วงนี้ก่อให้เกิดการวิจารณ์ในลักษณะใหม่ขึ้น คือ การจิก กัด และสับ จึงทำหน้าที่วิจารณ์ถูกเรียกว่าเป็น “นักสับ” ไปโดยปริยาย การวิจารณ์ในลักษณะใหม่นี้ ผู้วิจารณ์มักจะทำที่ก้าวร้าว ใช้ถ้อยคำรุนแรง เน้นการตำหนิ และชี้ข้อบกพร่องที่พบในผลงาน จะพบว่านักสับบางคนเขียนวิจารณ์โดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล หรือบางคนก็ตำหนิงานวรรณกรรมเหล่านั้นด้วยอคติส่วนตัว จนบางครั้งก็ละเอียดหรือขัดแย้งข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีนักสับบางคนวิจารณ์งานโดยอ่านงานไม่จบ หรือไม่ได้อ่านงานเลยก็มี แต่เมื่อ Spock เริ่มเผยแพร่ผลงานวิจารณ์ของตนโดยใช้ชื่อว่า “รวมบทวิจารณ์นิยายนักเขียนสมัครเล่นจากเว็บ dek-d.com” ขึ้นเป็นครั้งแรกในเว็บไซต์เด็กดีเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2550 จึงอาจกล่าวได้ว่า Spock เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ก่อให้เกิดกฎ หรือกรอบการวิจารณ์งานวรรณกรรมออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดีขึ้น เนื่องจากการวิจารณ์ของ Spock ต่างจากบทวิจารณ์ทั่วไป เพราะกลุ่มเป้าหมายในการวิจารณ์ของเขาไม่ใช่กลุ่มผู้อ่านที่เป็นนักอ่าน แต่เขามุ่งไปยังกลุ่มผู้อ่านที่เป็นนักเขียน ด้วยเหตุนี้ เขาจึงวิจารณ์แยกตามองค์ประกอบของนิยาย เช่น ตัวละคร ภาษา การบรรยาย มุมมอง การสอดแทรกทัศนะและความคิด และแนวเรื่อง สำหรับการวิจารณ์งานของนักเขียนสมัครเล่น Spock ชี้ให้เห็นทั้งข้อดี ข้อเสีย และแนะนำวิธีการแก้ไขงานให้นักเขียนเหล่านั้น ในตอนท้ายของบทวิจารณ์ก็จะมีการให้คะแนนนิยายนั้นๆ โดยมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน แต่สิ่งหนึ่งที่ขัดแย้งกันเสมอในบทวิจารณ์ของ Spock ก็คือ ทุกครั้งที่วิจารณ์ Spock จะบอกอยู่เสมอว่าข้อวิจารณ์ที่เสนอนั้นเป็นความคิดเห็นของคนๆหนึ่ง แต่ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยอ่านบทวิจารณ์ของเขาจะพบว่า Spock จะย้ำอยู่ตลอดเวลาว่าตนเป็นผู้มีวุฒิภาวะทั้งในการอ่าน การเขียน วรรณกรรมที่มากพอที่จะให้ทัศนะวิจารณ์ได้ จนดูประหนึ่งว่าเป็น Spock ผู้เชี่ยวชาญทั้งในการอ่านและการเขียนงาน นับว่าช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับทัศนะวิจารณ์ที่เสนออย่างมาก

ผลงานวิจารณ์วรรณกรรมทั้งหมดของ Spock แสดงให้เห็นว่าเขาให้ความสำคัญและความสนใจวิจารณ์ผลงานของนักเขียนสมัครเล่นมากกว่างานตีพิมพ์ของนักเขียนอาชีพ และนิยายส่วนใหญ่ที่เลือกมาวิจารณ์มักจะมียังไม่จบ จึงนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเขียนวิจารณ์ เพราะโดยส่วนใหญ่นักวิจารณ์อาชีพจะเขียนวิจารณ์ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่การทำเช่นนั้นนับว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเขียนหน้าใหม่อย่างมาก เนื่องจากนักเขียนส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นที่ยังขาดประสบการณ์ในการเขียน แม้ว่า Spock มุ่งเขียนวิจารณ์เพื่อช่วยเหลือนักเขียนหน้าใหม่ แต่ทัศนะวิจารณ์ที่ปรากฏยังเป็นประโยชน์ต่อการเขียนทั้งต่อนักเขียนผู้นั้นและนักเขียนทั่วไปที่ได้เข้ามาอ่าน ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ Spock มุ่งความสนใจไปที่นักอ่านที่เป็นนักเขียน อาจมีสาเหตุมาพื้นที่ในการเผยแพร่บทวิจารณ์คือ บอร์ดของนักเขียนในเว็บไซต์เด็กดี เมื่อกลุ่มผู้อ่านเป็นนักเขียนสมัครเล่น ประเด็นการวิจารณ์ของ Spock จึงเป็นไปเพื่อสนองความ

ต้องการของผู้อ่านในกลุ่มนี้เป็นสำคัญ ส่วนเท่าที่ในการวิจารณ์ของ Spock นั้น เชนำเสนอด้วยบทบาทของนักสืบ ที่มีลีลาการวิจารณ์แบบจก กัด สับ โดยเฉพาะเมื่อวิจารณ์ผลงานวรรณกรรมของนักเขียนเชิพยอดนิยมทั้งของไทยและต่างประเทศ ที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากนักอ่านและนักวิจารณ์ทั่วไป และเขาจะลดความรุนแรงลงเมื่อวิจารณ์งานของนักเขียนหน้าใหม่ แต่อย่างไรก็ดียังคงลีลาของนักสืบอยู่

แม้ว่าการให้ทัศนะวิจารณ์ของ Spock มักจะเป็นการชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของผู้เขียนอย่างกว้างๆ และไม่ค่อยยกตัวอย่างประกอบการชี้ข้อบกพร่องต่างๆเหล่านั้น แต่ผลตอบรับของผู้อ่านบทวิจารณ์ส่วนใหญ่มักจะเป็นนักเขียนหรือนักอ่านรุ่นเด็กที่ยังมีประสบการณ์ในการอ่านและเขียนงานวรรณกรรมน้อย จึงเห็นด้วยและชื่นชมกับข้อวิจารณ์ทุกอย่างที่ Spock เขียน และเห็นว่างานแนวจก กัด นั้นเป็นแนวที่ดี และเหมาะที่จะเป็นต้นแบบในการวิจารณ์ต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่านี่คือประเด็นที่น่าเป็นห่วง คือเว็บเด็กดีผู้ที่เข้าไปอ่านและแสดงทัศนะส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชน ซึ่งจะมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 10-30 ปี หากคนเหล่านั้นเห็นว่าทัศนะและเท่าที่ในการวิจารณ์ของ Spock คือต้นแบบงานวิจารณ์ที่ดีของงานวิจารณ์ในรุ่นต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าหลังจากการเขียนบทวิจารณ์ของ Spock ขึ้นแรกอีกกว่าหนึ่งปีถึงจะเกิดกลุ่มนักวิจารณ์กลุ่มที่สองในพื้นที่แห่งนี้ คือ “++แนะนำนิยาย&รับวิจารณ์นิยายจำ++” ก่อตั้งโดย Buffy~ เมื่อวันที่ 15มิถุนายน 2551 กลุ่มนี้ยังคงยึดกรอบและเกณฑ์ในการวิจารณ์คล้ายกับ Spock นั่นคือการวิจารณ์ที่แบ่งเป็นประเด็นย่อยๆ คือ การบรรยาย ตัวละคร บทสนทนา การดำเนินเรื่อง ความแปลกใหม่ของเนื้อเรื่อง ซึ่งจะมีการให้คะแนน แต่การให้คะแนนนั้นจะต่างจาก Spock แทนที่จะให้คะแนนรวมเต็ม 10ก็เปลี่ยนเป็นการแยกให้คะแนนออกเป็นหัวข้อๆละ 20คะแนน รวม 100คะแนน และจะนำคะแนนที่ได้มาตัดเกรด เป็น A B+ B C+ C.... และให้คะแนนความสนุกเป็นดาว ซึ่งจะมีคะแนนเต็ม 5ดาว นอกจากนี้ ความแตกต่างอีกประการหนึ่งที่พบคือแทนที่จะวิจารณ์คนเดียว แต่เป็นการรวมกลุ่มของนักวิจารณ์รวม 8คน

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีกลุ่มวิจารณ์กลุ่มแรกๆ ที่น่าสนใจอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่ม LPF ที่ก่อตั้งโดย Peecee เมื่อเดือน ตุลาคม 2551แต่ตอนนี้ปิดตัวไปแล้ว ความน่าสนใจของกลุ่มนี้ก็คือ Peecee ที่ก่อตั้งกลุ่มเป็นเด็กอายุ 13ที่กล้าเสนอทัศนะวิจารณ์อย่างรุนแรง โดยแสดงจุดมุ่งหมายหลักของหน่วยไว้ด้วยว่า “เพื่อหาจุดบกพร่องของนิยายของนักเขียนในเว็บไซต์เด็กดี เพื่อให้พวกเขาหรือเธอเหล่านั้นนำไปแก้ไขและปรับปรุงให้วงการนิยายไทยได้มีผลงานคุณภาพดีๆ และก้าวให้ทันต่างชาติ ส่วนเป้าหมายรองคือ ต้องการสืบหานิยายแนวแฟนตาซีที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว พลืดย่น่าสนใจและไม่จำเจ สามารถผูกเรื่องได้เยี่ยม เมื่ออ่านแล้วรู้สึกว่เนื้อเรื่องสามารถแตกแขนงออกไปได้อีกหลายยอด ซึ่งทางเราจะสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อเป็นการบุกเบิกวงการนิยายแฟนตาซีไทย” ทั้งยังกล้าที่จะตั้งเกณฑ์เพื่อแยก “ระดับคุณภาพนิยาย” ว่านิยายแต่ละเรื่องที่ถูกวิจารณ์จะถูกแบ่งเข้าตามหมวดต่างๆ ซึ่งหมวดน่าติดตามและดูการพัฒนาในอนาคตนั้นจะมีขอบเขตในระดับกว้างที่สุด จึงเป็นการยากที่นิยายเรื่องหนึ่งจะได้เป็นนิยายแนะนำ ซึ่งมีแนวโน้มว่าหมวดนี้จะมีเรื่องที่ถูกเก็บเข้าคลังมากที่สุด สำหรับบางเรื่องที่

นำมาให้วิจารณ์ ถ้าเรื่องนั้นไม่ถูกเก็บเข้าคลังนิยายในหมวดใดเลยแม้แต่หมวดปรับปรุงและพัฒนา ก็แสดงว่านิยายเรื่องนั้นไร้คุณภาพ และผู้แต่งก็ไร้ใจรัก ทั้งนี้ยังมีการแสดงความคิดเกี่ยวกับนิยายแนะนำว่าอยู่ในขั้นดีเด่นที่สมควรได้รับการส่งเสริมเล็กน้อย มีคุณค่ามากกว่านิยายหมวดน่าติดตามและดูและดูการพัฒนาในอนาคต นิยายแนะนำมี 3 คลาส คือ L (Last) เป็นคลาสต่ำสุด P (Perfect) เป็นคลาสมกลาง และ F (Fantasy) เป็นคลาสสูง

ด้วยเหตุนี้จะเห็นว่ากลุ่มวิจารณ์ 3 กลุ่มแรกๆ นั้นนับเป็นต้นแบบของกลุ่มวิจารณ์อื่นๆ ที่เปิดตามมา เพราะกลุ่มวิจารณ์ที่เกิดขึ้นมาตามมาไม่ว่าจะเป็นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ตาม ส่วนใหญ่ก็จะวิจารณ์โดยแบ่งประเด็นๆ และให้คะแนน แต่จะมีกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ไม่ตัดเกรด หรือให้คะแนน เช่น . "กล้วยหอมจอมลับ (รับวิจารณ์นิยาย)" ก่อตั้งโดย Black wing kite เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2552 เพราะเห็นว่าวิจารณ์เป็นเพียงความเห็นของคนๆ หนึ่งเท่านั้น

จากปรากฏการณ์ที่พบนี้จะเห็นได้ว่าในช่วงตั้งแต่เดือนกันยายน 2551 เป็นต้นมาเกิดกลุ่มนักวิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปี 2552 เกิดกลุ่มวิจารณ์ทั้งสิ้น 21 กลุ่ม และจะพบว่าภายในวันเดียวคือ วันที่ 8 สิงหาคม 2552 มีกลุ่มวิจารณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน 3 กลุ่มคือ (1 "□วิจารณ์นิยาย □[สำนัก Black Snow]" ก่อตั้งโดย Chocolate_Berry 2 ("[Juliet],,รับวิจารณ์นิยาย !!" ก่อตั้งโดย Sugazie ♥ และ (3 "□ Oop ! Plus [รับวิจารณ์นิยาย] Pro Shop □" ก่อตั้งโดย Top Ten Teen ♥ นอกจากนี้จะพบว่ากลุ่มวิจารณ์ในช่วงหลังมักจะมีการตั้งชื่อกลุ่มที่คล้ายๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อของกลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีคำว่า "รับวิจารณ์" หรือ "รับลับ" ที่จะปรากฏบ่อยมาก จนอาจจะกลายเป็นปัญหากับผู้อ่านที่ไม่อาจแยกหรือจดจำกลุ่มวิจารณ์ได้ เพราะชื่อกลุ่มคล้ายกันอย่างมาก

ยิ่งไปกว่านั้นจะเห็นว่ากลุ่มวิจารณ์ในช่วงหลังส่วนใหญ่จะมีคำเตือนสำหรับนักเขียนที่จะส่งงานมาให้วิจารณ์คล้ายกันคือ วิจารณ์ตรงและแรง ถ้าเป็นนักเขียนที่ไม่อาจยอมรับคำติชมได้ไม่ต้องส่งมาให้ ขณะเดียวกันเกือบทุกกลุ่มก็จะปกป้องตนเองว่า ไม่ใช่นักวิจารณ์อาชีพ แต่เป็นนักอ่านที่อ่านงานมาจำนวนหนึ่ง ขณะเดียวกันก็บอกในทางกลับกันว่าข้อวิจารณ์ที่เสนอนั้นเป็นเพียงความคิดของผู้อ่านคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะมิใช่ข้อผิดพลาดได้ และบางกลุ่มยังขยายความต่อไปอีกว่าถ้าข้อวิจารณ์มิใช่ข้อผิดพลาดก็สามารถที่จะแจ้งให้ทราบได้ นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนด กฎ หรือ กติกาให้กับผู้เขียนที่ต้องการส่งบทวิจารณ์ไปให้วิจารณ์ กลุ่มวิจารณ์ส่วนใหญ่จะกำหนดว่าจะวิจารณ์งานในแนวใดไว้อย่างชัดเจน บางกลุ่มวิจารณ์งานทุกแนว แต่บางกลุ่มก็กำหนดแนวเรื่องบางแนวเท่านั้น เช่น กลุ่ม LPF รับเฉพาะนิยายแฟนตาซี หรือ กลุ่ม "Are you ready !? > รับวิจารณ์นิยาย <" ก่อตั้งโดย Toffyz รับเฉพาะงานหวานแหววและแฟนฟิค ขณะเดียวกันบางครั้งผู้ส่งงานเขียนก็มีสิทธิเลือกได้ว่าต้องการให้วิจารณ์งานในระดับใด เช่น กลุ่ม ,,ป.แบ่งฟูลู ,,รับวิจารณ์นิยายจะ..." ก่อตั้งโดย [≡ป.แบ่งฟูลู≡] จะแบ่งระดับการวิจารณ์จะมีทั้งหมด 4 ระดับ 1 (แรงโคตรไม่เกรงใจใคร 2(แรงลงมาน้อย 3 (ปานกลางถึงขึ้นแรงนั้นแหละ *เวกัรนะเนีย และ 4 (สุดๆแล้ว ไม่แรงยอมเยา นุ่มนวล *เฮ้ย! คุณหนูแท้ๆ หรือกลุ่ม □ □× ...รับวิจารณ์งานเขียนทุกชนิด!!!... ×□□." ก่อตั้งโดย S.K. NAKI จะแบ่งระดับการวิจารณ์เป็น 3

ระดับ คือ ดีเปรชัน โชนร้อน และ เฮอริเคน ตามชื่อพายุ โดยระบุว่า ดีเปรสชันเป็นระดับวิจารณ์แรงสูงสุด

ความแปลกของกลุ่มวิจารณ์ในช่วงหลัง คือ มีการเปิดรับนักวิจารณ์เข้ากลุ่มของตน โดยบางกลุ่มจะมีการรับนักวิจารณ์โดยมีแบบทดสอบให้ตอบ เช่น กลุ่ม "Open!..x(รับวิจารณ์นิยาย)x.." ก่อตั้งโดย ~ice cream~ จะมีแบบทดสอบสำหรับผู้สมัครเป็นนักวิจารณ์ของกลุ่มโดยมีคำถาม 10 ข้อ เช่น คุณคิดยังไงกับนิยาย คุณคิดว่า...การวิจารณ์ช่วยอะไรกับคนแต่งได้บ้าง คุณชอบงานแนวไหนมากที่สุด คิดว่าการพูดตรงๆกับการถนอมน้ำใจคุณชอบแบบไหนมากกว่ากัน หรือ คุณเคยเป็นคนตรงเวลาและพุดรู้เรื่อง หรือบางกลุ่มก็รับผู้สนใจจะเป็นนักวิจารณ์ แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มวิจารณ์ที่มีนักวิจารณ์มากกว่า 2 คน มักจะลงประวัติย่อของนักวิจารณ์ไว้ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของนักเขียนที่จะเลือกนักวิจารณ์ให้วิจารณ์งานของตน ทั้งนี้ บางกลุ่มที่มีแบบฟอร์มการส่งนิยายให้วิจารณ์ ซึ่งผู้ส่งงานให้วิจารณ์ต้องปฏิบัติตามกฎที่กำหนดอย่างเคร่งครัด สำหรับกลุ่มที่มีนักวิจารณ์หลายคนบางกลุ่มก็จะมีกฎสำหรับนักวิจารณ์ด้วย อาทิ กำหนดการเลือกและส่งงานวิจารณ์ รวมถึงกฎของนักวิจารณ์นิยายที่ดี เช่น กลุ่ม“..ป.แบ่งฟูลู..รับวิจารณ์นิยายจ๊ะ...” มีการกำหนดคุณสมบัติไว้ว่า (1คุณต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2 (ไม่ใช่อคติในการวิจารณ์นิยายของคนอื่น ควรวิจารณ์ด้วยใจจริง 3 (เมื่อมีคนมาเสนองานวิจารณ์ให้กับคุณ เราจะไปติดต่อคุณเอง 4 (รับงาน วิจารณ์เสร็จมาบอกที่บทความด้วย 5(ไม่มีอะไรมาก ขอแค่นักวิจารณ์ทุกคนทำตามกฎเหล่านี้ให้ดีกว่าพอแล้ว นอกจากนี้มีกลุ่มวิจารณ์บางกลุ่มกำหนดให้ผู้ส่งงานเขียนจะต้องให้ข้อมูลเบื้องหลังของนักเขียนด้วย คือ กลุ่ม “รับวิจารณ์นิยายครับ” ก่อตั้งโดย UnBORNABLE กำหนดว่าผู้ส่งต้องแจ้งชื่อนิยาย และนามปากกา การบอกแนวและโครงเรื่องที่ค่อนข้างละเอียด บอกแรงบันดาลใจและจุดประสงค์การแต่ง และเลือกระดับการวิจารณ์ เพื่อเป็นข้อมูลให้นักวิจารณ์ด้วย

ในส่วนของประเด็นการวิจารณ์นั้น กลุ่มวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเกณฑ์การพิจารณาผลงานไว้ด้วยว่าแบ่งการพิจารณาเป็นประเด็นใดบ้าง ส่วนใหญ่ก็จะแบ่งคล้ายๆ ซึ่งก็เหมือนกับทั้ง Spock และ กลุ่มของ Buffy เคยกำหนดไว้ และยังมีบางประเด็นที่เพิ่มเข้ามา เช่น การจัดหน้า ความสนุก ความพอใจ การวิจารณ์ส่วนใหญ่ของนักวิจารณ์มักจะเป็นการเสนอทัศนะวิจารณ์ที่เป็นอัตวิสัย กล่าวถึงความชอบ ไม่ชอบ เท่านั้น โดยยังไม่ได้แสดงเหตุและผลประกอบการวิจารณ์เพื่อชี้ให้เห็นข้อดี และข้อด้อยของงาน จะมีนักวิจารณ์จำนวนน้อยมากที่สามารถแสดงเหตุผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น B1 และ B2 ในกลุ่ม “กล้วยหอมจอมลับ (รับวิจารณ์นิยาย)” บทวิจารณ์ของ Spock งานวิจารณ์ของกลุ่ม Buffy และ กลุ่ม LPF นอกจากนี้ยังมีนักวิจารณ์บางคนที่แสดงทัศนะวิจารณ์สั้นมากจนไม่อาจจะเรียกว่าเป็นบทวิจารณ์ได้ สมควรจะเป็นแค่ comment เท่านั้น

นอกจากนี้ ปรากฏการณ์รูปแบบใหม่ๆของการวิจารณ์ในช่วงหลังคือ การวิจารณ์เฉพาะตอนในนิยาย คือวิจารณ์ตอนต่อตอนของนิยาย และนักวิจารณ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้จะไม่ให้ภาพรวมของนวนิยายที่วิจารณ์ แต่มุ่งวิจารณ์ในลักษณะตอบโจทย์หรือตอบประเด็นที่ตั้งไว้

เท่านั้น จึงทำให้งานวิจารณ์เหล่านี้ไม่สามารถสื่อสารหรือเป็นประโยชน์กับนักอ่านที่เป็นผู้อ่านทั่วไป หรือนักเขียนคนอื่นๆ ได้ เพราะงานวิจารณ์ไม่ได้แสดงความเห็นอันแจ่มชัดหรือแสดงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้การเขียนหรือการอ่านงานนิยายในแนวนั้นๆ ต่อไปได้ อีกทั้ง กลุ่มวิจารณ์ช่วงหลังส่วนหนึ่งนอกจากทำหน้าที่รับวิจารณ์งานแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้โปรโมทนวนิยายด้วย เช่น กลุ่ม “+ รับโปรโมท & วิจารณ์นิยาย +” ก่อตั้งโดย THE GALE โดยแจ้งว่าหากนิยายที่ได้รับการวิจารณ์เรื่องใดได้คะแนนมากกว่า 7 คะแนนเต็ม 10 คะแนนจะได้เป็นนิยายแนะนำ เช่นเดียวกับกลุ่ม “((^=รับวิจารณ์นิยาย ทูราซอาณาจักร ในหมวดแฟนตาซีคร้าบ=^))” ก่อตั้งโดย ConshoO ที่จะมีการจัดอันดับนิยายที่วิจารณ์ทุกสัปดาห์ นับเป็นการเพิ่มสถานะให้กับกลุ่มวิจารณ์ของตน และบางกลุ่มยังมีการจัดกิจกรรมการประกวดนิยาย คือ กลุ่ม “[Juliet],,รับวิจารณ์นิยาย !!” ก่อตั้งโดย Sugazie ♥

ปรากฏการณ์ของการเกิดกลุ่มและนักวิจารณ์จำนวนมากในเว็บไซต์เด็กดีนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการนักวิจารณ์ของนักเขียนนิยายหน้าใหม่ และในอนาคตผู้วิจัยเห็นว่าแนวโน้มของการวิจารณ์ในลักษณะนี้จะมีมากขึ้น และกลุ่มนักวิจารณ์ก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดเนื่องจากการทำตามกระแสที่นักเขียนหรือนักอ่านที่เริ่มหันมาเขียนวิจารณ์หรือเริ่มเป็นนักวิจารณ์ โดยเข้าใจผิดว่างานวิจารณ์นั้นเป็นเพียงการเขียนถึงข้อดีข้อเสีย หรือข้อบกพร่องที่ตนพบในนิยายที่อ่าน โดยแบ่งการวิจารณ์เป็นหัวข้อต่างๆตามที่กำหนดเท่านั้น จึงเป็นที่น่าเสียดายว่างานวิจารณ์ที่ปรากฏกว่า 95% นั้น ไม่อาจเรียกว่างานวิจารณ์ได้ เพราะงานเหล่านี้เสนอเพียงแค่อัตวิสัยที่แสดงความชอบและไม่ชอบเท่านั้น หรือบางครั้งก็มุ่งวิจารณ์ตอบประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนด โดยที่ผู้วิจารณ์ส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์การอ่านงานวรรณกรรมจำนวนน้อยมาก จนไม่สามารถที่จะแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนทัศนะวิจารณ์ของตนได้ อีกทั้งยังไม่สามารถให้ตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อประกอบการวิจารณ์ได้ หรือบางครั้งผู้วิจารณ์จำนวนหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่ายังไม่เข้าใจธรรมชาติของงานวรรณกรรม เช่น 1 นักวิจารณ์กลุ่ม “□ Oop ! Plus” แนะนำให้นักเขียนเอารูปตัวละครมาแปะไว้ในหน้านิยายด้วย ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่านักวิจารณ์ไม่น่าที่จะแนะนำให้นักเขียนแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ เพราะผู้เขียนต้องสามารถเขียนบรรยายให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำภาพตัวละครที่จินตนาการไว้มารวบรวมให้ดูก็ได้ หรือยังขาดความชัดเจนในประเด็นที่จะวิจารณ์ เพราะคำแนะนำหรือข้อวิจารณ์ที่แสดงไว้ก็เห็นว่าไม่น่าจะช่วยนักเขียนปรับปรุงงานของตนได้ เช่น ConshoO นักวิจารณ์กลุ่ม “((^=รับวิจารณ์นิยาย ทูราซอาณาจักร ในหมวดแฟนตาซีคร้าบ=^))” วิจารณ์สำนวนของนิยายเรื่องหนึ่งว่า “สำนวน อันนี้บอกได้ว่าผ่านพอฉิวเฉียด เพราะว่าไม่ถึงกับห่วยแตกนัก แต่ก็ไม่ได้ดีเหมือนกันอ่านไปแล้ว) สะดุด แล้วก็แปลกยังไวกี่ไม่รู้เหมือนกัน (แต่ถือว่าดีสำหรับมือใหม่ เอาเป็นว่าผ่านนะครั้บ” การวิจารณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้วิจารณ์ก็ยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นหรือหัวข้อที่ตนจะวิจารณ์ และการวิจารณ์ที่มีประโยชน์ผู้วิจารณ์ก็น่าที่จะสามารถระบุข้อบกพร่องของนักเขียนที่เห็นได้อย่างชัดเจน แม้ว่าในบางครั้งอาจไม่แสดงวิธีการแก้ไขก็ตาม แต่ในที่นี้นัก

วิจารณ์ยังไม่สามารถที่จะชี้ให้เห็นข้อบกพร่องที่ชัดเจนได้ จึงนับว่านี่คือข้อบกพร่องของนักวิจารณ์กลุ่มใหม่ๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้

ผู้วิจัยเห็นว่าการเกิดขึ้นของนักวิจารณ์และกลุ่มวิจารณ์จำนวนมากโดยเฉพาะในช่วงปี 2552 นั้น น่าจะเป็นการวิจารณ์ตามกระแสมากกว่าที่จะเกิดจากความพร้อมของนักวิจารณ์เอง จะเห็นได้ว่ามีนักวิจารณ์ไม่กี่คนหรือไม่ก็กลุ่มเท่านั้นที่จะสามารถแสดงให้เห็นผ่านบทวิจารณ์ว่าเป็นนักอ่านที่มีประสบการณ์การอ่านงานมาเป็นจำนวนมาก จนสามารถมองเห็นข้อดี ข้อด้อย และแนวทางแก้ปัญหาของนักเขียนได้จริง และงานของนักวิจารณ์ในกลุ่มนี้จะสามารถสื่อสารได้ทั้งกับนักเขียนที่เป็นผู้เขียนงานเรื่องนั้นๆ นักเขียนทั่วไป และนักอ่านได้ บทวิจารณ์เหล่านี้มักจะเป็นบทวิจารณ์ที่เขียนในลักษณะความเรียงขนาดยาวที่อธิบายและชี้ให้เห็นข้อดี ข้อด้อย และแนวทางปรับปรุงงานแต่ละประเด็นอย่างเป็นเหตุเป็นผล แต่เป็นที่น่าเสียดายว่านักวิจารณ์ที่วิจารณ์งานในลักษณะนี้มีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักวิจารณ์ที่เกิดขึ้น และมีบทวิจารณ์เป็นจำนวนน้อยด้วย เช่น กลุ่ม “กล้วยหอมจอมลับ” ก็รับวิจารณ์งานเดือนละ 4 ชิ้น หรือ Spock ก็หยุดเขียนงานวิจารณ์ไปตั้งแต่ปี 2551 .

คุณภาพงานวิจารณ์และนักวิจารณ์นับเป็นประเด็นที่น่าห่วงและต้องติดตามศึกษาต่อไป เพราะหากนักวิจารณ์หรือกลุ่มวิจารณ์ที่เกิดขึ้นยังคงเขียนงานวิจารณ์ตามแบบงานวิจารณ์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏ (คือกลุ่ม 95% (ก็อาจจะไม่เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานวรรณกรรมออนไลน์ได้มากเท่างานเขียนของกลุ่มนักวิจารณ์จำนวนน้อย) ประมาณ 5% (ได้หากมีงานวิจารณ์ในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากขึ้นก็อาจจะสร้างความเข้าใจผิดต่อประชาคมแห่งนี้ว่างานวิจารณ์และนักวิจารณ์ที่ดีควรมีลักษณะเช่นนี้ ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะเป็นโจทย์ที่ท้าทายในการวิจัยต่อไปว่าทำอย่างไรจึงจะปรับให้นักวิจารณ์ส่วนใหญ่รู้ว่าการวิจารณ์ที่แท้จริง หรืองานวิจารณ์ที่ดีและมีคุณค่านั้นควรมีลักษณะใด เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาคมออนไลน์อย่างแท้จริง ทั้งในกลุ่มนักเขียน นักอ่าน และนักวิจารณ์

1.2 2. บล็อกการวิจารณ์วรรณกรรมนอกเว็บไซต์เด็กดี

- 1.2.2.1 บทวิจารณ์จำนวน 95 บท (17กรกฎาคม 2548– 29 กรกฎาคม 2552 ในบล็อกของผู้สาวเมืองยศ (<http://www.bloggang.com/mainblog.phpMid=mybook>) (อ่านข้อสังเกตเกี่ยวกับงานของผู้สาวเมืองยศได้ในภาคผนวกที่ 3)
- 1.2.2.2 บทวิจารณ์จำนวน 613 บท (30 ธันวาคม 2548 ถึง 1 เมษายน 2552) ในบล็อกของยาคุลท์ (<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=yum-cha>)

2. การสัมภาษณ์

ในช่วงนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพิ่ม 7 คน คือ spock พุดน้ำบุศย์ ผู้สาวเมืองยศ เพ็ญวรินทร์ นาริรัตน์ วรจิตต์ศักดิ์ สุวพงศ์ สถาพร (นายดำ และ เจ้าสำราญ) และ laughable-loves ซึ่งเป็นนักวิจารณ์ทางอินเทอร์เน็ต 3 คน ได้แก่ คุณพุดน้ำบุศย์ คุณผู้สาวเมืองยศ และ laughable-loves ทั้งสอง มีเว็บบล็อกเป็นของตนเองและเปิดให้คนมาขอให้วิจารณ์ การขอสัมภาษณ์ใช้วิธีโพสขอความร่วมมือให้ติดต่อกลับทางอีเมล เหตุที่สัมภาษณ์สองท่านนี้เพราะมีนักเขียนหลายท่านกล่าวถึง สามารถเข้าชมเว็บของทั้งสองท่านได้ที่ <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=mybook> ผู้สาวเมืองยศ และ <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=tankrub> พุดน้ำบุศย์ เว็บดังกล่าวเป็นลักษณะของการรีวิวหนังสือ ละครทีวี หนังสือ ในส่วนของหนังสือที่เขียนถึง มีทั้งที่เขียนถึงงานคลาสสิกและงานออนไลน์

ในส่วนของคุณผู้สาวเมืองยศเป็นบรรณารักษ์ณอยู่ที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งและเข้าสู่แวดวงวรรณกรรม online มาตั้งแต่เริ่มมีวรรณกรรมแนวนี้อย่างแรกๆ ในขณะที่ คุณพุดน้ำบุศย์ เป็นครูอยู่โรงเรียนเอกชน และระบุว่าเข้าสู่วงการนี้ได้ประมาณ 3 ปี

ผู้วิจารณ์ท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่างานวรรณกรรม online ที่ดีที่สุดก็ยังไม่สามารถพัฒนาไปถึงงานคลาสสิกได้ โดยอธิบายไม่ถูกเหมือนกันว่าเป็นเพราะอะไร ได้แต่เพียงบอกว่าตัวละครไม่มีมิติ ในบางครั้งที่มีผู้มาขอให้สับ(วิจารณ์)หนังสือของตนทางอินเทอร์เน็ตตนเองต้องขอคัดค้านไปโดยกล่าวว่ายังไม่มีเวลา ไม่ว่าง แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นเพราะว่าเรื่องที่ผู้เขียนให้ขอให้วิจารณ์นั้น ไม่รู้จะวิจารณ์อะไร เพราะมันไม่มีอะไรให้วิจารณ์ และไม่กล้าที่จะบอกผู้เขียนหนังสือไปตรงๆ

ในแง่ความปลอดภัยนั้นนักวิจารณ์บอกว่าในบอร์ดถนนนักเขียนในพันทิปมีความปลอดภัยมาก ก่อนข้างปราศจากเกรียนเพราะกลุ่มผู้เล่นค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่ และคุ้นเคยกันพอสมควร

มีผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งไม่สะดวกที่จะให้สัมภาษณ์แบบเจอตัว โดยระบุว่าไม่สะดวกทั้งสถานที่และหน้าที่การงาน ทำให้ต้องใช้วิธีสัมภาษณ์ทางอีเมล ทั้งยังปกปิดชื่อโดยใช้ชื่อนามแฝงในการสัมภาษณ์และอ้างอิง อาจสะท้อนภาพของมุมมองที่มีต่อสังคมทางอินเทอร์เน็ต เหตุที่กล่าวดังนี้เพราะเวลาผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะให้ข้อมูลที่เป็นจริงทั้งหมดชื่อและงานที่ทำ

การนำเสนองานแนวอีโรติกยังเป็นประเด็นที่นักวิจารณ์ให้ความสำคัญเป็นห่วงมากที่สุด ความถูกต้องของภาษาเป็นสิ่งที่นักวิจารณ์ให้ความสำคัญเช่นกัน

นักเขียนในกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ชื่นชมมากที่สุดรุ่นใหญ่คือทมยันตีและรุ่งรองลงมาคือกิ่งฉัตร ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเขียนรุ่นเล็กไม่ได้ชื่นชมใครเป็นพิเศษ โดดเด่นออกมา

3. บทวิจารณ์

จากการโพสต์บทวิจารณ์จำนวน 2 ชิ้นในช่วง 3 เดือนที่ 4 ปรากฏว่าผลตอบรับของกลุ่มประชาคมเป็นไปในทิศทางที่ดี คือกลุ่มประชาคมยอมรับทัศนะวิจารณ์และบทวิจารณ์ได้รูปที่แตกต่างจากบทวิจารณ์ที่มีอยู่แพร่หลายในอินเทอร์เน็ตได้ นักเขียนออกมาขอบคุณข้อวิจารณ์ที่เสนอ และมีผู้อ่านบางคนแสดงความสนใจที่จะเป็นแฟนติดตามอ่านบทวิจารณ์ของกลุ่มกรณีศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังมีนักเขียนนิยายออนไลน์จำนวนหนึ่งขอให้โครงการไปช่วยวิจารณ์งานของตนให้ด้วย โดยนำ link ของนิยายมาโพสต์ไว้ให้

ในช่วงนี้ได้โพสต์บทวิจารณ์เพิ่มเติมในเว็บไซต์เด็กดี อีก 8 ชิ้น (อ่านบทวิจารณ์เพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 4) คือ

- 4.1 เซวีนา มหานครแห่งมนตรา โพสต์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2552
- 4.2 The Chronicles of Dragon โพสต์เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2552
- 4.3 แต่เธอ ...ผู้เสียสละ โพสต์เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2552
- 4.4 นักรบแห่งมังกร โพสต์เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2552
- 4.5 เมื่อเขาบอกว่า ผมมันโรคจิต! โพสต์เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2552
- 4.6 เทพธิดาข้างถนน โพสต์เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2552
- 4.7 Because, you're my friend โพสต์เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2552
- 4.8 Rosa Diary บันทึกรักกุหลาบป่า โพสต์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2552

4. การเสนอร่างผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอร่างผลการวิจัยของกลุ่มกรณีศึกษา ต่อผู้สนใจทั่วไป ในวันที่ 19 กันยายน 2552 ณ ห้อง 407 ชั้น 4 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในรายงานการเสนอผลการวิจัย)

ภาคผนวกที่ 1

ตารางการศึกษากระทู้ (เพิ่มเติม)

ที่	ผู้ตั้งกระทู้	กระทู้	วันที่
1.	Anemone2526	"ดร.ป๊อป" รุอาวรา สิริพัฒน์ "ผมแค่นักอยากเขียน"	23ตุลาคม 00.04 / 2550 น.
2.	repentant	[ทำตัวล] ...เอาหนังสือมาประชันกัน !!!	22เมษายน 03.59 / 2551 อ.
3.	TheT	[หมาเฟล] นิยายแนวตลาด VS นิยายแนวแหวก	16มิถุนายน 14.58 / 2551น.
4.	KennyHass	ขอเรียกร้องให้เว็บมาสเตอร์จัดอันดับนิยายตามหมวดครับ	16มิถุนายน 23.32 / 2551น.
5.	~ally~	รู้สึกว่าเป็นนิยายรักหวานแหววนเว็บมีากกกกกมาก	17มิถุนายน 20.50 / 2551น.
6.	=Dr. Pop=	แฉ!! ศัลยกรรมตัวละครแบน	25มิถุนายน 19.31 / 2551น.
7.	Ton-Cha_Lo	[ตะลึง!!!] – ไวท์โรด รีเบิร์ต มันเป็นอย่างนี้เอง??เห็นเขาวิจารณ์หนังกันลองมาวิจารณ์นิยายบ้างดีกว่า !!	11 กรกฎาคม 16.26 / 2551น.
8.	nonmem	นอนเมมคนนี้ต้องการจะสื่ออะไร จีบเข้าคุยกันหน่อยครับ	11ธันวาคม 01.50 / 2551น.
9.	sasadao	จะทำอย่างไร หากความดาร์คในนิยายคุณ ถูกกลบด้วยความรักของตัวละคร - -"	13 มิถุนายน 16.15 / 2552น.
10.	Seberjung	มาพูดกันอีกครั้ง คุณเข้าใจดาร์คแฟนตาซียังไง	15มิถุนายน 04.24 / 2552น.
11.	spock	!! กระทู้เกรียน รำคาญเรื่อง Dark Fantasy เจงๆสาดดต	15มิถุนายน 15.09 / 2552น.
12.	sasadao	)เกรียนแตกมั่ง ! (ยัยหมาป่าตัวร้าย กับแวมไพร์ แอ็บแบว ดูจะดาร์คเพีย มีโรมะ !	15 มิถุนายน 2552 / 22.06 น .
13.	Earendel/ G/ m!rath {แหว้งเอง ^^}	{Poll} นักเขียน-นักอ่านคิดอย่างไรกับนิยายที่มีคำโปรยดูถูกนักอ่านเงา??	16มิถุนายน 19.01 / 2551น.
14.	นอนเมม	ทำไมนักเขียนนิยาย ถึงกลายเป็นพลเมืองชั้นสองในเว็บเด็กดี??	16มิถุนายน 20.06 / 2552น.
15.	whitedemon	[ไม่พอใจ] นักเขียนเป็นแค่ผู้ให้บริการ???	17มิถุนายน 12.21 / 2552น.
16.	spock	แรงบันดาลใจนักเขียนรุ่นใหม่	21สิงหาคม 23.06 / 2552น.

ที่	ผู้ตั้งกระทู้	กระทู้	วันที่
17.	อาทิตา	โดนลอกงานเขียนค่ะ...เว็บมาสเตอร์ช่วยด้วย	2กันยายน 12.22 / 2552น.
18.	moonyforever	การเขียนเรื่องย่อเพื่อส่งสำนักพิมพ์	26สิงหาคม 11.08 / 2552น .
19.	ไม่มีเมมไว้ใช้กับใคร เขา	ถอดหน้ากาก Cammy	28 สิงหาคม 21.12 / 2552น.
20.	moonyforever	การเขียนคำโปรยแบบไหนถึงจะดึงดูดใจคนอ่านให้ หันมาสนใจงานเรา	31สิงหาคม 17.48 / 2552น.
21.	นักเขียนหลากหลาย	ประกาศตามหา น้องน้ำตาล หรือเจ้าของ นามปากกา 08052531ว่าตกลงน้องต้องการ อะไร ชื่นชม หรือ ...นิยายเพื่อนพี่	2กันยายน 01.47 / 2552 น.
22.	เทราสเฟียร์ เอล เซราฟิเตอร์	ปราบดา หยุ่น : วรรณกรรมญี่ปุ่นหรืออเมริกา ไม่ได้ขายดีกว่าเมืองไทย	3กันยายน 11.41 / 2552น .
23.	Momo_chi	นิยายโดนก๊อป !!!!!!! TOY~	3 กันยายน 01.50 / 2552น.

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อนักวิจารณ์ / กลุ่มวิจารณ์วรรณกรรมในเว็บเด็กดี

ผู้วิจัยเรียงรายชื่อนักวิจารณ์ / กลุ่มวิจารณ์วรรณกรรมในเว็บเด็กดีตามลำดับเวลาที่โพสต์บทวิจารณ์
ชิ้นแรก รวม 28 กลุ่มดังนี้

1. “รวมบทวิจารณ์นิยายนักเขียนสมัครเล่นจากเว็บ dek-d.com” ก่อตั้งโดย Spock เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2550 มีบทวิจารณ์จำนวน 35 บท แบ่งเป็นบทวิจารณ์หนังสือ 6 บท และบทวิจารณ์นิยายของนักเขียนสมัครเล่นในเว็บเด็กดีจำนวน 29 บท
2. “++แนะนำนิยาย&รับวิจารณ์นิยายจ๋า++” ก่อตั้งโดย Buffy~ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2551 เป็นกลุ่มวิจารณ์มีนักวิจารณ์ทั้งหมด 8 คน ไม่ระบุจำนวนผลงาน
3. “((^=รับวิจารณ์นิยาย ทุกราชอาณาจักร ในหมวดแฟนตาซีคร้าบ=^))” ก่อตั้งโดย ConshoO เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2550 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 8 บท
4. “กลุ่ม LPF” ก่อตั้งโดย Peecee เมื่อเดือน ตุลาคม) 2551 ปิดกลุ่มไปแล้ว(เป็นกลุ่มนักวิจารณ์มีนักวิจารณ์ 2 คน มีผลงาน 32 บท
5. “+ รับโปรโมท & วิจารณ์นิยาย +” ก่อตั้งโดย THE GALE เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2551 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 1 บท
6. “- รับอ่านและวิจารณ์นิยายแฟนตาซี -” ก่อตั้งโดย FiiN-MasK เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2551 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 5 บท
7. “A.K.S รับวิจารณ์นิยายทุกแนว&แนะนำนิยายน่าอ่าน” ก่อตั้งโดย โลงาริน่า เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 5 บท
8. “ตำหนักนักวิจารณ์นิยาย” ก่อตั้งโดย มายาหิมะเงิน เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 4 คน มีผลงาน 12 บท
9. “รับวิจารณ์นิยายครับ” ก่อตั้งโดย UnBORNABLE เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 1 บท
10. “Open!..x[รับวิจารณ์นิยาย]x..” ก่อตั้งโดย ~ice cream~ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 29 คน มีผลงาน 18 บท
11. “•OK!.,รับวิจารณ์นิยาย,,สไตส์ป้าป้ง•” ก่อตั้งโดย MPzero เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 10 คน มีผลงาน 35 บท
12. “:: รับวิจารณ์นิยาย ::” ก่อตั้งโดย PLAIFON21 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 17 บท
13. “>>>รับวิจารณ์(ลับ)นิยาย<<<” ก่อตั้งโดย ::lxมีouฝู:: เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 2 คน มีผลงาน 3 บท
14. “รับวิจารณ์นิยาย” ก่อตั้งโดย ไอติมสีส้ม เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 3 คน มีผลงาน 19 บท
15. “กล้วยหอมจอมลับ (รับวิจารณ์นิยาย)” ก่อตั้งโดย Black wing kite เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 2 คน มีผลงาน 11 บท
16. “□ รับวิจารณ์นิยาย □,, {OnLine} ,,” ก่อตั้งโดย หยาตธารากกลางสายลม เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 21 คน ไม่ระบุจำนวนผลงาน

17. "□ รับวิจารณ์นิยาย {□}" ก่อตั้งโดย มิน นนิง. ? เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 1 บท
18. "Triple L [รับวิจารณ์นิยายรักหวานแหวว และโรแมนติก!]" ก่อตั้งโดย i_เปิดน้อย เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 4 บท
19. "ห้องรับวิจารณ์(ลับ)นิยาย" ก่อตั้งโดย ปิยะวดี เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 9 บท
20. "• □ □ × ...รับวิจารณ์งานเขียนทุกชนิด!!!... × □ □ •" ก่อตั้งโดย S.K. NAKI เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 21 คน ไม่ระบุจำนวนผลงาน
21. "((SETONAS)) !!!...รับวิจารณ์นิยาย....!!" ก่อตั้งโดย Setonas เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 9 บท
22. "รับวิจารณ์นิยาย & แพนฟิค" ก่อตั้งโดย Hitoki Family เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 6 คน มีผลงาน 20 บท
23. "„ป•แป้งฟูลุ้,รับวิจารณ์นิยายจะ•„" ก่อตั้งโดย [≡ป•แป้งฟูลุ้≡] เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 20 คน มีผลงาน 35 บท
24. "รับเม้นนิยาย+วิจารณ์" ก่อตั้งโดย PinGGen เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2552 นักวิจารณ์ 1 คน มีผลงาน 1 บท
25. "Are you ready !? > รับวิจารณ์นิยาย <" ก่อตั้งโดย Toffyz เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 3 คน มีผลงาน 5 บท
26. "□วิจารณ์นิยาย □[สำนัก Black Snow]" ก่อตั้งโดย Chocolate_Berry เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 6 คน มีผลงาน 20 บท
27. "[Juliet],,,รับวิจารณ์นิยาย !!" ก่อตั้งโดย Sugazie ♥ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 8 คน มีผลงาน 4 บท
28. "□ Oop ! Plus [รับวิจารณ์นิยาย] Pro Shop □" ก่อตั้งโดย Top Ten Teen ♥ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2552 เป็นกลุ่มนักวิจารณ์ มีนักวิจารณ์ 9 คน มีผลงาน 3 บท

ภาคผนวกที่ 3

ข้อสังเกตที่ได้จากการอ่านบทวิจารณ์ของผู้สาวเมืองยศ¹ รวมบทวิจารณ์ 95 ชิ้น 17)กรกฎาคม 2548– 29 กรกฎาคม (2552

ผู้สาวเมืองยศ มีอาชีพเป็นบรรณาธิการอยู่ที่หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นหนึ่งในนักวิจารณ์ที่วิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ต เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในหมู่นักเขียนและบรรณาธิการสำนักพิมพ์ โดยเฉพาะกลุ่มที่นำงานนวนิยายออนไลน์มาตีพิมพ์ เพราะครั้งหนึ่งของบทวิจารณ์ที่ผู้สาวเมืองยศเขียนจะวิจารณ์งานในกลุ่มนี้โดยเฉพาะ

ในการศึกษาบทวิจารณ์ของผู้สาวเมืองยศในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาบทวิจารณ์ทั้งสิ้นจำนวน 95 บท ที่เขียนขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ 17กรกฎาคม 2548ถึง 29กรกฎาคม 2552ซึ่งแบ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้

รูปแบบการวิจารณ์ บทวิจารณ์ส่วนใหญ่ของผู้สาวเมืองยศนั้นจะแบ่งเป็น 2ส่วน ส่วนแรกเป็นบทวิจารณ์ที่นำมาด้วยเรื่องย่อของนวนิยายที่จะนำมาศึกษา ซึ่งคัดมาจากหน้าเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ บล็อกนักเขียน หรือมาจากปกหลังของหนังสือ ส่วนที่สองเป็นทัศนะวิจารณ์ของผู้เขียน การที่บทวิจารณ์นำมาด้วยเรื่องย่อเช่นนี้ช่วยให้ผู้อ่านรู้เรื่องราวที่นวนิยายที่นำมาวิจารณ์อย่างคร่าวๆ

ในแง่ของการให้ทัศนะวิจารณ์ ผู้สาวเมืองยศให้ทัศนะวิจารณ์ที่ตรงไปตรงมา หนักแน่นชัดเจน ทั้งในแง่ของความชอบและไม่ชอบ บ่อยครั้งจะเห็นว่าหากเสนอทัศนะวิจารณ์ที่เป็นลบแล้ว ผู้สาวเมืองยศมักจะใช้คำพูดเชิงเสียดสี และเสียดเย้ย เช่น วิจารณ์นิยายเรื่อง แม่ค้าขนมหวาน ว่า “โอ แม่เจ้า นี่กว่าอ่านการ์ตูนอยู่นะเนี่ย” หรือ “น้องคนเขียนคะ อยากได้ตำราตั้งชื่อใหม่คะ เตียวให้คนส่งไปให้ชื่อจะได้ไม่ซ้ำซาก” หรือวิจารณ์นิยายเรื่อง อาญาอุสร ว่า “เรื่องน้ำเน่าได้ตติจริง ๆ ทุกอย่างทุกซอกที่ควรจะมีในนิยายน้ำนั้นเน่า มีในเรื่องนี้ทั้งหมดเลย”

ในการวิจารณ์จะพบว่านวนิยายเรื่องที่ชอบส่วนใหญ่นั้นเป็นงานเขียนของนักเขียนชั้นครู ไม่ว่าจะเป็น ว. วนิชฉยกุล แก้วแก้ว กิ่งฉัตร และ โปต้น งานในกลุ่มนี้จะได้รับคำชมอยู่เสมอ ทั้งในเรื่องของแนวคิดที่นำเสนอ โครงเรื่อง เช่น วิจารณ์นิยายเรื่อง สัปพระเพลิง ว่า “คุณกิ่งฉัตรเป็นนักเขียนที่โดดเด่นใน การคิดพล็อต คือคิดพล็อตได้ดี สนุก วางจังหวะเรื่องได้ชวนติดตาม ที่ถึงแม้ว่าคนอ่านบางคนอ่านนิยายมามาก (โดยเฉพาะนิยายของคุณกิ่งฉัตรเอง) จะจับทางได้ถูกแล้วก็ตาม แต่เรื่องก็ยังชวนให้ติดตามไปตลอดได้” ความลื่นไหลของภาษา ในนิยายเรื่อง ราตรีประดับดาว ของ ว. วนิชฉยกุล ว่า “ชอบอารมณ์ละมุนละไมของเรื่อง ที่สำคัญชอบสำนวนของ ว. วนิชฉยกุล ที่เขียนได้ลื่นไหล นำพาคนอ่านให้อินไปกับเรื่องราวกับตัวละคร” และวิจารณ์การสร้างเรื่องของนิยายเรื่อง รัดนโกสินทร์ ว่า “ในความเป็นนักวิชาการระดับ ดร.ของท่านนั้นก็เป็นอย่างอื่นหนึ่งที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูล นอกเหนือไปจาก “ภาพ” ที่เห็นได้กระจ่างชัดด้วยฝีมือบรรยายระดับ ว. วนิชฉยกุล” จนบางครั้งในบางเรื่องแทบจะไม่มีทัศนะวิจารณ์แต่เป็นเหมือนการช่วยโฆษณา นิยายของนักเขียนชั้นครูเหล่านี้

การวิจารณ์นิยายของนักเขียนใหม่ที่เริ่มงานรวมเล่มส่วนใหญ่มาจากนวนิยายออนไลน์นั้น ผู้สาวเมืองยศมักจะมีทัศนะทั้งในเชิงตำหนิ โดยยกข้อบกพร่องมาให้เห็น ซึ่งมีทั้งกล่าวถึงในประเด็นเดียว หรือว่าวิเคราะห์ให้เห็นในหลายประเด็น ขณะเดียวกันถ้างานบางเรื่องที่ดีค่อนข้างดีก็จะชมและให้กำลังใจบ้างบางครั้ง เช่น การวิจารณ์งานของมณีนุชว่า “นิยายของมณีนุชก็เป็นความแปลกใหม่ให้กับวงการนิยายวัยรุ่น ที่เขียนในแนวโรแมนติกแฟนตาซีแบบไทย ๆ ที่เป็นแนวที่มีคนเขียนน้อย (เพราะที่เห็นในตลาดส่วนใหญ่เป็นแฟนตาซีที่ไปลอกฝรั่งมาทั้งนั้น) ก็เลยอยากให้นักเขียนได้พัฒนาฝีมือตัวเองให้มากขึ้น ตอนนี้มีมณีนุชมีความ

¹ <http://www.bloggang.com/mainblog.phpMid=mybook>

ได้เปรียบนักเขียนอื่นตรงภาษา ความสั้นไหลของเรื่องและพล็อตเรื่องที่ทำได้ดีแล้ว สิ่งที่เขาไปคือความลึกของตัวละคร ก็จะรอดในเรื่องต่อไปค่ะ" แต่ส่วนส่วนใหญ่ผู้สวนเมืองยศมักจะแนะนำให้นักเขียนรุ่นใหม่เหล่านี้ให้กลับไปอ่านงานของนักเขียนชั้นครู และศึกษางานเหล่านั้นเป็นแบบอย่างในการเขียนต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาวิธีการเขียนที่สั้นไหล ซึ่งเคยเขียนไว้ในบทวิจารณ์นิยายเรื่อง ราชตรีประดับดาว ของ ว.วินิจฉัยกุล ว่า "อยากให้นัก(อยาก)เขียนรุ่นใหม่ศึกษากลวิธีการเขียนของอาจารย์และนักเขียนรุ่นใหญ่ท่านอื่นๆ เพื่อพัฒนาของตนเองนะคะ"

ข้อบกพร่องส่วนใหญ่ของนิยายรุ่นใหม่ของผู้สาวเมืองยศน่าจะมียประเด็นใหญ่ๆ ที่ซ้ำๆ กันของนักเขียนเหล่านี้ เช่น การเขียนงานเหมือนเขียนการ์ตูนญี่ปุ่น ซึ่งทำให้ไม่มีความสมจริงทั้งการสร้างตัวละครและการดำเนินเรื่อง ความสั้นไหลของภาษา ความผิดพลาดของข้อมูล การสร้างตัวละครเอก มักจะมีแม่แบบมาจาก การ์ตูนญี่ปุ่น ซีรี่เกาหลี และละครเจ็ดสี นอกจากนี้ยังมีการตั้งประเด็นการวิจารณ์นิยายเฉพาะ เช่น นิทานหนังสือ นิทานนักเขียน นิทานนักอ่าน และ หนังสือชวนอึ้งแห่งปี

นอกจากนี้ ผู้สาวเมืองยศมักให้ความสำคัญกับการบรรยายบรรยากาศและฉากของเรื่อง โดยเห็นว่านักเขียนที่สามารถบรรยายสภาพภูมิประเทศ และสภาพชีวิตของผู้คนในสังคมยุคนั้นได้นับเป็นการบรรยายที่ดี แต่ถ้านักเขียนผู้ใดไม่ได้บรรยายโดยเน้นภูมิประเทศ และสภาพสังคมบ้านเมืองจะกลายเป็นข้อด้อยของนวนิยายเรื่องนั้นทันที เช่น การวิจารณ์เรื่อง บุหงาปารี ว่า "แต่สิ่งหนึ่งที่ ผสมย กริธร้องใส่ทั้ง นิยายบุหงาปารีกับหนังปืนใหญ่จอมสลัด ก็คือ ทำไมมันมีแค่ฉากหมู่บ้านชาวน้ำ กับ ในพระราชวังละ ชาวบ้านชาวเมืองคนอื่นในปัตตานีไม่มีหรือไง ในนิยายมีพูดถึงน้อยมาก แล้วในหนังยังแล้วใหญ่ ไม่มีถ่ายให้เห็นชาวเมือง หรือสภาพบ้านเมืองปัตตานีเลย ทำให้ความน่าเชื่อถือว่าเมืองนี้เป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญ มีความอุดมสมบูรณ์จนหลายฝ่ายต้องแย่งชิงกันนั้นลดลงไปอย่างมาก" หรือ วิจารณ์นิยายเรื่อง ระบออัปรา ของ พินพระจันทร์ ว่า "แต่ถึงจะหาข้อมูลมาดีแค่ไหน ถ้าขาดการบรรยายให้ผู้อ่านได้เห็นถึงภาพที่เราจินตนาการเกี่ยวกับยุคสมัย นั้นแล้วไซ้ มันก็ไม่ต่างกับการอ่านตำราวิชาประวัติศาสตร์ที่แห้งแล้ง และมองไม่เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคก่อนเลย คนเขียนนิยายควรจะสร้างภาพในจินตนาการออกมา และบรรยายถึงภาพนั้นให้ผู้อ่านได้รู้สึกเสมือนหนึ่งได้เข้าไปอยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้น ๆ มิใช่แค่เป็นคำบอกเล่าเพียงว่า ยุคนั้นมีอะไรแล้วก็จบ นี่ถือว่าต่างของหนังสือวิชาการกับนิยายค่ะ ถ้าเพิ่มตรงจุดนี้ได้จะทำให้เรื่องนี้มีความแข็งแรงมากขึ้น

ผู้สาวเมืองยศไม่ได้วิจารณ์เฉพาะนวนิยายนั้น แต่ยังวิจารณ์รวมไปถึงวงการวรรณกรรม เช่น การวิจารณ์ปฏิกิริยาของแฟนคลับเมื่อวิจารณ์งานเขียนบางเรื่อง ว่า "จากสถานการณ์บลิ๊กร้อนล่าสุด ทำให้ ผสมย ได้เรียนรู้ว่า ถ้าเราไปแตะต้อง "ใคร" ที่เป็นที่รู้จักของคนหลายคน คนกลุ่มนั้นก็จะต้องดาหน้าออกมาโวยทันที เพราะเป็นคนใกล้ชิดสนิทกัน แต่จะไม่โวยในแง่ มักไปโวยข้างหลัง แม้ว่าสิ่งที่ ผสมย พูดถึงจะถูกหรือไม่ ไม่สนใจ เพราะสิ่งที่พูดมัน แรง เกินกว่าที่เขาจะรับได้"

ทัศนคติวิจารณ์ยังได้ขยายออกไปสู่การกล่าวถึงสำนักพิมพ์ เช่น การเปิดสำนักพิมพ์ใหม่ของเครืออัมรินทร์ว่า "ช่วงกลางปีที่ผ่านมามียักษ์ใหญ่แห่งวงการหนังสืออย่างอมรินทร์เปิดตัวสำนักพิมพ์ใหม่อย่าง อรุณอุ้นไอรักการเกิดของสำนักพิมพ์นี้ ก็ขอบอกกับอมรินทร์หน่อยเหอะว่า รู้ตัวข้าหรือจะ จนแจ่มใส สถาพร และสำนักพิมพ์อื่น ๆ อีก 500 แห่ง เขาออกหนังสือแนวนี้เก็บผลกำไรไปถึงไหน ๆ แล้ว อมรินทร์เพิ่งขยับตัว อย่างนี้จะไปสู้อะไรที่อื่นเขาได้ แล้วถ้าเกิดแป้กขึ้นมา มีทั้งอีกหรือยัง ยังเคื่องเรื่องชุดนักสืบเอเชียนซีรีส์ของอมรินทร์อยู่นะ หลอกให้อ่านแล้วไม่แปลตอ"

นอกจากนี้ยังวิจารณ์ประเด็นเรื่องย่อในเว็บไซต์สำนักพิมพ์ด้วย เพราะบางครั้งเรื่องย่อก็บอกเล่าเรื่องราวมากเกินไป เช่น บทวิจารณ์เรื่อง เหมด้อย...นางพญาอาถรรพ์ ของ มณีนุชชี ว่า "สำหรับเนื้อเรื่องเรื่องย่อจากเว็บเล่ารายละเอียดไว้มากพอควรแล้ว คิดว่ามากเกินไปด้วยซ้ำ เพราะจุดที่ไม่น่าบอก จุดสเปเชียล

ของเรื่องก็บอกเล่าไว้หมดเลย ทำให้เรื่องที่ควรจะลึกลับกลับไม่ลึกลับถ้าได้อ่านปกหลังก่อน สงสัยทางสำนักพิมพ์คงกลัวเด็ก ๆ ที่เป็นแฟนหนังสือจะอ่านไม่รู้เรื่องแน่เลย แต่คนแก่ไม่ได้ใจเลยอะ”

ยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งก็ยังดำเนินไปถึงการทำงานของบรรณาธิการด้วย เช่น การวิจารณ์มาตรฐานการตรวจคำผิดของสำนักพิมพ์ ในนิยายเรื่อง รักนี้ (แค้น) ต้องชำระ ของ แก้วกั้งใส ว่า “คำที่พิมพ์ผิดพิมพ์ตก ซึ่งสำหรับนิยายเล่มนี้ถือว่าการตรวจรูปผิดมาตรฐานของสำนักพิมพ์นี้เป็นอย่างมาก สงสัยคนตรวจคงมัวแต่หัวเราะเพลินจนลืมว่าตรวจไปถึงไหนแล้วแน่ ๆ เพราะคำผิดเยอะมาก ๆ” ทั้งยังรวมไปถึงการวางรูปแบบของนิยาย ทั้งเรื่องขนาดตัวอักษร การเว้นวรรค และการเว้นบรรทัดด้วย เช่น วิจารณ์นิยายเรื่อง ณ สุดเส้นขอบฟ้า ของ PDI. Lori ว่า “ขนาดตัวหนังสือที่เล็ก การตัดวรรคตอน ย่อหน้าทำได้ไม่แม่น”

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้สาวเมืองยศยังมีการวิจารณ์เปรียบนวนิยายกับงานแปรรูปที่อาศัยนวนิยายเป็นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นละครโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะให้ทัศนะวิจารณ์ในเชิงตำหนิ เช่น การวิจารณ์การนำนิยายเรื่อง บุหงาปาลิ ไปสร้างเป็นภาพยนตร์เรื่อง ปีนใหญ่จอมสลัด ว่า “ในหนังสืออธิบายความแค้นระหว่างปาริกับกลุ่มโจรอีกาคำว่ากลุ่มโจรนั้นนอกจาก จะฆ่าเมียแล้วยังเป็นคนที่ฆ่าพ่อแม่ของปาริด้วย แต่ในภาพยนตร์ตรงส่วนนี้ก็โดนตัดหายไป เหลือแค่แค้นที่ฆ่าเมียและลูกในท้องเท่านั้น”

จุดเด่น คือ ความกล้าในการวิจารณ์ ส่วนใหญ่ผู้สาวเมืองยศจะวิจารณ์ในเชิงตำหนิที่ค่อนข้างแรง ซึ่งมีทั้งตำหนิเฉพาะนักเขียน เช่น วิจารณ์นิยายเรื่อง อาญาอุสร ของ พันจิต ว่า “คือ สารานุกรมฉบับน่าเน่าดี ๆ นี่เอง” หรือ ตำหนินักเขียนในประเด็นการลอกงานว่า “ฝากถึงคนเขียน น้องอาจประทับใจการ์ตูนประทับใจพระเอกในการ์ตูน น้องจะยกเอาเฉพาะบุคลิกไปเขียนได้ แต่อย่าเอามาทั้งหมดหรือมาขนาดนี้ จงคิดเรื่องใหม่ให้เป็นแบบของตัวเอง พยายามฉีกหนีไปจากเรื่องเดิมให้มากที่สุด จำเรื่องนี้ไว้เป็นบทเรียน คราวหน้าอย่าทำแบบนี้อีกนะคะ” และตำหนิไปถึงสำนักพิมพ์ด้วย เช่น ในประเด็นของการลอกงาน โดย “ฝากถึงบก. อย่างที่เคยบอกไว้ แล้วแต่สำนักพิมพ์จะตัดสินใจ ทางสำนักพิมพ์ควรไปพิจารณาอีกครั้งอย่างรอบคอบ เพราะนี่คืออนาคตของเด็กคนหนึ่งคะ” หรือ ตำหนิทั้งนักเขียนและสำนักพิมพ์เรื่องการนำบทเพลงมาอ้างไว้ในงานโดยไม่อ้างอิงว่า “นักเขียนและสำนักพิมพ์ว่านำเนื้อเพลงไปใช้ ประโยชน์ในทางการค้า และที่สำคัญการจะนำเพลงหรือข้อเขียนของใครมาใส่ในนิยายก็ควรจะให้เครดิตเขา สักหน่อยนะคะ” และยังตำหนิการกระทำไม่เหมาะสมของบรรณาธิการและสำนักพิมพ์สำนักพิมพ์สภาพบุควว่า “สภาพฯ เจ้าเก่า กับ บก. คนเดิม มีเรื่องกับนักเขียนอีกแล้ว.....เอ่อ.....ก็เรื่องมันมาแนวเดิม ๆ เค้าเป็นแบบนี้มาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ยังไม่ชินอีกหรือ มี คนถามว่าแล้วสภาพฯ ไม่คิดจะแก้ไขอะไรบ้างหรือไง เอ้อ ถ้าจะแก้ก็คงแก้ไปนานแล้ว แต่ก็ไม่ทำอะไรเลย สงสัยเป็นเพราะผลประโยชน์ที่ได้จาก บก. คนนี้นั้นมากกว่าผลเสียที่เกิดกับนักเขียนหรือคนอ่าน เขาต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของเขามากกว่าคนอื่นอยู่แล้ว จริงไหม เป็นแค่นักเขียนตัวน้อย ๆ กับคนอ่านตัวเล็ก อย่าโวย เข้าใจปะ หุ”

การวิจารณ์ในเชิงเปรียบเทียบ ทั้งเปรียบเทียบงานเขียนของนักเขียนคนเดียวกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ และจุดบกพร่องอันเป็นจุดอ่อน เช่นการเปรียบเทียบงานเขียน 3 เรื่องของมณีนุชว่า “ในจำนวนนิยายทั้ง 3 เรื่องของมณีนุชชิ้นนี้ เรื่องแรก นาคาลัย เป็นเรื่องที่เขียนได้โรแมนติก ส่วนเรื่องที่ 2 เหมตออี ใส่ความลึกลับให้เรื่องมากขึ้นแต่มันก็ยังไปไม่สุด พอมาถึงเรื่องที่สามอย่าง ได้ร่วมกาล กลับไม่ทั้งโรแมนติกไม่ทั้งลึกลับ คนอ่านเลยเหวอไปนิด (มีพรายกระซิบบอกว่าคนเขียนตั้งใจตลก แต่ ผสมย.ว่ามันยังไม่ตลกสุดเพียงแค่อมยิ้มนิด ๆ เท่านั้น) เนื้อเรื่อง ตัวละคร มณีนุชทำได้เนียนขึ้นกว่าเหมตออี เรียกว่าเกือบจะได้ทำนาคาลัยแล้ว เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นการเล่นกับความเข้าใจผิดของตัวละคร ซึ่งเป็นมุขที่มักใช้กัน และฝ่ายที่เข้าใจผิดก็มักจะเป็นฝ่ายนางเอก 555”

นอกจากนี้ จากประสบการณ์การอ่านนวนิยายแนวพาฝันจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนรุ่นเก่า และงานรุ่นใหม่ ทำให้มองเห็นมุมมอง และพัฒนาการของงานได้ชัดเจน ขณะเดียวกันก็สามารถเสนอทัศนะ

วิจารณ์ในเชิงเปรียบเทียบได้อย่างมีน้ำหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปรียบเทียบงานของนักเขียนหน้าใหม่กับงานของนักเขียนชั้นครู เพื่อนำเสนอความบกพร่องและวิธีการแก้ไข เช่น การแสดงความเห็นในเรื่องการบรรยายตัวละครของ ว. วินิจฉัยกุล ในเรื่อง ลมพัดผ่านดาว ว่า “ตัวละครเอกในลมพัดผ่านดาวนั้น เป็นคนที่เรารู้สึกว่ามีตัวตนจับต้องได้จนทำให้หงุดหงิดเพราะเรารู้สึกว่าเขามี ตัวตนจริง มีนิสัยที่ทำให้เรารักได้ และเกลียดได้ นับเป็นความสามารถขั้นสูงสุดของนักประพันธ์ ที่นักเขียนรุ่นหลังน่าจะจดจำเป็นแบบอย่าง” หรือในเรื่องของข้อมูลในเรื่องว่า “ข้อแตกต่างระหว่างนักเขียนระดับปรมาจารย์กับนักเขียนหน้าใหม่ก็คือ ข้อมูลของเวลาที่เกิดในเรื่อง ยิ่งถ้าเป็นเวลาในอดีตด้วยแล้ว นักเขียนผู้ใหญ่ท่านมักจะหาข้อมูล เติมรายละเอียดจนคนอ่านสามารถที่จะจินตนาการเข้าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นใน หนังสือเล่มนั้น ส่วนนักเขียนหน้าใหม่นั้น มีน้อยนักที่จะเขียนให้เห็นภาพตามได้ เรียกว่าข้อมูลไม่มั่วก็บุญหนักหนาแล้ว” หรือความสามารถในการสร้างพล็อตว่า “สิ่งที่คุณกิงกัณฐ์มีนั้นเป็นสิ่งที่นักเขียนใหม่ ๆ ส่วนใหญ่ขาดไป คือ พล็อตเรื่องที่สนุก เข้าถึงคนอ่านได้ง่าย และ การเขียนที่สละสลวยให้คนอ่านได้เพลิดเพลินไปกับตัวเรื่องจนบางครั้งมองข้าม จุดบกพร่องที่อาจจะมียูไปได้ แม้กระทั่งตอนที่ได้อ่านเรื่องแรกของคุณกิงกัณฐ์ คือ พรพรหมอลเวง ก็ยังรู้สึกได้เลยว่า เป็นเรื่องที่ดีกว่าเรื่องของนักเขียนรุ่นใหม่มากคนที่ แมตตอนนี้จะเขียนไปถึง 4-5 เรื่องแล้ว ก็ยังคงความสม่ำเสมอ (ห่วยได้สม่ำเสมอ) ไว้ซึ่งพัฒนาการ”

จากประสบการณ์การอ่านงานแนวพาฝันเป็นจำนวนมากนี้เอง ทำให้ผู้สาวเมืองยศมองเห็นสูตรสำเร็จ หรือกรอบคิดของการสร้างงานบางอย่าง จนสามารถสรุปข้อสังเกตของการสร้างงานแบบต่าง ๆ ดังนี้ สูตรสำเร็จนิยายสอบสวนของกิงกัณฐ์ สรุปลักษณะนิยายที่เกี่ยวกับผาแฝด การรวบรวมฉาก ชื่น และ ตัวละครน่าเฝ้า และการเสนอข้อสังเกตเพื่อใช้พิจารณางานวรรณกรรมรุ่นใหม่ที่มีข้อถกเถียงในเรื่องของการลอกหรือแรงบันดาลใจ

ความโดดเด่นอีกประการที่ปรากฏในบทวิจารณ์ของผู้สาวเมืองยศคือ ประชาคม จะพบว่าในบทวิจารณ์บางบทนั้นผู้สาวเมืองยศได้ใช้ข้อมูลขอเพื่อนนักอ่านในกลุ่มตนมาเสนอทัศนะวิจารณ์เพื่อแสดงให้เห็นทัศนะที่พ้องกันต่อผลงานชิ้นหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนออนไลน์ด้วยกันที่มีการติดต่อและแสดงความเห็นในบล็อกของนักวิจารณ์คนอื่นด้วย หรือมีการอ่านงานซึ่งกันและกันในกลุ่มของนักวิจารณ์ เช่น การติดต่อระหว่างผู้สาวเมืองยศกับพุดน้ำบุศย์ เช่น คำชี้แจงของผู้สาวเมืองยศเกี่ยวกับการเขียนวิจารณ์นิยายเรื่องหนึ่งว่า “เขียนขึ้นเนื่องจากการรีวิวหนังสือเล่มนี้ของคุณพุดน้ำบุศย์ เมื่อนานมาแล้ว ที่พอผู้สาวเข้าไปทักในบล็อกว่าเรื่องนี้คล้ายกับการดูแกล้งจู้บให้รู้ว้าก คุณพุดน้ำบุศย์ก็บอกกลับมาว่าเรื่องนี้คนเขียนบอกไว้ในคำนำของหนังสือว่าได้ แรงบันดาลใจมาจากการดู และคนเขียนก็ออกมาบอกในบล็อกคุณพุดน้ำบุศย์เช่นกันว่า ใช้การดูเรื่อง แกล้งจู้บให้รู้ว้าก จริง ๆ” และการติดต่อกับยาคุลท์ เช่น วิจารณ์เรื่อง ขอเป็นหวานใจของนายน้ำแข็ง VS แกล้งจู้บให้รู้ว้าก มีตอนหนึ่งที่อ้างถึงความคิดของยาคุลท์ว่า “เล่มนี้ใช้ใหม่คะที่คุณยาคุลท์บอกว่า ทำไมพระเอกต้องทำเทห์พานางเอกไปส่งบ้านทั้งที่เลือกกำเดาไหล ทำไมโรงเรียนนี้มันไม่มีห้องพยาบาล แล้วอาจารย์ก็ปล่อยไปแบบนั้นได้ไง อาจารย์โรงเรียนนี้ไม่ไหวไม่ยอมดูแลเด็กเลย พระเอกก็เก่งจริงเลย รู้ได้ไงว่าบ้านนางเอกอยู่ไหน พาไปส่งถูกด้วย”

ข้อต่อ คือ บทวิจารณ์บางชิ้นก็ไม่มีเกริ่นนำเรื่องย่อ นิยายที่จะวิจารณ์ และวิจารณ์เรื่องในบางประเด็นเท่านั้น การวิจารณ์นิยายเรื่อง ทะเลหัวใจที่ปลายฟ้า ของ การะบุหนิง ที่ไม่เอ่ยถึงเรื่องย่อเลย แต่กล่าวถึงเฉพาะประเด็นการดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละครและการสร้างพล็อตเท่านั้น หรือบางครั้งไม่บอกแม้แต่ชื่อเรื่องและชื่อคนแต่งที่กำลังวิจารณ์เรื่องอะไรอยู่ นั่นอาจเป็นเพราะเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือเรื่อง และ /หรือ ชื่อผู้แต่ง มักจะเป็นการวิจารณ์ในเชิงลบที่รุนแรง จึงเสี่ยงที่จะระบุชื่อ และเพื่อป้องกันกรณีพิพาทที่อาจส่งผลมาจากบทวิจารณ์ดังกล่าว ทั้งกับนักเขียน สำนักพิมพ์ หรือแม้แต่ผู้อ่านที่เป็นแฟนคลับ

การที่ผู้สาวเมืองยศมีมาตรฐานที่เป็นกรอบในการวิจารณ์ที่ชัดเจน โดยอาศัยมาตรฐานการเขียนของนักเขียนยอดนิยมชั้นครู เช่น ว. วนิชจัญกุล แก้วแก้ว กิ่งฉัตร และ โบตัน มาเป็นบรรทัดฐานในการประเมินค่างานเขียนของนักเขียนหน้าใหม่ที่เริ่มเขียนงานนวนิยายออนไลน์ จึงเป็นที่แน่นอนว่างานเขียนรุ่นใหม่ไม่อาจเทียบมาตรฐานงานชั้นครูได้ และบางครั้งการที่ผู้สาวเมืองยศยกย่องงานเขียนชั้นครูมากก็อาจทำให้มองข้ามข้อบกพร่องที่ปรากฏในงานชั้นครูเหล่านั้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานของ ว. วนิชจัญกุล ที่ผู้วิจารณ์มักจะแสดงทัศนะเชิงยกย่องอยู่เสมอ

การที่ผู้สาวเมืองยศมีประสบการณ์การอ่านที่มุ่งเฉพาะงานพาฝันของไทย ทำให้ขาดมุมมองในงานนวนิยายแนวอื่น และขาดมุมมองในเชิงเปรียบเทียบกับนิยายชาติอื่น ซึ่งอาจจะช่วยชี้ประเด็นเพื่อช่วยนักเขียนพัฒนางานของตนมากขึ้น และเปิดโลกการอ่านให้ผู้อ่านที่อ่านบทวิจารณ์นี้ให้กว้างขึ้นด้วย

บางครั้งมีการวิจารณ์แบบมีอคติ โดยอาศัยรสนิยมและความชอบส่วนตัว มากกว่าการพิจารณาเรื่องในองค์รวมด้วยสายตาที่เป็นกลาง จนบางครั้งกลายเป็นการวิจารณ์แบบจับผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวิจารณ์โดยตั้งประเด็นที่เป็นจุดบกพร่องมากล่าวถึงเพียงประเด็นเดียว โดยไม่กล่าวถึงมุมมองในประเด็นอื่นๆอีกเลย เช่น วิจารณ์นิยายเรื่อง ฤกษ์สังหาร ของ วรรณวรรธน์ ก็วิจารณ์เฉพาะฉากที่พระเอกชวนนางเอกไปที่กุฏิหลวงหน้าดอนพลบค่ำว่า “คุณน้องพระเอกคะ คุณน้องชวนสีกาไปที่กุฏิหลวงหน้าดอนพลบค่ำเธอ เอ้อ ถ้าพระเอกเป็นไอ้หนุ่มสมัยใหม่ ไม่มีหัวคิด เดียนก็คงไม่คิดมากหรอก แต่บังเอิญคุณเขียนบรรยายพระเอกว่าเป็นผู้เคร่งครัดศีลธรรม การชวนสีกาไปหาพระตอนค่ำ ๆ มันก็เลยดูทะแม่ง ๆ ไปหน่อยนะเจ้าคะ” หรือ วิจารณ์เรื่อง เยาว์รัก ของ อรพิม เกี่ยวกับความสมจริงของเรื่อง ในตอนที่พระเอกไปเฝ้านางเอกว่า “ตอนจบ นางเอกนอนไป 10 กว่าวัน พระเอกเฝ้า พอนางเอกฟื้นก็ลืบลำคูกับพระเอก นึกออกแล้ว ดูจะจับผิดตรงนี้นี่หว่า ป่วยไม่ฟื้น 10 วัน ตื่นมาจู่จี้กับพระเอกหน้าตาเฉย สาบานได้ว่าคนแต่งมันเป็นหมอจริง ๆ นะ” ทั้งยังมีการนำเสนอหรือกล่าวถึงความคิดบางประเด็น หรือลักษณะนิสัยของตัวละครบางตัวที่ปรากฏในนวนิยายมากล่าวถึง แต่ไม่ได้แสดงทัศนะวิจารณ์เรื่องในองค์รวม เช่น การวิจารณ์เรื่อง มาลัยสามชาย ของ ว. วนิชจัญกุล ก็จะแสดงทัศนะเรื่องนิสัยตัวละครแต่ละตัวเท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้สาวเมืองยศมักจะมีมติว่าการบรรยายเพื่อสร้างอารมณ์ของนักเขียนชายไม่สามารถทำได้ดีเท่านักเขียนหญิง เช่น วิจารณ์เรื่อง ลายลับแล ของ โอเม ว่า “สำนวนภาษาของผู้เขียนอาจจะแข็ง ๆ ไปบ้าง ไม่อบอุ่นนุ่มนวลเหมือนเช่น นักเขียนสตรี” หรือ การวิจารณ์การเขียนของ พงศกร ใน สาปภูษา ว่า “ส่วนข้อด้อยก็ยังมีอยู่เดิม ความโรแมนติกมันน้อย (อาจเป็นที่นักเขียนชายเลยเขียนไม่หวาน)”

หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่า การวิจารณ์ไม่กว้างนัก มักจะเป็นการวิจารณ์ซ้ำๆ ทั้งในแง่ของแนวเรื่อง กล่าวคือจะวิจารณ์นิยายแนวพาฝันร้อยละ 95 ของบทวิจารณ์ ที่เหลืออาจจะมีแนวแฟนตาซี ผจญภัย หรือสืบสวนสอบสวนแทรกมาบ้าง นักเขียนนั้นจะพบว่า มีงานของนักเขียนซ้ำๆ อยู่หลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานของ ว. วนิชจัญกุล (ทั้งนามปากกา ว. วนิชจัญกุล และ แก้วแก้ว (มีมากที่สุดคือ 14 เรื่อง จาก 94 เรื่อง รองลงมาคือ โบตัน 5 เรื่อง และ ณารา 4 เรื่อง นอกจากนั้นก็มีคนละสองถึงสามเรื่อง สำนักพิมพ์ส่วนใหญ่จะวิจารณ์งานของสำนักพิมพ์เพื่อนดี แจ่มใส และ ไฟน์บุ๊ค ส่วนหนังสือแปลนั้นก็เป็งานของสำนักพิมพ์มิตชน 2 เรื่องจากทั้งหมดที่วิจารณ์ไว้ 3 เรื่อง

นัยสำคัญต่อการวิจัย

1. ความแตกต่างของนักเขียนรุ่นใหญ่กับนักเขียนปัจจุบัน มีหลายแง่มุม ทั้งระยะเวลาในการบ่มเพาะของนักเขียน จะพบว่านักเขียนรุ่นใหม่ที่ได้รับการติดต่อเพื่อนำเรื่องในอินเทอร์เน็ตมาตีพิมพ์นั้น

- บางครั้งเกิดจากการโฆษณางานตัวเองเก่งจนมีกลุ่มผู้อ่านหรือได้รับความสนใจในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้อาศัยการพิจารณาว่าเรื่องแต่งดี สำนวนภาษาสละสลวย หรือการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้งานของนักเขียนรุ่นใหม่จำนวนมากมีความอ่อนด้อยในเชิงการเขียนอยู่มาก ทั้งการสร้างเรื่อง การสร้างพล็อต แนวคิด การสร้างตัวละคร หรือขาดความสมจริง เพราะขาดการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งต่างจากนักเขียนรุ่นใหญ่ที่มีระยะเวลาในการบ่มเพาะนานกว่า และยังให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษา การสร้างเรื่องและพล็อตเรื่องที่แน่นและน่าสนใจกว่า นอกจากนี้จะพบว่าบรรณาธิการก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเขียนในสองกลุ่มต่างกัน เนื่องจากในปัจจุบันความไม่ใส่ใจของบรรณาธิการรุ่นใหม่ที่ไม่กวาดขัน และไม่รับผิดชอบต้นฉบับเหมือนบรรณาธิการนิตยสารในยุคก่อน จะเห็นได้ว่าบรรณาธิการนิตยสารนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนานักเขียนอย่างมาก จนเกิดคำว่า “ตะกร้าสร้างนักเขียน” และตัวอย่างของบรรณาธิการเช่นนี้ เช่น คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง คุณสุภัทร สวัสดิรักษ์ หรือ คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี
2. การพัฒนาการเขียนของนักเขียนรุ่นใหม่ วิธีการที่ง่ายที่สุดคือการศึกษางานของนักเขียนชั้นครูเป็นตัวอย่าง และอาศัยความมุ่งมั่นและความพยายามที่จะแก้ไขเพื่อพัฒนาตน
 3. การพัฒนาคุณภาพงานวรรณกรรมของนักเขียนรุ่นใหม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งการพัฒนาตัวเองของนักเขียน การกวาดขันจากบรรณาธิการ การซื้อข้อบกพร่องของงานเขียนจากนักวิจารณ์ การเป็นผู้รับที่มีวิจารณ์ญาณของนักอ่าน และความรับผิดชอบต่อสังคมของสำนักพิมพ์ แต่ปัจจุบันที่งานวรรณกรรมรุ่นใหม่ยังไม่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ในองค์กรรวม ก็เนื่องมาจากปัจจัยการพัฒนาเหล่านี้ไม่เอื้อต่อกัน หรือไม่ไปในทิศทางเดียวกัน
 4. ทักษะของนักวิจารณ์มีอิทธิพลต่อการเลือกงานของนักอ่าน จะพบว่าในบทวิจารณ์ของผู้สาวเมืองยศ ก็กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่านักเขียนและสำนักพิมพ์บางแห่งต่อว่าเนื่องจากบทวิจารณ์นี้เข้าหรือมีอิทธิพลต่อนักอ่านบางกลุ่ม เมื่อเป็นเช่นนี้ หากในสังคมมีบทวิจารณ์ หรือสร้างประชาคมการวิจารณ์ให้เพิ่มมากขึ้นขึ้น เพื่อสร้างนักอ่านที่มีคุณภาพ และมีวิจารณ์ญาณก็อาจช่วยในการพัฒนาวงการวรรณกรรมให้มีมาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะงานของนักเขียนรุ่นใหม่ หรืองานนวนิยายออนไลน์
 5. ในกรณีของผู้สาวเมืองยศจะพบว่า นักวิจารณ์ใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่งานของตนเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะวิจารณ์นวนิยายออนไลน์ที่เผยแพร่ในพื้นที่นี้เลย เนื่องจากบทวิจารณ์ทั้งหมดจะวิจารณ์เฉพาะงานที่ตีพิมพ์เป็นเล่มแล้ว ไม่ว่าจะมียานจำนวนหนึ่งที่มาจากการนำวรรณกรรมออนไลน์มาตีพิมพ์ก็ตาม นอกจากนี้ งานของผู้สาวเมืองยศมุ่งสื่อสารกับนักอ่าน มิใช่กับนักเขียน จึงต่างจากงานของ Spock และ กลุ่ม LPF ที่มุ่งสื่อสารกับนักเขียน โดยเฉพาะนักเขียนออนไลน์

ตารางรายชื่อนวนิยายที่ผู้สาวเมืองยศวิจารณ์

ที่	นวนิยาย	ผู้แต่ง	สำนักพิมพ์
1.	อันรักป่าฝน.	อัยย์.	โซฟา พับลิชซิง, 2552
2.	ฤกษ์สังหาร	วรรณวรรณ	
3.	แม่ค้าขนมหวาน	พีพา	
4.	เงารัก	อรพิม	
5.	พระจันทร์สีรุ้ง	วัดตรา	เพื่อนดี, 2549
6.	เงาระบายสี	ว.วินิจฉัยกุล	ทรีบีส์, 2552
7.	จกกลกึ่งเทียน	แก้วแก้ว	ทรีบีส์, 2552
8.	สายลับแล	โอม	ศรีสารา, 2551
9.	มดรักจากฟากฟ้า	เจีหวอ	ไพน์บุ๊ค, 2551.
10.	กามเทพเจ้าเล่ห์	Sagittarius	อรุณอุณโอรัก, 2551
11.	เศรษฐีดินเปล่า	ว.วินิจฉัยกุล	เพื่อนดี, 2543
12.	ใต้ร่มกาแล	มณีนมัญชี่	ไพน์บุ๊ค, 2551
13.	ละอองหัวใจ ละโอความรัก.	จันทร์เจ้าขา	อักษระ, 2551
14.	ลมพัดผ่านดาว ในโลกคู่ขนาน	ว.วินิจฉัยกุล	
15.	บุหงาปารี	วินทร์ เลียววาริณ	บริษัท 113 จำกัด, 2551
16.	ลมพัดผ่านดาว	ว.วินิจฉัยกุล	ทรีบีส์, 2551
17.	โบทันกลีบสุดท้าย	กานติมา	เพื่อนดี, 2551
18.	ระบำอัปสรา	พินพระจันทร์	ไพน์บุ๊ค, 2551
19.	สาปพระเพ็ง	กิงฉัตร	อรุณ, 2551
20.	เล่ห์พรหม	ปลายสิงหา.	ไพน์บุ๊ค, 2551
21.	อเวจีสีชมพู	โบทัน	ชมรมเด็ก, 2550
22.	รักนี้ (แค้น) ต้องชำระ	แก้วกั๊ว	ไพน์บุ๊ค, 2551
23.	มีเท่าไรให้หมดเลย	ดาร์ก อารีกุล	มติชน, 2539
24.	รักเร้นสีเลือด	ทัศนัย	ไพน์บุ๊ค, 2551
25.	เพลงรัก เพลงมายา	ณารา	พิมพ์คำ, 2551
26.	เพน্থรักด้วยหัวใจ	อุรัสยา	แจ่มใส, 2551
27.	ปฏิบัติการชิงรัก สลักใจ	เรชิน	ไพน์บุ๊ค, 2550
28.	มังกรแก้วแดง	วัดตรา	เพื่อนดี, 2550
29.	วังดอกหญ้า	ว.วินิจฉัยกุล	เพื่อนดี, 2544
30.	ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด	โบทัน	ชมรมเด็ก, 2543
31.	คุณพ่อจอมซ่าส์	กันยมาส	ดอกหญ้า, 2540
32.	ความรักเจ้าขา	ดวงตะวัน	ดวงตะวัน, 2550
33.	วิมานดิน	กาญจนา นาคนันท์	ดอกหญ้า, 2541

ที่	นวนิยาย	ผู้แต่ง	สำนักพิมพ์
34.	อาญาอสูร	พันจิต	ไพน์บุ๊ค, 2550
35.	มาลัยสามชาย	ว.วินิจฉัยกุล	ศรีสราฯ, 2550
36.	สะพานรักข้ามเวลา	พัชรกานต์	พลอยจันทร์, 2549
37.	คลื่นลวง	กิงฉัตร	อรุณ, 2550.
38.	องค์การบริหารส่วนหัวใจ	เฟื่องนคร	ไพน์บุ๊ค, 2550
39.	คุณแจ๋วอินเตอร์	ณารา	พิมพ์คำ, 2550.
40.	นิมิตมาร	แก้วแก้ว	ทรีบีส์, 2550.
41.	ทับกิ้นนรี	อินทวา	ปรินเซส, ตุลาคม 2549
42.	รุ่งอรุณ อุ่นไอรัก	เรชิน	ไพน์บุ๊ค, 2550.
43.	เหม่ต๋อย...นางพญาอาถรรพ์.	มณีนมัญชู่	ไพน์บุ๊ค, 2550.
44.	ศิกรบัลลังก์รัก	kisara	
45.	ซูเปอร์สตาร์ที่รัก ของ	นภชล	แจ่มใส
46.	หวานนัก รักนี้	ณ มน	แจ่มใส
47.	เติมรักลงกลางใจ	ตัวZ	แจ่มใส
48.	ทะเลหัวใจที่ปลายฟ้า	การะบุหนิง	
49.	สาปภูษา	พงศกร	เพื่อนดี, 2550
50.	สุดสายที่ปลายรุ่ง	คิงเพนกวิน.	ปรินเซส, 2550
51.	ไฟฝันวันรัก	ณารา	ปรินเซส, 2550
52.	ชีวิตรันทศ เรื่องจริงผ่านคอม	แอร์กี้	บลูเบลล์, 2550
53.	ฉัน+เขา=รัก	ทัศนัย	ไพน์บุ๊ค, 2550
54.	ทางไร่ดอกไม้	ว.วินิจฉัยกุล	
55.	รักข้ามรั้ว	หญ้าเจ้าชู้	ไพน์บุ๊ค, 2550
56.	รักระหว่างมือ	เคย์, แคเทอรินเยาวนันท เชษฐรัตน์ แพล	มติชน, 2537
57.	ความรักริมฝั่งแม่น้ำเทมส์	อุรัสยา	แจ่มใส, 2548
58.	เหลี่ยมดาร์กา	ว. วินิจฉัยกุล	ทรีบีส์, 2550
59.	สูตรรักนักปुरुส	รัมย์	1168 พับลิชชิง, 2548
60.	หน้ากากดอกซ่อนกลิ่น.	แก้วแก้ว	เพื่อนดี, 2549
61.	แจ่มใส	เกรซ	แจ่มใส
62.	หัวใจอุ่นรัก	เกรซ	แจ่มใส
63.	นางเอกนอกบท		
64.	กลับบ้านเรานะ รักรออยู่		
65.	ณ สุดเส้นขอบฟ้า	PDI. Lori	
66.	รักต้องห้าม	โรซาน่า	
67.	เจ้านายของหัวใจ	ญาณิน	
68.	สารานุกรมรักฉบับปีศาจ	อมราวดี	
69.	ยัยเวอร์จินปิ้งรักนักเพลย์บอย	แสงมปีเบอรี่	

ที่	นวนิยาย	ผู้แต่ง	สำนักพิมพ์
70.	ขอเพียงใจจันทร์	yayoi	แจ่มใส,2549
71.	เวียงพราย	พงศกร	
72.	Dragon Delivery	พัฒนิตา ภูมิวัฒน์	
73.	RAIN...บันทึกรักฤดูฝน	อาพัชรินทร์	
74.	ลูกผู้ชาย (The Philadelphian)	Richard Powellแปลโดย เทศภักดิ์ นิยมเหตุ	มติชน
75.	ขอเป็นหวานใจของนายน้ำแข็ง vs แก่ล้ง จับให้รู้วัก รัก แรงบันดาลใจที่เกินขอบเขต?		
76.	เกมพิฆาตใจ	ณารา	
77.	รัตนโกสินทร์	ว. วินิจฉัยกุล	เพื่อนดี
78.	นาคาลัย	มณีมัญชุ์	fine book
79.	แผนรักแผนร้าย	ลินดา โฮเวิร์ด แปลโดย พิษญา	แก้วกานต์
80.	พญาปลา	แก้วแก้ว	
81.	คำของหัวใจ	กิงฉัตร	
82.	ราตรีประดับดาว	ว.วินิจฉัยกุล	เพื่อนดี, ทรีบีส์
83.	คืนจันทร์ทอใจ	ไวรัลยา	
84.	ร้อยป่า	อรชร และ พันธุ์ บางกอก	
85.	ปลายฝนต้นหนาว	โบทัน	พิมพ์ครั้งแรก 2536
86.	วิวาห์นี้มีรักแท้	อัญชรีย์	
87.	ไฟในดวงตา	โบทัน	พิมพ์ครั้งแรก 2535
88.	บุพเพสลับรัก	ชวงศ์ ฉายะจินดา	พิมพ์ครั้งแรก 2549
89.	ฟ้าต่ำ	ว.วินิจฉัยกุล	
90.	กลิ่นการเวก	พงศกร	สำนักพิมพ์ เพื่อนดี
91.	แค่เอื้อม	โบทัน	พิมพ์ครั้งแรก 2543
92.	พยัคฆ์ร้ายสายเดี่ยว ตอน มงกุฎแก้ว		
93.	ดาวดวงเดียว ดาวเดียวในดวงใจ	กนกวลี พจนปกรณ์	
94.	จ๋อนกับแดง		

ภาคผนวกที่ 4

เชวิน่า มหานครแห่งมนตรา²

อรพินท์ คำสอน

เคยมีคนกล่าวไว้ว่านิยายออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดีมีอยู่ 3 ยุคคือ ไวท์โรด หัวขโมยแห่งบารามอส และ เชวิน่า มหานครแห่งมนตรา โดยส่วนตัวเคยอ่านไวท์โรดมาบ้าง อ่าน หัวขโมยแห่งบารามอส จนจบ ก็เลยทำให้อยากรู้ว่า เชวิน่า มหานครแห่งมนตรา จะเป็นอย่างไร จึงตัดสินใจซื้อหนังสือชุดนี้มาอ่านพร้อมกันทีเดียว 5 เล่ม เมื่ออ่านจบก็เข้าใจแล้วว่าเหตุใดจึงมีผู้กล่าวไวเช่นนั้น หากจะให้อธิบายตามความเข้าใจก็คงต้องบอกว่า ไวท์โรด นับเป็นงานนิยายออนไลน์ของเด็กไทยยุคแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ และสามารถสร้างกระแสให้เป็นที่สนใจแก่สังคมในวงกว้างได้ ในขณะที่ หัวขโมยแห่งบารามอส เป็นเรื่องแต่งที่สร้างกระแสต่อการเขียนนิยายแฟนตาซีในรุ่นต่อๆ มา โดยเฉพาะเรื่องการแปลงร่างจากผู้ชายเป็นผู้หญิง และจากผู้หญิงเป็นผู้ชายของตัวละครเอก ส่วน เชวิน่า มหานครแห่งมนตรา ก็นับเป็นนิยายแฟนตาซีที่สามารถฉีกแนวหักวงกระแสออกมาทั้งจาก ไวท์โรด และ หัวขโมยแห่งบารามอส โดยสร้างทิศทางการนำเสนองานในแนวทางของตน แม้ว่าการดำเนินเรื่องยังอาศัยตัวละครเอกกลุ่มที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนเวท แต่เรื่องราวที่ดำเนินไปนั้นแตกต่างจากนิยายแนวแฟนตาซีที่เขียนในช่วงเดียวกันอย่างมาก จนทำให้เรื่องนี้โดดเด่นและกลายเป็นที่ยอมรับของนักอ่านจำนวนมากได้ในเวลาไม่นานนัก

เมื่ออ่าน เชวิน่า มหานครแห่งมนตรา ทั้ง 5 เล่มจบลงก็เห็นว่าสามารถแบ่งกลุ่มเรื่องนี้ออกได้เป็น 3 ช่วง คือ เล่ม 1 ถึงเล่ม 3 จะเป็นการปูพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเชวิน่าผ่านการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันระหว่าง เฟมิลล่า นางเอกของเรื่องกับผู้อ่าน อาจกล่าวได้ว่าเป็นความฉลาดของ กัสสุตา ผู้แต่ง (ที่กำหนดให้ เฟมิลล่า ต้องมาเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังในมหานครเซเวน ซึ่งเป็นเมืองคู่ขนานของมหานครเชวิน่า ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ และในวันเกิดครบ 15 ปี ก็มีเหตุให้เธอต้องกลับไปใช้ชีวิตในเชวิน่าอีกครั้ง การกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในเชวิน่า เฟมิลล่าต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับทุกสิ่งของเชวิน่าซึ่งถือว่าเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด ทั้งจากการบอกเล่าของป้าเฟลามีคนดู และจากของเหล่าผองเพื่อนในโรงเรียนและทั้งจากบทเรียนเกี่ยวกับรัฐต่างๆ ของเชวิน่าที่ประกอบไปด้วย 7 รัฐ และหนึ่งโซน ซึ่งโซนเป็นพื้นที่กลางระหว่างรัฐทั้งเจ็ด ความแปลกใหม่และน่าตื่นตาตื่นใจของเชวิน่าไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับเฟมิลล่าเท่านั้น แต่ยังเกิดกับผู้อ่านด้วย ดังนั้นจึงง่ายที่จะทำให้ผู้อ่านจะรู้สึกผูกพันและใกล้ชิดกับเฟมิลล่าไปโดยปริยาย การเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปเช่นนี้ช่วยให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจความซับซ้อนของเชวิน่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็ยังมีส่วนช่วยพัฒนาความคิดและความเข้าใจโลกในมุมมองต่างๆ ของผู้อ่านไปพร้อมๆ กับการเติบโตของเฟมิลล่าด้วย

ช่วงที่ 2 คือ เล่มที่ 4 เป็นการกล่าวถึง เซกัน เมืองที่อยู่ใต้มิติเดียวกัน ในเล่มนี้ก็จะมีความขัดแย้งของเซกัน 4 ตัวเพิ่มเข้ามา ซึ่งเป็นตัวแทนของเซกันที่จะเข้ามาเพื่อนำตัว โรเซร่า เดอ คลูนิ่ง กลับไปยังเมืองเซกันของตน เพื่อให้ช่วยปลุกต้นไม้อันจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับสภาวะอากาศและความอดอยากที่เกิดขึ้นในเซกันได้ ขณะเดียวกันก็ได้เฉลยความลับความสมบูรณ์ของเชวิน่า ที่คงสมบูรณ์อยู่ได้นั้นต้องอาศัย 3 ภูตแห่งตำนานช่วยด้วย ทั้ง เดอ กราฟ, เดอ คลูนิ่ง และ เดอ โอลี และในช่วงที่ 3 คือ เล่ม 5 ที่เน้นไปที่ประวัติของตระกูลฟรานเชสกา ที่เป็นต้นตระกูลของลีโอ พระเอกของเรื่อง และยังได้เปิดเผยความลับของตระกูล

² <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=3>

โดยเฉพาะความลับเกี่ยวกับเรื่องผู้ควบคุมเวลาว่าแท้จริงแล้วยังต้องอาศัยคนเฝ้าอีกเป็นจำนวนถึง 12 คนเฝ้าในการช่วยรักษาความลับและช่วยสร้างความสมดุลนี้ ขณะเดียวกันก็ยังไม่ต้องประเด็นที่เกี่ยวกับเซกันไป เพราะยังคงมีตัวละครสำคัญจากช่วงที่ 2 สองคนเดินทางมาปฏิบัติภารกิจครั้งใหม่ในเซวินาอีกครั้ง

แม้ว่าหนังสือทั้ง 5 เล่มจะแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ดังที่อธิบายไปข้างต้น แต่หนังสือทั้งห้าเล่มนี้มีแนวคิดหลักที่ผู้ร้อยเชื่อมโยงในเรื่องราวทั้งหมดดำเนินและพัฒนาไปภายใต้แนวคิดนี้ นั่นคือ มุ่งอธิบายและชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอันเป็นเหตุผลเบื้องหลังที่ทำให้มหานครเซวินา เป็นมหานครแห่งความสมบูรณ์แบบ ซึ่งกว่าที่เมืองนี้จะสมบูรณ์แบบได้เช่นนี้ก็ต่ออาศัยความเสียสละและความมุ่งมั่นทุ่มเทของคนจำนวนมากเพื่อช่วยกันสร้างให้เซวินาคงความสมบูรณ์อยู่ได้ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ก่อตั้งในยุคเริ่มแรกเมื่อ 3,000 ปีก่อน หรือผู้ที่รักษาต่อมา รวมถึงคนรุ่นปัจจุบันก็ต้องร่วมมือช่วยกันต่อไป การจะชี้ให้เห็นแต่เพียงว่าเซวินาเป็นนครแห่งความสมบูรณ์อย่างเดียวนั้น ผู้แต่งอาจจะเห็นว่ายังไม่ภาพไม่ชัดเจน จึงนำเรื่องราวของเซกันมาประกอบเพื่อสร้างคู่เปรียบให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น โดยส่วนตัวเห็นว่าในช่วงที่ผู้แต่งอธิบายและบรรยายถึงความเสื่อมสลายของเซกัน ดูเหมือนเป็นการพยายามนำเสนอความคิดในประเด็นเรื่องสภาวะโลกร้อนไปพร้อมกัน โดยใช้เซกันเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และในบางครั้งก็สนใจมากจนดูเหมือนเป็นการนำความเห็นของผู้แต่งไป “ใส่ปาก” ให้ตัวละครพูดเรื่องนี้ออกมาบ่อยครั้ง เช่น คำพูดของโยรา (ตัวละครที่เป็นชาวเซกัน (ที่ว่า “...ที่นี้คือเซกันของเรา แต่เป็นเซกันในอดีตนะ โยราพูดพลางเดินไปลูบใบไม้อย่างสนใจ เขาไม่เคยได้สัมผัสต้นไม้แบบนี้มานานแล้ว เซกันในปัจจุบันต้นไม้คือของมีค่า ทุกต้นถูกเก็บไว้ในสถาบันที่ถูกดูแลและควบคุมอย่างดีเพื่อผลิตอากาศให้กับคนทั่วทั้งเซกัน...”) เล่ม 4 หน้า (365

นอกจากนี้ มุมมองหรือแง่มุมความรัก นับเป็นประเด็นสำคัญอีกประการที่ผู้แต่งได้เสนอและสอดแทรกอยู่โดยตลอดทั้งเรื่อง ความรักที่ปรากฏนั้นมีหลากหลายแง่มุม ทั้งความรักที่สูงส่งที่สุดคือ ความรักต่อแผ่นดินและบรรพบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นคูมีรา สัตว์เวท และภูต ต่างๆ ความรักระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความรักระหว่างหนุ่มสาว ทั้งความรักที่สมหวังและผิดหวัง ความรักและมิตรภาพระหว่างเพื่อน หรือแม้แต่ความจงรักภักดีระหว่างนายกับบ่าว ในมิติของความรักเหล่านี้บางครั้งยังมีเรื่องของบทบาทและหน้าที่มากำกับไว้อีกทอดหนึ่ง เช่น ลีโอ และ เฟมิลล่าที่ต้องแยกกันอยู่และแยกกันทำงาน เพราะต่างมีหน้าที่เช่นเดียวกับตาและยายของเฟมิลล่า หรือแม้แต่ท่านดีดาเรน และท่านคูมีรา ก็เช่นกัน

แม้ว่าเรื่องเซวินาจะยังคงนวนเขียนอยู่ในวังวนของโรงเรียนเวทมนตร์ แต่การใช้เวทมนตร์ในที่นี้ได้มีการกำหนดกติกาว่า ผู้ใช้ต้องอาศัยพลังธาตุที่มีอยู่ในตัวจึงจะสามารถศึกษาและพัฒนาพลังเวทได้ และพลังธาตุนอกจากจะมีอยู่ในคนเกือบทุกคนในเซวินา ก็ยังมีอยู่ในพื้นดินของรัฐทั้ง 7 ด้วย ซึ่งพลังธาตุดังกล่าวแบ่งได้เป็น 7 ธาตุ เท่าจำนวนรัฐ คือ คิลาเวท วารีเวท วาโยเวท อักคีเวท พฤษชาเวท เวทแห่งแสง และเวทแห่งรัตติกาล แต่ละธาตุก็มีทั้งเสริมกันและข่มกัน จึงทำให้นักไปถึงการดูดวงของไทยและจีนก็มีความสัมพันธ์กับธาตุต่างๆ ในดวงชะตาด้วยเช่นกัน แต่อาจจะแบ่งต่างกัน เช่น ไทยแบ่งเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ ขณะที่จีนแบ่งเป็น ดิน ไฟ ไม้ น้ำ และทอง นอกจากจะมีการกล่าวถึงพลังธาตุและการใช้พลังเวทแล้ว ยังมีการกล่าวถึงภูตและสัตว์เวทต่างๆ ด้วย อาจกล่าวได้ว่าผู้แต่งไม่เพียงแต่จะกล่าวถึงดินแดนที่อบอวลไปด้วยเวทมนตร์เท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตของเรื่องออกไปยังมหานครสมัยใหม่ที่นับว่ายังอยู่ในกรอบของแฟนตาซี ไม่ว่าจะเป็นมหานครเซเวนที่กำลังเจริญรุ่งเรืองด้วยเทคโนโลยีและความทันสมัยต่างๆ และยังมีการกล่าวถึง เซกัน นครที่กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤต หลังจากที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น นครคู่ขนานเหล่านี้นับเป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้เรื่องนี้แตกต่างและฉีกแนวจากนิยายแนวโรงเรียนเวทมนตร์เรื่องอื่นที่ส่วนใหญ่ก็มักจะดำเนินเรื่องเพียงแค่เฉพาะในโรงเรียน หรือในกรอบของดินแดนเวทมนตร์แต่เพียงอย่างเดียว แต่การผสมผสานแฟนตาซีแนวเวทมนตร์เข้ากับความล้ำสมัยของเทคโนโลยีต่างๆ ก็จะเห็นว่าในท้ายที่สุดแล้ว ผู้แต่งก็สามารถผสมผสานความลงตัวของจุดเด่นของทั้งสองแนวเข้าไว้ด้วยกัน ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนใน

เล่มที่ 4 และ 5 ที่นครแห่งเวทมนตร์เซวิน่าต้องอาศัยความช่วยเหลือของชาวเซกันเพื่อช่วยทำให้เวลาของมหานครเซวิน่ากลับมาเป็นปกติดังเดิม เช่นเดียวกับที่เซกันก็ต้องอาศัยความช่วยเหลือของท่านดีดาเลน และ กราเตร่า เดอ กราฟ จากเซวิน่าเพื่อช่วยฟื้นฟูเซกันให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิมด้วยเช่นกัน

ถ้าจะกล่าวว่าเหตุใดเซวิน่าแหวกแนวออกมาจากนิยายแฟนตาซีเรื่องอื่นๆ ในยุคเดียวกัน ก็น่าจะมาจากปัจจัยในหลายส่วนประกอบกัน ในเรื่องของการเล่นเสนอแนวคิดที่โดดเด่นชัดเจน ทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์แบบของนครรัฐ หรือแม้แต่มุมมองอันหลากหลายในเรื่องของความรัก ดังที่อธิบายไปแล้วข้างต้น ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเห็นวาทะนิยายเรื่องนี้มีสาระความคิดที่ลุ่มลึก และมีมุมมองที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อทำความเข้าใจชีวิตและสังคมรอบตัวได้อย่างแท้จริง อีกทั้งในการนำเสนอแนวคิดและแง่มุมต่างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้นั้น ผู้แต่งมิได้เสนอเพียงแต่ด้านที่สวยงาม สมบูรณ์ และมีความสุขเท่านั้น แต่ได้นำเสนอด้านที่อยู่ตรงข้ามความสวยงามและความสมบูรณ์นั้นอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้แสดงให้เห็นถึงทั้งสองด้านของเหรียญ ซึ่งการนำเสนอด้วยวิธีดังกล่าวช่วยให้เข้าใจแนวคิดที่ต้องการนำเสนอได้ชัดเจนขึ้น

นอกจากการนำเสนอแนวคิดที่โดดเด่นแล้ว กลวิธีตายังมีความสามารถทางภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากการบรรยายที่ทำได้คล่องแคล่วทั้งการบรรยายฉาก ทำทางการต่อสู้ และตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรยายลักษณะนิสัยของตัวละครจะพบว่า แม้ในเรื่องนี้จะมีตัวละครเป็นจำนวนมาก คือมีมากกว่า 50 ตัว แต่ผู้แต่งก็สามารถสร้างความเป็นตัวตนให้กับตัวละครเหล่านั้นได้ ทั้งบุคลิก หน้าตา นิสัย ท่าทาง กิริยา และการพูด ต่างก็มีลักษณะเด่นเฉพาะตน ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่เป็นตัวช่วยอีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านจดจำตัวละครแต่ละตัวได้ แต่สิ่งที่น่าเสียดายคือ การบรรยายรูปร่างของตัวละครในเรื่องนี้ ผู้อ่านจะรู้แค่ว่าตัวละครตัวนี้ตาสีอะไร ผมสีอะไร ผิวขาว สูง เตี้ย อ้วน หรือผอม เท่านั้น เนื่องจากผู้แต่งบรรยายเฉพาะกรอบโครงหน้าตาไว้อย่างกว้างๆ จนไม่สามารถที่จะจินตนาการนึกภาพตัวละครออกมาได้อย่างชัดเจน แต่สิ่งที่มากำกับหน้าตาของตัวละครเหล่านี้ก็คือคำคุณศัพท์ที่มายาวความเท่านั้น เช่น สวย หล่อ หรือบางครั้งก็ต้องอาศัยภาพวาดจากหน้าปกหนังสือเป็นตัวกำกับจินตนาการแทน ซึ่งจะต่างจากการบรรยายลักษณะนิสัยที่ผู้เขียนใส่ใจที่จะให้คำอธิบายอย่างละเอียดจนสามารถที่จะรับรู้และช่วยให้สามารถสร้างจินตนาการตามไปได้อย่างไม่ยากนัก

การวิจารณ์เรื่อง เซวิน่า มหานครแห่งมนตรา ในที่นี้ มิได้มุ่งยกย่องให้เห็นเฉพาะข้อดีหรือจุดเด่นเท่านั้น เพราะมีองค์ประกอบบางประการที่ยังถือเป็นข้อบกพร่องอยู่ด้วยเช่นกัน นับตั้งแต่การตั้งชื่อตัวละครอย่างที่ได้กล่าวไปแล้วว่าเรื่องนี้มีตัวละครเป็นจำนวนมาก แม้ว่าผู้แต่งจะสามารถสร้างตัวละครให้แต่ละตัวมีความแตกต่างกันได้ทั้งรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง และนิสัย แต่การตั้งชื่อตัวละครเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างเครือญาติให้ใกล้เคียงกันนั้นก็เป็นสิ่งที่สร้างความสับสนให้ผู้อ่านอย่างมาก เช่น ครอบครัวเฟมิลล่า มีสมาชิกที่ชื่อคล้ายกัน คือ เฟมิลล่า บางครั้งก็มีคนเรียกว่า เฟมิล หรือ เฟรม แม่ของเธอชื่อ เฟรล่า แต่ขณะที่ปลอมตัวเป็นป่าที่เลี้ยงดูในช่วงที่เฟมิลล่าเดินทางมาถึงเซวิน่าใหม่ ๆ ชื่อ เฟลามิน และมิตาชื่อ ฟาร์มี จนบางครั้งอ่านผ่านไปแล้วยังจะต้องย้อนกลับมาอ่านอีกครั้ง ว่าผู้เขียนต้องการหมายถึงตัวละครตัวใดกันแน่

แม้ว่าในการบรรยายนิสัยของตัวละคร ผู้แต่งจะทำได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่องยังหนีไม่พ้นตัวละครแบบฉบับหรือตัวละครในชนบเดิมๆ ที่ว่าตัวละครเอกชายต้อง หล่อ เก่ง รวย)ในแง่ทรัพย์สินและความสามารถ (ในขณะที่ตัวละครเอกหญิงก็ต้องสวย รวย เก่ง ไม่แพ้กัน ซึ่งผู้เขียนเองก็คงไม่กล้าที่จะแหวกชนบเหล่านี้ออกมา แต่เรื่องนี้ยังมิใช่ประเด็นหลักที่จะกล่าวถึงในที่นี้ เพียงแต่ต้องการที่จะตั้งข้อสังเกตไว้เท่านั้นเอง แต่ประเด็นที่ต้องการกล่าวถึงก็คือความบังเอิญของตัวละคร จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่เริ่มก่อสร้างเซวิน่าเมื่อ 3,000 ปีที่ผ่านมา ในช่วงเวลาดังกล่าวก็มีบุคคลที่เก่งมากในทุกิรัฐรวมตัวกันอย่างพร้อมมูลแล้ว ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งในส่วนของเจ้าผู้ครองรัฐ สัตว์ภูต หรือผู้ถือครองอัญมณี ซึ่งดูจะเป็นความบังเอิญที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ เช่นเดียวกับสามพันปีให้หลัง คนที่มีความสามารถก็มีเหตุให้มารวมตัวกันอีกครั้ง

ที่โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนร่วมชั้นของเฟมิลล่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือครองอัญมณี ที่ประกอบไปด้วย เฟมิลล่า ลีโอ และเพื่อนอีก 3 คน ซึ่งเท่ากับว่ามีผู้ถือครองอัญมณี 5 คนจาก 7 คน และบางครั้งก็ให้ทั้งเฟมิลล่าและ ลีโอ สามารถถือครองและใช้อัญมณีคนละ 2 ชิ้น ก็เท่ากับว่ามีผู้ถือครองอัญมณีครบทั้ง 7 ชิ้นพอดี หรือในกรณีที่มีผู้ครองแคว้นถึง 2 คนในรุ่นนี้ คือ ลีโอ กับ เซอร์รัส จึงนับเป็นเรื่องยากที่จะเชื่อได้ว่าคนเก่งระดับอัจฉริยะเช่นนี้จะมารวมตัวกันอย่างพร้อมมูลเช่นนี้ อีกทั้งพวกเขาทั้งหมดยังเรียนอยู่ชั้นเดียวกันอีก นี่ก็ล้วนเฉพาะตัวอย่างของผู้ถือครองอัญมณีและเจ้าครองแคว้นเท่านั้น ยังไม่รวมถึงเพื่อนของเฟมิลล่าที่ยังมีอีกหลายคนที่เป็นอัจฉริยะในด้านอื่นๆด้วย โดยส่วนตัวผู้วิจารณ์เห็นว่าผู้เขียนน่าจะกระจายตัวละครเก่งๆเหล่านี้ไปอยู่ในกลุ่มของรุ่นพี่ รุ่นน้องบ้างก็ได้ ไมใช่นำมารวมอยู่ในชั้นปีเดียวกันเกือบทั้งหมดเช่นนี้ ซึ่งจะเป็นเรื่องบังเอิญเกินกว่าจะเกิดขึ้นได้จริง

การสร้างคู่เปรียบระหว่าง ซีเลส อินดิโก กับเฟมิลล่า ที่ตลอดเรื่องตั้งแต่เล่ม 1 ถึง เล่ม 3 ผู้แต่งพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าคนทั้งคู่ต่างเป็นคนเก่งที่ต้องสูญเสียเหมือนกัน ดังนั้น เฟมิลล่าจึงเป็นคนที่จะสามารถเข้าใจซีเลสได้อย่างดีที่สุดและเป็นผู้เหมาะสมตามคำพยากรณ์ของท่านคูมึร่า ว่าจะเป็นผู้มาแก้ไขให้เซวิน่าเกิดความสมบูรณ์ แต่ผู้วิจารณ์เห็นบุคคลทั้งสองต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าทั้งคู่ต้องประสบเหตุการณ์บางอย่างในชีวิตคล้ายกัน แต่เฟมิลล่าไม่น่าจะเข้าใจความรู้สึกของซีเลสได้ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา ซีเลสเป็นคนที่พร้อมสมบูรณ์ทุกด้านทั้งฐานะและความสามารถ กลับต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักของตนไปเรื่อยๆ จนก่อให้เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังให้ทวีคูณขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไป จึงต่างจากเฟมิลล่าที่เริ่มจากผู้ที่ไม่มีอะไร (ตามความรู้สึกของเธอก่อนที่จะรู้ความจริง (และค่อยๆเพิ่มคนที่รักเธอมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะเดียวกันก็ได้พ่อ แม่ ตาย ยาย และครอบครัวของเธอคืนกลับมา เฟมิลล่าจึงน่าที่จะเป็นทางกลับหรือด้านตรงข้ามของเซเลสมากกว่า หรือในตอนท้ายที่ผู้แต่งพยายามที่จะทำให้เราเชื่อว่าเฟมิลล่าเข้าใจความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของซีเลส เมื่อเขาเสีย ดีเลน่า หญิงอันเป็นที่รักไป เช่นเดียวกับเฟมิลล่าในขณะที่ยังคิดว่า ลีโอตายจากเธอไปแล้ว แต่การสูญเสียของคนทั้งคู่ก็ต่างกันอยู่ดี นั่นคือในขณะที่ซีเลสสูญเสียไปเขาไม่ได้รับรู้เหตุผลเบื้องหลังที่ ดีเลน่า ตัดสินใจยอมตายเพื่อจะกลายเป็นร่างภูต ในขณะที่เฟมิลล่ารับรู้ถึงความรักอันเต็มเปี่ยมของลีโอและพร้อมที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปด้วยสัญญาที่ว่า แม้ใครคนหนึ่งจะตายจากไป แต่คนที่เหลือจะต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปให้ได้ เพื่อรักษาความรักของคนตายจากไปให้คงอยู่ ดังเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วจึงทำให้ผู้วิจารณ์ไม่เชื่อหรือคล้อยตามผู้เขียนที่พยายามสื่อและชี้นำในประเด็นนี้ เพราะเห็นต่างมุมมองกันมาโดยตลอด

การสร้างปริศนานับเป็นความชื่นชอบที่ผู้แต่งนิยมนำมาใช้ในการดำเนินเรื่อง แต่ปริศนาที่ใช้ในบางครั้งก็เป็นปริศนาสากลที่ผู้อ่านสามารถเข้าไปมีส่วนในการร่วมขบคิดและค้นหาไปพร้อมกับตัวละคร เช่นการไขปริศนาในช่วงที่เฟมิลล่าเข้าไปอยู่ในบ้านที่เซวิน่าใหม่ๆ แต่ต่อมาเมื่อผู้แต่งใช้ปริศนาที่ซับซ้อนขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามที่จะกุมความลับต่างๆของเรื่องไว้ โดยค่อยๆเปิดออกมาทีละนิดๆ นั้น ในบางครั้งปริศนาที่ซับซ้อนเหล่านั้นก็มีผู้แต่งเท่านั้นมีสนุกกับการสร้างและการไขปริศนาแต่เพียงลำพัง โดยเฉพาะปริศนา 12 ชิ้น ในเล่มที่ 5 นั้น ผู้อ่านไม่สามารถทำหน้าที่เป็นหนึ่งในผู้ไขปริศนาได้ เพราะปริศนาที่สร้างขึ้นนั้นมีใช้ปริศนาสากล แต่เป็นปริศนาที่สร้างขึ้นบนเงื่อนไขของคำสัญญาระหว่าง ดีดาเรน กับผู้ถือครองความลับที่จะรู้จักเฉพาะสองฝ่ายเท่านั้น ในแง่นี้ ผู้อ่านจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ที่เฝ้าดูเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นและกำลังดำเนินไปเท่านั้นเอง แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมเหมือนอย่างในเล่มที่หนึ่ง และในบางครั้งการที่ผู้แต่งพยายามที่จะซ่อนเงื่อนงำหรือความลับต่างๆ ก็สร้างความสับสนและความงุนงงให้กับผู้อ่านได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความตั้งใจของ โยราเน เอ็ดกราด หรือ โยรา จากเซกันที่มีความปรารถนาบางประการในการเดินทางมายังเซวิน่าในครั้งที่สองนี้ จนบางครั้งก็ส่งผลให้โยรากลายเป็นคนไม่อยู่กับร่องกับรอย และมีบุคลิกที่สับสนด้วย

หากกล่าวโดยสรุปก็ต้องยอมรับว่า เซวิน่า มหานครแห่งมนตรา นับเป็นนิยายแฟนตาซีที่น่าสนใจ เพราะไม่เพียงแต่จะสามารถแหวกออกมาจากนิยายแนวแฟนตาซีเรื่องอื่นในยุคนี้ได้ แต่กลุ่ต่ายังสามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับนิยายเรื่องนี้ ทั้งในแง่แนวคิด และเรื่องราวที่น่าเสนอ อีกทั้งยังมีความสามารถในเชิงภาษาบรรยาย สร้างเสน่ห์ให้กับเรื่องได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการสร้างชีวิตให้กับตัวละครทุกตัว จนทำให้ตัวละครบางตัวกลายเป็นที่รักและชื่นชอบของผู้อ่าน รวมทั้งการสร้างฉากต่อสู้ทั้งดงาม ประดุจรายราของเฟมิลล่าที่ต่างกันไปในทุกๆครั้ง ผู้วิจารณ์เชื่อว่าหากมีผู้นำนิยายเรื่องนี้ไปแปลเป็นภาษาต่างประเทศก็น่าที่จะสู้กับงานของนักเขียนแฟนตาซีจากต่างชาติได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสนุกสนานและน่าติดตามของเรื่อง ขณะเดียวกันผู้แต่งก็ยังสอดแทรกปรัชญาความคิดที่เป็นสากล ทั้งเรื่องการดูแลสมดุลของโลก และสิ่งแวดล้อม หรือแนวคิดที่เชื่อว่าโดยธรรมชาติ สิ่งต่างๆหรือเรื่องราวต่างๆในโลก จะมีสองด้านอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับว่าเราจะพิจารณาจากแง่มุมใด ขณะเดียวกันก็ไม่ลืมที่จะนำเสนอเรื่องราวใกล้ตัวผู้อ่าน โดยเฉพาะประเด็นในเรื่องความรักในมิติต่างๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า เซวิน่าให้ทั้งแง่คิดและความสนุกไปพร้อมๆกัน

The Chronicles of Dragon³

อรพินท์ คำสอน

The Chronicles of Dragon ของ Cherrykids เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่นักเขียนฝากฝังไว้ให้ช่วยวิจารณ์ เรื่องนี้เพิ่งโพสต์ถึงตอนที่ 12 บทที่ 11 เป็นนิยายแฟนตาซีที่เกี่ยวกับตำนานมังกร ซึ่งก็ไมรู้เหมือนกันว่าเรื่องจะดำเนินไปในลักษณะใด เพราะในบทนำนั้นผู้แต่งไม่ได้เกริ่นทิศทางของเรื่องไว้เลย เพียงแต่บอกว่านี่คือตำนานมังกรเท่านั้น และจากที่อ่านไปทั้งหมด 12 ตอนพบว่าเรื่องนี้ยังไม่ต่างจากนิยายแฟนตาซีแนวโรงเรียนเรื่องอื่นๆ เท่าใดนัก เพราะยังมีลักษณะเด่นหลายๆ อย่างของงานแนวนี้นปรากฏชัดเจนอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการสอบเข้าโรงเรียนเวทมนตร์ของตัวเอง (แม้ว่าเรื่องนี้จะมีวิธีสอบที่ต่างออกไป (หรือการกำหนดหอพักของนักเรียน ซึ่งในเรื่องแบ่งออกเป็น 5 หอตามพลังธาตุ หรือแม้แต่การปลอมตัวเข้ามาเพื่อเป็นนักเรียนของตัวเอง) เรื่องราวที่ดำเนินไปทั้งหมดนั้นก็ยังเป็นเพียงแค่เกริ่นนำเรื่องเท่านั้น ยังไปไม่ถึงแก่นเรื่องหลักที่เกี่ยวข้องกับตำนานมังกรเลย จะมีก็แต่การทิ้งปมปริศนาใหญ่ๆ ไว้ 3 ข้อ คือ (1)ภารกิจการตามหาเชื้อพระวงศ์ของอาณาจักรมอร์แกนซ์ของเซธ (2)ใครคือเจ้าชายสองคนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนเทกูลเดอร์ (3)อาจจะพอเดากันได้บ้างแล้ว (และ (3)คนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาติดต่อกับคินคือใคร

จากชื่อเรื่องต้องยอมรับว่าความคาดหวังแรกทีคิดว่าจะได้อ่านคือเรื่องราวของมังกร โดยมีมังกรเป็นตัวดำเนินเรื่อง แต่เมื่อลงมืออ่านจริง กลับเป็นมังกรที่ต่างไปจากที่คิด เพราะแทนที่จะเป็นมังกรตัวจริง กลับกลายเป็นร่างแปลงของมังกรในคราบมนุษย์ จึงทำให้ลักษณะท่าทาง อุปนิสัย บุคลิก หรือแม้แต่วิธีคิดของมังกรในเรื่องกลายเป็นมนุษย์ไปทั้งหมด ไม่มีลักษณะใดๆ ของมังกรเหลือให้เห็นเลย และเมื่อยอมรับและมองผ่านกรอบแนวคิดของผู้เขียนในการนำเสนอนี้ก็ต้องยอมรับว่า เซธ มังกรหนุ่มในร่างมนุษย์คนนี้มีบุคลิกที่เด่นชัด ทั้งอุปนิสัย และการพูดจา เมื่อผู้เขียนกำหนดให้เขาเป็นตัวดำเนินเรื่องก็นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่จูงใจให้ผู้อ่านติดตามการเดินทางเพื่อทำภารกิจต่างๆ ที่เขาสัญญาไว้ ขณะเดียวกันก็สร้าง คี้น หนุ่มน้อยผู้มีภูมิหลังลึกลับและต้องมาอยู่ในความดูแลของเซธ และความเป็นคู่ปรับของทั้งคู่ช่วยยังสร้างสีสันให้กับเรื่องด้วย

ในส่วนของภาษานั้น ต้องยอมรับว่า Cherrykids ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการบรรยายที่บรรยายละเอียดมากพอที่จะให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ โดยเฉพาะ การบรรยายฉาก ส่วนบทสนทนานั้น ผู้เขียนพยายามที่จะถ่ายทอดบุคลิก ลักษณะ และอุปนิสัยต่างๆ ของตัวละครผ่านบทบรรยาย หรือ แม้แต่การสะกดคำ ซึ่งจะพบคำที่สะกดผิดไม่มากนัก และคำที่สะกดผิดส่วนใหญ่จะเป็นคำเดิมๆ ซึ่งเข้าใจว่าผู้เขียนคิดว่าคำๆ นี้เขียนเช่นนี้จริงๆ เช่น เขียนคำว่า เบ็บ ว่า เบ็บ หรือ เขียนคำว่า เวท เป็น เวทย์ และคำที่ผิดอีกส่วนหนึ่งจะเป็นคำอุทานต่างๆ โดยเฉพาะคำที่สะกดด้วยรูปวรรณยุกต์ตรี หรือไม้ตรี จะพบว่า มีคำอักษรต่ำ และ อักษรสูงหลายคำที่ผู้เขียนสะกดด้วยรูปวรรณยุกต์ตรี ซึ่งตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยนั้น จะมีเฉพาะอักษรกลางเท่านั้นที่สะกดด้วยรูปวรรณยุกต์ได้ ด้วยเหตุนี้ คำว่า “ม้า” หากต้องการให้คำนี้ออกเสียงเป็นเสียงตรีต้องเขียนว่า “ม้า” แต่ในบริบทนี้น่าจะเขียนว่า “ม้า” เช่นเดียวกับคำว่า “ห๊ะ” คำที่ถูกต้องคือคำว่า “ฮะ”

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตส่วนตัวบางประเด็นเกี่ยวกับข้อบกพร่องที่เห็นชัดในเรื่อง ประการแรกคือ บทนำ เห็นได้ว่าบทนำที่เขียนไว้นั้นไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเลย จึงน่าจะปรับบทนำ โดยอาจจะแสดงแก่นหลัก

³ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=4>

ของตำนานมังกรที่ต้องการเสนอนี้ว่าเป็นอย่างไร ต่างจากตำนานมังกรเรื่องอื่นๆอย่างไร หรืออาจจะเป็นการนำข้อขัดแย้ง ปัญหา หรือประเด็นใดก็ได้ที่ผู้เขียนเห็นว่าจะดึงดูดให้ผู้เข้ามาอ่านบทนำแล้วตามอ่านตำนานมังกรเรื่องนี้ต่อไป

ประเด็นที่สอง ผู้วิจารณ์เห็นว่าผู้เขียนติดการใช้คำว่า “อ่าอ่า” ในบทสนทนา เพราะพบคำนี้อยู่ในหลายๆ ตอน ซึ่งบางตอนสามารถที่จะตัดคำๆ นี้ออกได้ เพราะไม่จำเป็นต้องให้ตัวละครหัวเราะก่อนที่จะพูดทุกครั้งก็ได้ โดยเฉพาะบทสนทนาของ นาร์ ในบทที่ 3

ประเด็นที่สาม คือ การใช้คำว่า ชายหนุ่มนามเชช เด็กน้อยนามคิซ ชายแก่นามอัลราห์น ซึ่งพบบ่อยมากในบทบรรยาย เห็นว่าการใช้ประโยคเช่นนี้โดยปกติจะใช้เพียงการกล่าวถึงครั้งแรกเท่านั้น เมื่อทราบแล้วว่าตัวละครเหล่านี้ชื่ออะไร ก็น่าจะแทนตัวเขาด้วยชื่อ หรือใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนมากกว่า

ประเด็นที่สี่ คือ ประโยคที่เป็นความคิดคำนึงในใจตัวละครไม่จำเป็นต้องใส่เครื่องหมายัญประกาศหรือเครื่องหมายคำพูด)“.....” (เนื่องจากเครื่องหมายดังกล่าวจะใช้กับประโยคสนทนาหรือประโยคคำพูดเท่านั้น และความคิดคำนึงต่างๆ เหล่านี้สามารถที่จะเขียนเป็นเนื้อเดียวกับประโยคบรรยายได้เลย ไม่จำเป็นต้องแยกออกมาเป็นประโยคต่างหากหรือการใช้ตัวเอนเพื่อแยกให้เห็นชัด เพราะในประโยคบรรยายนั้นจะมีคำขยายเพื่อแสดงให้ผู้อ่านทราบอยู่แล้วว่าประโยคส่วนนี้เป็นความคิดของตัวละคร เช่น ในโรงเรียน?! เชชนึกในใจอย่างงงๆ “ปล่อยเข้ามาในโรงเรียนได้เนี่ยนะ?” ก็ใช้ว่า เชชนึกในใจอย่างงงๆว่า ปล่อยเข้ามาในโรงเรียนเนี่ยนะ

ประเด็นสุดท้าย คือ การดำเนินเรื่อง กล่าวคือ ผู้เขียนดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ เพราะผ่านมา 11 ตอนแล้ว ก็ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะเข้าไปสู่เรื่องของตำนานมังกรเลย จึงเห็นว่าผู้เขียนน่าจะสร้างแก่นเรื่องหลักที่ต้องการนำเสนอให้ชัด ขณะเดียวกันก็น่าจะสร้างโครงเรื่อง(plot) ให้ชัดเจนกว่านี้ เพราะโครงเรื่องที่ตั้งไว้ดูหลวมมาก จึงเห็นได้ว่าถ้าวางแก่นเรื่องและโครงเรื่องชัด จะช่วยให้การสร้างเหตุการณ์แวดล้อมต่างๆ อันนำไปสู่การขยายหรือดำเนินเรื่องตามแก่นเรื่องและโครงเรื่องที่วางไว้ง่ายขึ้นและเรื่องก็จะกระชับ และดูมีทิศทางมากกว่านี้ เพราะขณะนี้ดูเหมือนเรื่องจะดำเนินเรื่องลอยๆ ไปเรื่อยๆ ซึ่งสังเกตได้จากการเพิ่มตัวละคร อาณาจักร และเรื่องราวประกอบต่างๆ ที่ยังไม่ใช้จุดเน้นของเรื่องมากจนเกินไป

อย่างไรก็ดี ผู้วิจารณ์ก็เห็นความพยายามและความตั้งใจของผู้เขียนที่จะเขียนเรื่องให้สนุก ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาความถูกต้องของการใช้ภาษา หากผู้เขียนสามารถที่จะสร้างแนวเรื่องที่ชัดมากกว่านี้ ก็จะช่วยให้เรื่องกระชับและน่าสนใจมากขึ้น ขณะเดียวกันหากแก้ไขให้บทนำดึงดูดใจ และสามารถสรุปหรือนำไปสู่แก่นสำคัญของเรื่องที่ต้องการนำเสนอได้ก็จะช่วยผู้อ่านเข้าใจทิศทางเรื่องหรือสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้มากขึ้น

แต่เธอ...ผู้เสียสละ⁴

อรพินท์ คำสอน

งานเรื่องสั้น แต่เธอ...ผู้เสียสละ ของ ใต้สู่จิ้ง Kus38 นับเป็นงานวิจารณ์เรื่องสั้นเรื่องแรก เพราะบทวิจารณ์ที่ผ่านๆมาจะเป็นการวิจารณ์นวนิยายทั้งหมด เหตุผลประการสำคัญที่นำเรื่องสั้นเรื่องนี้มาวิจารณ์มิใช่เป็นเพราะความประทับใจเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นการส่วนตัว แต่เป็นเพราะ ใต้สู่จิ้ง Kus38 ขอให้ช่วยวิจารณ์ผลงานเรื่องนี้ให้

แต่เธอ...ผู้เสียสละ เรื่องสั้นขนาดสั้นที่มีความยาวไม่เกิน 7 หน้า A4 หากพริบตาออกมาอ่านนั้น มุ่งเสนอแนวคิดหลักของการเสียสละส่วนตัวเพื่อความสุขของผู้อื่น ในที่นี้ ผู้แต่งใช้การสละชีวิตของ อ้น น้องสาวที่ให้แก่อิน พี่สาวฝาแฝด นับเป็นความเสียสละสูงสุด เพื่อมาตั้งคำถามผู้อ่านถึงความเสียสละที่หายไปในสังคมปัจจุบัน แม้จะเป็นความเสียสละง่ายๆ คือการสละเงินเพียงบาทเดียวเพื่อทำบุญแก่ผู้ยากไร้ก็แทบจะหาได้ยากแล้วในสังคม จึงไม่อาจเทียบกับความเสียสละสูงสุดของอ้นได้

ความน่าสนใจในอีกด้านหนึ่งของเรื่องสั้นนี้คือ ฉากเปิดที่เป็นบันทึกความรู้สึกของพี่ที่มีต่ออ้น แต่นำเสนอด้วยว่าผู้เขียนน่าจะขยายบันทึกนี้ให้ยาวขึ้น เพราะผู้วิจารณ์เห็นว่าหากเรื่องสั้นเรื่องนี้สื่อหรือเล่าเรื่องด้วยบันทึกจากมุมมองของอิน น่าจะจับใจผู้อ่านมากขึ้น และน่าจะตอบโจทย์ประเด็นความเสียสละได้ชัดเจนและกินใจมากขึ้น

ผู้วิจารณ์เห็นว่าแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอต่อผู้อ่านนั้นน่าสนใจ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าสารที่ผู้เขียนต้องการสื่ออาจจะไปถึงผู้อ่านได้ไม่แรง และไม่ชัดเจนอย่างที่ผู้เขียนต้องการ นั่นอาจเป็นเพราะการบรรยายเรื่องที่ค่อนข้างเยิ่นเย้อส่งผลให้โทนของเรื่องอืดเนือยมากเกินไป เพราะเรื่องสั้นส่วนใหญ่เป็นการเขียนเพื่อแสดงความคิดหลักเพียงความคิดเดียว หรือบางครั้งก็เป็นการนำเสนอจากเพียงฉากเดียว เพื่อสะท้อนความคิดหลักที่ต้องการนำเสนออย่างเด่นชัด จะเห็นได้ว่าประโยคบรรยายของผู้แต่งจำนวนหนึ่งหากทำให้กระชับขึ้นก็จะช่วยแก้ปัญหาความเนือยเนือยของเรื่องได้ส่วนหนึ่ง เช่น “กลับมาแล้วค่ะ” เสียงของเด็กสาวคนหนึ่งดังขึ้นก่อนที่ประตูบ้านจะถูกเปิดออกด้วยมือข้างหนึ่งของเด็กสาวคนหนึ่ง อาจจะเปลี่ยนเป็น “กลับมาแล้วค่ะ” เสียงของเด็กสาวคนหนึ่งดังขึ้นก่อนที่เธอจะเปิดประตูบ้านเข้ามา” หรือ ส่วนอันขณะนั้นก็เปิดบันทึกประจำวันหน้าถัดจากเมื่อวานออก แล้วลงมือจดบันทึกเรื่องราวของวันนี้ลงไป อาจจะเปลี่ยนเป็นส่วนอันก็จดบันทึกเรื่องราวของวันนี้ต่อบันทึกประจำวันหน้าเมื่อวาน อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าทุกประโยคในเรื่องจะต้องตัดหรือทำให้กระชับไปทั้งหมด แต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในเนื้อความช่วงนั้นๆ

อีกอย่างหนึ่งคือ การบรรยายของผู้เขียนที่ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลภูมิหลังของตัวละคร โดยการแสดงให้เห็นความแตกต่างในรายละเอียดของฝาแฝดคู่นี้ ไม่ว่าจะเป็นความชอบ นิสัย หรือแม้แต่อาชีพในอนาคต ผู้วิจารณ์เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวไม่ได้มีส่วนช่วยสนับสนุนแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในเรื่องนี้ ในทางตรงกันข้าม เหตุการณ์สำคัญอันถือว่าเป็นไคลแมกซ์หรือจุดสูงสุดของเรื่องผู้เขียนกลับไม่ได้เน้นหรือขยายความให้ชัด เพราะผู้เขียนกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนั้นอย่างลวกๆ หากจะเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนคือ ผู้เขียนเขียนถึงภูมิหลังแวดล้อมประมาณ 6 หน้า แต่เขียนถึงฉากที่สะท้อนแนวคิดหลักเพียงหน้าเดียวเท่านั้น จึงทำให้ความเสียสละของอ้นจมไปกับข้อมูลภูมิหลังของตัวละคร และไม่โดดเด่นขึ้นมา ในที่นี้

⁴ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=5>

หากต้องการสร้างหรือย้ำความทรงจำทางอารมณ์เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับความเสียสละของอัน ผู้เขียน จำเป็นต้องขยายหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับฉากนี้ให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขณะที่อินจะถูกรถยนต์ชนแล้วอัน เข้ามาช่วย หรือเพิ่มมุมมองหรือการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ทั้งจากมุมมองของอิน ของอัน หรือ แม่แต่ของแม่ให้มากขึ้น ก็น่าจะทำให้เรื่องสั้นเรื่องนี้ น่าสนใจมากขึ้น และอาจจะต้องลดฉากที่ไม่ช่วยส่ง แนวคิดหลักลงบ้าง เช่น ฉากเปิดที่อินเป็นแผลและอันทำแผลให้ ฉากการเดินทางไปเรียนพิเศษ

ข้อบกพร่องอีกลักษณะที่เห็นชัดในเรื่องสั้นเรื่องนี้คือ ความถูกต้องของการเขียน ผู้วิจารณ์เห็นว่า ผู้เขียนยังมีปัญหาทั้งในเรื่องการสะกดคำ และการเลือกคำให้เหมาะกับบริบท เพราะพบว่ามีคำสะกดคำผิด อยู่จำนวนหนึ่ง เช่น เขียน “แล้” เป็น “แซ่” หรือ “หมัดทะแมง” เป็น “ทะมัดทะแมง” หรือ เขียน “ปฐม พยาบาล” เป็น “ประณมพยาบาล” ในขณะเดียวกันผู้เขียนก็มีปัญหาการเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับบริบทด้วย เพราะมีการเลือกใช้คำที่ผิดบริบทอยู่หลายครั้ง เช่น *ท่อนไม้ท่อนใหญ่คอยค้ำจุน* ควรจะใช้ว่า *ท่อนไม้ท่อน หนึ่งคอยค้ำยัน* หรือ *โดยที่มีอันคอยจับท่อนไม้ไว้ได้อย่างมั่นคงที่ท่อนที่มันจะตกลงไปทับเด็กสาวตรงหน้า* ควรจะใช้ว่า *โดยที่มีอันคอยจับท่อนไม้ไว้ได้อย่างมั่นคงที่ท่อนที่มันจะหล่นไปกระแทกเด็กสาวตรงหน้า*

เมื่ออ่าน *แต่เธอ ...ผู้เสียสละ* จบลง ก็ได้ข้อยืนยันกับตนเองว่าเหตุผลที่ไม่เคยวิจารณ์เรื่องสั้น เพราะเรื่องสั้นที่เขียนได้อย่างลงตัวนั้นหายาก จึงอาจจะต่างความเข้าใจของผู้เริ่มเขียน หรือนักเขียนมือใหม่ที่ อาจจะเข้าใจผิดว่างานเรื่องสั้น เขียนได้ง่ายกว่านิยายเพราะสั้นกว่า แต่ในความจริง เรื่องสั้นนับเป็นประเภท งานวรรณกรรมที่เรียกร้องความสามารถในการเขียนที่สูงมาก ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดที่ชัดเจน การเขียนที่ กระชับ ตรง และสื่อแนวคิดอย่างเรียบง่าย และการสร้างตัวละครได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งจะทำให้เรื่องสั้นเรื่อง นั้นประทับใจผู้อ่านไปอีกนาน

นักรบแห่งมังกร⁵

จักรนาท นาคทอง

ผมมีโอกาสรู้จักกับนิยายเรื่อง “นักรบแห่งมังกร” ของสำนักพิมพ์แจ่มใสเป็นครั้งแรก ในงานสัปดาห์หนังสือเมื่อต้นปีที่ทางสำนักพิมพ์ฯ ได้ทำตัวอย่างหนังสือให้อ่านสั้นๆ และบอกว่านี่คือการกรุยทางสู่นวนิยายใหม่ของสำนักพิมพ์ นั่นคือแนวแฟนตาซี โดยจะแบ่งออกเป็นสองแนวย่อยคือ Dreamland of love อันเป็นแฟนตาซีที่มีความรักเป็นแกนหลัก และ Magic cafe ที่ดูจะมีจินตนาการสูงกว่าอีกแนวหนึ่ง

ผมไม่ได้อ่านตัวอย่างหนังสือเลย เพียงแต่รู้สึกทึ่งกับปกที่เป็นรูปวาดลายเส้นลงสีด้วยคอมพิวเตอร์ที่สวยงาม แต่นั่นก็เป็นมาตรฐานของสำนักพิมพ์แจ่มใสอยู่แล้ว จนต่อมาทางเว็บไซต์เด็กดีได้คัดเลือกให้นิยายเรื่องนี้เป็น book of the month ประจำเดือนมีนาคม และได้สัมภาษณ์นักเขียน(มือสังหารแห่งรัตติกาล) ว่าเป็นสาวน้อยวัยมัธยมที่มีความถนัดด้านการว่ายน้ำ แต่เขียนหนังสือเป็นงานอดิเรก แม้กระนั้นเพื่อนฝูงก็ติดใจและทวงถามให้แต่งนิยายให้อ่านกันบ่อยๆ

ในที่สุดผมจึงตัดสินใจจ่ายเงินเพื่อแลกกับ “นักรบแห่งมังกร” เล่มนี้

เนื้อเรื่องของ “นักรบแห่งมังกร” เป็นเรื่องราวของเจ้าหญิงแห่งโลกปิศาจ ซึ่งที่จริงนางเอกเป็นลูกครึ่งมนุษย์กับปิศาจ เพราะเมื่อสงครามระหว่างมนุษย์และปิศาจยุติลง ทำให้แต่ละฝ่ายต้องส่งตัวประกันไปอยู่ที่อีกโลกหนึ่ง ฝ่ายมนุษย์ส่งเจ้าชาย ฝ่ายปิศาจส่งเจ้าหญิงมาแลกเปลี่ยนกัน เวลาผ่านไป ราชชาของมนุษย์สิ้นพระชนม์ ฝ่ายปิศาจจึงบุกชิงตัวเจ้าหญิงกลับมาโดยหารู้ไม่ว่าพระองค์ทรงครรภ์กับเจ้าชายชาวมมนุษย์แล้ว เหตุการณ์นี้ทำให้มนุษย์ต้องขัดแย้งกับปิศาจอีกครั้ง จากนั้นเจ้าหญิงนามเทเซเลีย (เมื่ออยู่โลกมนุษย์ใช้ชื่อว่า “เทเซีย”) จึงประสูติ... ตามคำทำนาย พระนางคือผู้ปลดปล่อยที่จะทำให้สงครามยุติ

ฝ่ายมนุษย์เฝ้าตามหาผู้ปลดปล่อยมานานแสนนานโดยไม่รู้เลยว่าพระองค์อยู่ในโลกปิศาจ ทว่าอยู่มาวันหนึ่งเมื่อเจ้าหญิงองค์น้อยเจริญชันษาขึ้นเป็นวัยรุ่น พระองค์เกิดความต้องการที่จะเดินทางมายังโลกมนุษย์โดยไม่ทราบสาเหตุ และนั่นก็คือจุดกำเนิดของเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น พระองค์ต้องใช้เวทมนตร์แปลงร่างให้เป็นชายเพื่อความปลอดภัยด้วย

เพียงไม่กี่หน้าแรกดูเหมือนว่าเรื่องราวจะดำเนินไปได้อย่างสวยงาม ผมรู้สึกว่าอาจมีการผจญภัยต่อสู้ และมีความขัดแย้งระหว่างมนุษย์และปิศาจให้เห็นบ้างตามเนื้อเรื่องที่ได้เกริ่นไว้ แต่สุดท้ายเจ้าหญิงก็คงจะเป็นผู้สร้างสันติภาพจนจบเรื่องได้ตามสูตรสำเร็จของเรื่องแนวนี้ อาจมีการสร้างมุกตลกหรือฉากรักตามเงื่อนไขของการปลอมตัวเป็นชายที่ได้สร้างไว้ แต่ “นักรบแห่งมังกร” ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย สิ่งที่ผมคาดหวังไว้ผิดทั้งหมด อาจฟังดูดีที่นักเขียนทำให้ผู้อ่านหลงทาง แต่ขอโทษครับ นี่ไม่ใช่นิยายแบบหักมุม แต่เป็นนิยายแบบ “หักแนว” คือเปลี่ยนแนวจากนิยายแฟนตาซีแนวผจญภัย เรียนรู้และเติบโต กลายเป็นนิยายแฟนตาซีแนวโรงเรียนอย่าง “แฮรี่ พอตเตอร์” ไปเสียได้ เมื่อเจ้าหญิงเดินทางมาถึงโลกมนุษย์แล้วต้องเข้าร่วมการประลองอย่างไม่ตั้งใจแต่กลับได้รางวัลที่หนึ่ง ซึ่งนั่นคือสิทธิ์การเข้าเรียนในโรงเรียนเวทมนตร์ที่ทุกคนต่างมีมังกรเป็นสัตว์เลี้ยงและเป็นพาหนะ เจ้าหญิงเองก็มี “ฟ็อก” มังกรสายพันธุ์รัตติกาลที่หายากเป็นเพื่อนแล้วอยู่ตัวหนึ่ง

⁵ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=6>

แน่นอนว่าแฟนตาซีโรงเรียนก็คงไม่ได้มีอะไรเสียหายหากจะมีความสมเหตุสมผล แต่สิ่งนี้จะหาได้ยากจากนิยายเรื่องนี้ กลิ่นของความไม่น่าเชื่อเริ่มโหมมาตั้งแต่เจ้าหญิงเกิดอยากจะมาโลกมนุษย์อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย รางวัลที่หนึ่งของการประลองเหล่านักฆ่า (ซึ่งอันที่จริงพวกเขาควรจะปิดบังซ่อนเร้นไม่ให้ใครรู้จัก) กลับเป็นสิทธิ์ในการเข้าเรียนโรงเรียน แม้จะเป็นโรงเรียนเวทมนตร์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่งก็ตาม แต่ถ้าผมเป็นนักฆ่าพวกนั้น ผมคงไม่เลือกเข้ามาประลองเสี่ยงตายเพื่อแลกกับการได้เข้าโรงเรียนเป็นแน่

หลังจากนั้นความไม่น่าเชื่อยังตามติดมาอย่างไม่หยุดยั้งจนจบเล่ม ไม่ว่าจะเป็นเหล่านักฆ่าที่เอาแต่เล่นโดยไม่แสดงความเป็นผู้นำ เจ้าหญิงที่แสดงความเป็นสมาธิตลอดแต่จู่ๆ ก็เกิดตรัสว่าอยากจะทำป้อมป้องโลก นอกจากนี้พระองค์ยังมีอาชีพเป็นนักฆ่าตามใบสั่งขององค์กษัตริย์ ซึ่งเคยตรัสให้เหตุผลไว้ในหน้า 106 ว่า “ที่เราเป็นนักฆ่าก็เพื่อจะแข็งแกร่งขึ้น แข็งแกร่งกว่าใครๆ แข็งแกร่งมากพอจะทำทุกอย่างได้ แต่การที่เจ้าหญิงจะมาเป็นนักฆ่าขัดกับฐานะของพระองค์เป็นอย่างมาก ถ้าอยากเข้มแข็งก็อาจฝึกฝนอย่างอื่นเช่นเป็นนักรบโดยให้ทหารหรืออัศวินในวังฝึกให้ก็ได้ นอกจากนี้ในตอนต้นเรื่องพระองค์ตรัสกับเสด็จแม่ว่า “ท่านก็คงรู้ว่าไม่มีหวัง” เมื่อถูกถามว่าท่านตาที่เป็นปีศาจอนุญาตให้ไปอยู่โลกมนุษย์หรือไม่ หากไม่อนุญาตให้ไปอยู่โลกมนุษย์เพราะเกรงกลัวอันตราย เรื่องการจะให้แก่นักฆ่าคงเป็นไปได้ตั้งแต่ต้น

อีกทั้งนักฆ่าคนอื่นยังยอมรับนับถือในฝีมือด้วย ทั้งๆ ที่ไม่น่าจะเคยได้พบกันมาก่อน ในบทที่มีการประลองเหล่านักฆ่า เทเซียเปรยไว้ว่ารู้ถึงอันดับนักฆ่าของผู้ประลองกับใคร เพื่อนของตน เพราะ “ชื่อนี้ก็เป็นที่แพร่หลาย” และผู้เขียนไม่ได้บรรยายไว้อีกว่าเจ้าหญิงเคยรู้จักกับนักฆ่าเหล่านี้เป็นการส่วนตัว จนกระทั่งในช่วงท้ายของเล่มที่ต้องไปปฏิบัติภารกิจของนักฆ่า เหล่านักฆ่าที่เคยปรากฏตัวในการประลองช่วงต้นเรื่องก็กลับมาแสดงความนับถือเจ้าหญิงราวกับเคยรู้จักกันมานาน เมื่อเจ้าหญิงทรงปฏิบัติภารกิจจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ไม่นานก็สามารถลุกขึ้นมาพูดได้เหมือนคนปกติทั้งๆ ที่ไม่ได้รับการรักษาแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ในด้านของความรักก็สุดเหลือเชื่อ เจ้าหญิงเทเซียคงจะต้องได้รักกับเจ้าชายเซอัสผู้ซึ่งมีนิสัยแสนเย็นชาเช่นเดียวกัน ดูเหมือนว่าเจ้าชายจะให้ความช่วยเหลือและเอ็นดูเจ้าหญิงอยู่ภายในสีหน้าที่ไม่แสดงอารมณ์นั้นอยู่บ้าง แต่ไม่ได้มีเหตุการณ์หรือการแสดงออกใดๆ ที่แสดงให้เห็นได้ว่าทั้งคู่จะมีพัฒนาการด้านความรักได้ในเมื่อเย็นชาใส่กันอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งเทเซียอยู่ในร่างผู้ชายโดยที่ไม่มีใครสักคนที่ล่วงรู้ว่าแท้จริงแล้วเป็นหญิง แต่เมื่อถึงจุดหนึ่งเจ้าชายเซอัสกลับนำเสนอที่แสดงถึงการหมั้นหมายไปสวมให้เทเซีย สร้างความงุนงงสงสัยให้กับผู้อ่านอย่างยิ่งยวด

ส่วนเรื่องของภาษา แม้จะไม่มีภาษาวิบัติและอิมิตคอน แต่ก็มีการใช้ชาวด์เอฟเฟคแบบหนังสือการ์ตูนเช่น ฟาว!!! เค็ง!!! กิก!!! ดิง!!! ในด้านหนึ่งก็อาจช่วยให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวที่น่าเสนอได้ แต่ก็ควรจะสลับกับการบรรยายในเชิงพรรณนาให้เห็นภาพด้วย การมีชาวด์เอฟเฟคจำนวนมากเกินไปกลับดูน่ารำคาญและไม่สามารถจินตนาการถึงท่าทางของตัวละครได้เท่าที่ควร นอกจากนี้ยังใช้อัตเจรี่ครั้งละสามตัว ทั้งๆ ที่ควรใช้เพียงตัวเดียวเท่านั้น

การบรรยายทั้งฉากและตัวละครไม่ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพที่ชัดเจน มีเพียงสิตา สีมม และ “เสียงเรียบ เสียงเย็น” “ร่างบาง ร่างสูง” เท่านั้น ที่เป็นคำบ่งชี้ลักษณะของตัวละครแต่ละตัว บางครั้งผู้อ่านก็จำไม่ได้ว่าตัวละครตัวไหนตาหรือผมสีอะไร หรือ “เสียงเย็น” แปลว่าอะไร เป็นต้น ในด้านของฉากก็เป็นการบรรยายอย่างกว้างๆ พอให้เห็นภาพอย่างเลื่อนรางเท่านั้น

เคยมีคนกล่าวกับผมว่าบทวิจารณ์นี้อาจเป็นบทวิจารณ์ที่ดีได้หากเอาแต่ติและไม่ชี้ทางว่าผู้เขียนควรจะปรับปรุงอย่างไร ในเบื้องต้นผมขอแนะนำว่า เจ้าหญิงก็เป็นนักฆ่าได้ และเป็นนักฆ่าที่เก่งได้ หากมีเหตุการณ์หรือคำชี้แจงที่อธิบายที่มาของความเก่งนั้น เช่น เนื่องจากเป็นเจ้าหญิงแห่งโลกปีศาจจึงไม่ได้รับ

การเลี้ยงดูเด็กเช่นมนุษย์ กลับต้องเป็นนักฆ่าเพื่อฝึกจิตใจให้โหดเหี้ยม และทรงได้รับการฝึกอย่างสาหัสมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เช่นนี้จึงเป็นที่มาของความเป็นนักฆ่าที่เก่งกาจอย่างมีเหตุผล

เจ้าชายผู้เย็นชาก็รักเจ้าหญิงในร่างชายได้ หากมีเหตุการณ์ให้เจ้าชายทรงสงสัยว่าเพื่อนชายที่เห็นอาจไม่ใช่ชายแท้ และมีเหตุการณ์ที่นำไปสู่พัฒนาการของความรัก เช่นมีเหตุการณ์ที่ทำให้เวทมนตร์อำพรางร่างกายเสื่อมลง และมีเหตุการณ์ที่ทำให้เจ้าหญิงตกอยู่ในอันตราย ต้องให้เจ้าชายไปช่วย หรือกลับกัน เจ้าหญิงต้องช่วยเจ้าชาย การบรรยายว่าทั้งสองฝ่ายยังมีที่เท่าที่เย็นชาก็ทำได้ แต่จะอย่างไรให้ผู้อ่านเห็นถึงความรักที่เติบโตอยู่ในจิตใจของทั้งสองคน

ตัวละครอื่นๆ ก็ควรจะมียุทธศาสตร์มากขึ้น เช่นเพื่อนๆ ในชั้นเรียน รุ่นพี่ หรือเหล่ามังกร ตลอดจนอาจารย์ เพราะจะเป็นนิยายโรงเรียนไปไยในเมื่อไม่มีจากการเรียนการสอนที่เห็นได้เด่นชัด หรือจะเป็นนิยายเรื่อง “นักรบแห่งมังกร” ไปไยในเมื่อเหล่ามังกรได้แต่ร้องกรี๊ดและปล่อยลูกพลั่ง (ที่มังกรต่างเผ่ากลับไม่มีความแตกต่างกันเลย นอกจากสีของลูกพลั่ง)

นอกจากนี้ก็ควรจะพรรณนาให้เห็นภาพมากขึ้น เช่นในฉากที่เป็นถ้ำก็ควรพรรณนาถึงรายละเอียดของถ้ำ เช่นมีขนาดใหญ่แค่ไหน เพดานถ้ำสูงแค่ไหน มีตจมองไม่เห็นอะไรหรือมีแสงรำไรเข้ามาบ้าง มีหินงอกหินย้อยหรือไม่ รูปร่างสวยงามหรือน่ากลัวอย่างไร มีธารน้ำใต้ดินไหลผ่านหรือไม่ มีสิ่งมีชีวิตอะไรอาศัยอยู่หรือเปล่า ถ้ามี เป็นอันตรายไหม เป็นต้น การบรรยายถึงฉากต่างๆ หากผู้เขียนไม่เคยไปเยือนสถานที่จริง อาจค้นคว้าจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ตได้

อย่างไรก็ตาม “นักรบแห่งมังกร” เพิ่งวางจำหน่ายเพียงภาคปฐมบท จึงหวังว่าภาคต่อไปผู้เขียนจะพัฒนาการเขียนได้ดีขึ้น

เมื่อเขาบอกว่า ผมมันโรคจิต!⁶

อรพินท์ คำสอน

เมื่อเขาบอกว่า ผมมันโรคจิต! ของ ไชเลนทร์ นับว่าเป็นเรื่องสั้นระทึกขวัญที่แปลกกว่าวรรณกรรมออนไลน์เรื่องอื่นๆที่เคยอ่านในเว็บเด็กดี แม้ว่าเรื่องราวที่น่าเสนอจะเป็นเรื่องของเด็กชายและเด็กหญิงชั้นมัธยมปีที่ 3 คู่หนึ่ง ที่รู้สึกแปลกแยกทั้งจากครอบครัวของตนและเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ฉากส่วนใหญ่จะมีเพียงโรงเรียน และบ้าน และเรื่องก็มีความยาวเพียง 13 ตอนจบ แต่ผู้เขียนก็สามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความเปลี่ยวเหงาและแปลกแยกของตัวละครได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกให้ตัวละครเอกทั้งสองบรรยายความรู้สึกของตัวเองผ่านกระแสสำนึกของตัวละคร (stream of consciousness) (ที่สะท้อนอารมณ์ดิบและด้านมืดของจิตใจได้อย่างโดดเด่นและน่าสนใจ โดยเฉพาะฉากที่ “กัญ” หรือ ศตวรรษ บรรยายถึงความรำคาญเสียงร้องไห้ในยามดึกของกานดาน้องสาววัยทารกของตน จนตัดสินใจที่จะตีให้เงียบด้วยไม้เบสบอล และฉากบรรยายถึงความเจ็บป่วยทางร่างกายของกัญในตอนที่ 12 ขณะเดียวกันการเลือกใช้มุมมองของบุรุษที่ 1 นั้น ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสภาวะอารมณ์ของตัวละครทั้งสองได้ว่าพวกเขารู้สึกกับคนรอบข้างอย่างไร ซึ่งก่อให้เกิดความสงสาร “กัญ” อย่างมากที่เขาต้องกลายเป็นเช่นนี้ เพราะการถูกรังแกจากคนรอบข้างจริงๆ จนเป็นสาเหตุให้เขาหนีไปโดยไม่ยอมบอกแม่เพื่อรักษาตัว เพราะเขายากตายไปจากโลกที่ไม่น่าอยู่ใบนี้

แม้ว่าการบรรยายจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์ส่วนลึกของตัวละครได้ดีพอสมควร แต่บางครั้งเหตุผลที่ผลักดันให้ตัวละครนำเสนอด้านมืดของจิตใจตนเอง ก็ยังไม่สมเหตุผลเท่าใดนัก จนรู้สึกว่าตัวละครสะท้อนอารมณ์ที่รุนแรงเกินกว่าเหตุหรือไม่ โดยเฉพาะฉากที่ “ฉัน” อยากจะเอาคัตเตอร์กรีดหน้าเพื่อน เพียงเพราะเธอยืนบังกระดานดำโดยไม่หลบเมื่อ “ฉัน” ขอร้องเท่านั้น และยังจินตนาการถึงฉากที่ได้ลงมือทำจริงๆ จึงเห็นว่าปฏิกิริยาทางอารมณ์ของ “ฉัน” ที่แสดงออกมานั้นยังขาดความสมเหตุสมผลอยู่ แต่ถ้าเปลี่ยนคนที่รู้สึกอยากทำร้ายเพื่อนเป็น “กัญ” ในฉากเดียวกันน่าจะสมเหตุผลมากกว่า เพราะ “กัญ” ถูกเพื่อนรุมทำร้าย จึงไม่แปลกที่เขาจะคิดแก้แค้นให้สาสมแม้จะเป็นเพียงในจินตนาการก็ตาม

ผู้วิจารณ์เห็นว่าผู้เขียนไม่จำเป็นต้องสร้างให้ “ฉัน” เป็นเด็กมีปัญหาเช่นเดียวกับ “กัญ” เพื่อให้เป็นเหตุผลที่ชักนำให้เขาทั้งสองกลายเป็นเพื่อนกันก็ได้ เพราะบทบาทและปัญหาของ “ฉัน” เมื่อเทียบกับกัญแล้วจะต่างกันอย่างมาก จนดูเหมือนว่ากัญจะกลบบทบาทของ “ฉัน” ไปเกือบหมด จึงเห็นว่าถ้าสร้าง “ฉัน” เป็นตัวละครปกติ และมีจิตใจอ่อนโยนสงสารกัญ เพื่อนที่ถูกรุมทำร้าย จนรู้สึกอยากเป็นเพื่อนกับกัญ ก็น่าจะช่วยส่งให้ “ฉัน” เป็นตัวละครที่มีบทบาทและตัวตนในเรื่องเด่นเท่าๆกันกัญได้ อีกประการหนึ่งคือการที่ผู้เขียนกำหนดให้สองคนนี้เป็นเพื่อนกันก็ไม่ได้มีสาเหตุมาจากปัญหาชีวิตที่เหมือนกัน แต่เป็นเพราะหนังสือเรื่อง *The Dark Tower* ของ สตีเฟ่น คิง ต่างหากที่เป็นจุดกำเนิดความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่ จนขยายมาสู่มิตรภาพอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความเห็นกันเรื่องการอ่าน แนะนำการเขียนนิยาย และเป็นเพื่อนกลับบ้านด้วยกัน

ความน่าสนใจของเรื่องนี้อีกประการหนึ่งคือ การเลือกใช้กลวิธีแบบ “เรื่องซ้อนเรื่อง” หรือ Metafiction ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของเรื่องที่สามารถสร้างความฉงนให้ผู้อ่านตอนจบได้ว่า แท้ที่จริงแล้วเรื่องที่เกิดขึ้นจริงนั้นกลายเป็นเรื่องแต่งไปทั้งหมด แม้ว่ากลวิธีดังกล่าวจะเป็นที่นิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในงานเขียน

⁶ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=7>

ของนักเขียนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้นหรือนิยาย เช่น งานของ ปราบดา หยุ่น หรือ ศิริวรรณ แก้วกาญจน์ แต่ยังไม่ค่อยพบการใช้กลวิธีการเขียนเช่นนี้ในงานออนไลน์เท่าใดนัก การเฉลยวิธีเขียนในบทที่ 13 นับว่าเป็นการสร้างจุดหักมุมให้กับเรื่องอย่างน่าสนใจ แต่ผู้วิจารณ์เห็นว่าการทำให้วิธีการดังกล่าวสมบูรณ์มากขึ้น โดยนำฉากเปิดของบทนำมาใช้อีกครั้งหนึ่งในตอนจบ)ตอนที่ (13 นั้น ผู้เขียนน่าจะนำบทบรรยายเดิมที่เป็นบทนำมาใช้เลย หากจะทำเป็นรอยแก้โดยใช้ขีดฆ่าก็สามารถทำได้อย่างที่ตั้งใจไว้ แต่ต้องให้ถ้อยคำที่เหลืออยู่เหมือนกับบทนำ เพราะเท่าที่ปรากฏในเรื่องนั้นยังมีคำบางคำที่ต่างกันระหว่างบทนำ กับบทที่ 13

ผู้วิจารณ์ยังเห็นว่าการเสนอเรื่องซ้อนเรื่องของผู้เขียนยังไม่เนียนนัก เพราะบางครั้งจะพบ “กัญ” ในสองบุคลิกที่ต่างกัน คือ “กัญ” ที่เป็นตัวละครในเรื่อง กับ “กัญ” ที่เป็นต้นแบบแรงบันดาลใจของ “ฉันท” บ่อยครั้งที่ผู้เขียนลืมและปล่อย “กัญ” ตัวจริงออกมา โดยเฉพาะฉากที่ “กัญ” เริ่มคุยและสนิทกับ “ฉันท” และเมื่อ “กัญ” กลับไปอยู่ในโลกส่วนตัวของเขา “กัญ” ที่เป็นตัวละครจึงกลับมามีบทบาทอีกครั้ง ซึ่งบุคลิกและลักษณะนิสัยของ “กัญ” ที่ต่างกันในแง่สร้างความสับสนให้กับผู้อ่านไม่น้อย ว่าแท้จริงแล้ว “กัญ” เป็นคนปิดกั้นตัวเอง หรือเปิดเผยกันแน่ และยิ่ง “กัญ” ตัวจริงออกมาบ่อยครั้งเพียงใด ก็ยิ่งลบความน่าเชื่อถือของ “กัญ” ตัวละครที่ผู้เขียนสร้างไว้ตั้งแต่ต้น ว่าให้เป็นคนปิดกั้น โดดเดี่ยว เหนง และอยากตายมากขึ้น จะเห็นได้ว่าเมื่อ “กัญ” มีสองคน การแสดงออกของ “ฉันท” ต่อกัญในช่วงหลังๆ ที่แสดงให้เห็นว่า “ฉันท” เริ่มชอบกัญนั้น กัญคนที่ “ฉันท” ชอบน่าจะเป็น “กัญ” ในชีวิตจริงมากกว่ากัญที่เป็นตัวละคร ดูเหมือนว่าตอนท้ายๆ ของเรื่องสั้นเรื่องนี้จะเป็นจดหมายสารภาพรักที่ “ฉันท” มีต่อกัญไปพร้อมกันด้วย เมื่อจุดเน้นเปลี่ยนไปก็ส่งผลให้เรื่องสั้นที่นำเสนอมาตั้งแต่ต้นเบี่ยงประเด็นไปอย่างน่าเสียดาย แม้ว่า “กัญ” ตัวจริงจะมีความสำคัญในช่วงท้ายของเรื่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์กับ “ฉันท” ให้งอกเงยต่อไปก็ตาม

ข้อน่าสงสัยเมื่ออ่านเรื่องนี้จบลง คือ ครูที่โรงเรียนนี้ไม่มีบทบาทใดๆ เลยหรือ ในวิชาที่ต้องเรียนก็ไม่มีครูมาสอน หรือออกไปข้างนอกห้อง ปล่อยให้เด็กแกล้งเพื่อนได้ตามอำเภอใจ หรือตอนพักกลางวันก็ไม่มีครูสักคนเลยหรือที่อยู่ในโรงเรียน และห้องพยาบาลก็ยังไม่มียุติพล ปล่อยให้เด็กกลุ่มหนึ่งมอมเหล้าเพื่อนคนหนึ่ง และซ้อมเพื่อนอีกคนหนึ่งจนแขนซ้ายหักต้องหามส่งโรงพยาบาล ยิ่งกว่านั้น ผู้วิจารณ์รู้สึกเป็นห่วงเรื่องปฏิกิริยาทางอารมณ์ของเด็กมัธยมในเรื่องที่มีต่อครู ซึ่งรุนแรงและน่ากลัวมาก ทั้งๆ ที่ครูก็ไม่ได้ทำอะไรที่รุนแรงจนถือว่าเป็นการกระตุกอารมณ์ใดๆ ได้เลย เช่น ฉากที่ครูชาวฟิลิปปินส์กำลังสอนอยู่หน้าห้อง แล้วเด็กคนหนึ่งรู้สึกอยากเอา “มีดมาเฉือนปากบางๆ ที่พูดไม่หยุดนั้น” และอีกคนหนึ่ง “อยากฆ่าครูที่สอนบ้าอะไรไม่รู้เรื่อง นำรำคาญ” หรือแม้แต่เด็กประถมหนึ่งที่รู้สึกเกลียดพี่ชายตนเองอย่างรุนแรงมาก จนอยากให้พี่ตาย โดยเฉพาะฉากที่ “กัญ” ถูก “ไคด์” พี่สาวตบหน้า จึงไม่แปลกที่กัญจะเสียใจและบอกว่า “ผมเกลียดพี่” และแม้ “กิต” น้องชายวัย 6 ขวบที่เห็นเหตุการณ์จะรู้สึกโกรธแทนพี่สาวที่ถูกตบว่า ก็ไม่น่าจะถึงกับตะโกนใส่หน้าพี่ชายว่า “ผมเกลียดพี่กัญ ผมเกลียดพี่ ผมเกลียดพี่ จะไปตายที่ไหนก็ไป!” เพราะคนที่ถูกทำร้ายร่างกายจริงๆ คือกัญไม่ใช่ไคด์

อย่างไรก็ดี นับว่าเรื่องนี้มีความน่าสนใจและแปลกกว่าเรื่องแนวโรงเรียนโดยทั่วไป ตรงที่เรื่องเน้นด้านมิติของจิตใจตัวละครอย่างเข้มข้น)จนออกจะน่ากลัวว่าจะกลายเป็นตัวอย่างต่อไป (แต่ก็น่าเสียดายว่าในช่วงสุดท้าย เรื่องดูจะแกว่งๆ ออกไปจากแก่นเรื่องเดิมที่วางไว้เป็นอย่างดีแล้ว

เทพธิดาข้างถนน⁷

อรพินท์ คำสอน

นิยายแฟนตาซีกึ่งดรามานานยาว ขณะนี้ลงถึงตอนที่ 51 บทที่ (17 เรื่อง เทพธิดาข้างถนน ของ พระจันทร์, พันดาว เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นพร้อมๆกันระหว่างชีวิตในโลกมนุษย์ของริน เด็กสาววัย 15 ปี กับ เรื่องราวของนิรันตนครอันลึกลับ รินต้องออกจากโรงเรียนมาลักขโมยเหมือนเด็กข้างถนน เพื่อหาเงินไป รักษาแม่ที่นอนป่วยด้วยโรคประหลาด และต้องจ่ายค่าคุ้มครองให้กับแห้ว ลูกน้องคนสำคัญของเสียทำนุผู้ ทรงอิทธิพลในละแวกนั้น เสียทำนุเองก็พยายามหาทางสู้กับดินผืนงามขนาด 200 ไร่ของแม่ที่เต็มไปด้วยไม้ ยืนต้นขนาดใหญ่ ขณะเดียวกันก็เกิดเหตุชักนำให้รินเข้าไปอยู่ในนิรันตนคร อาณาจักรไพร่เพียงแห่งเดียวที่ หลงเหลืออยู่ในเมืองไทย ที่ “อมรา” ราชินีแห่งเทพธิดาใช้พลังชีวิตทั้งหมดของตนจำลองนิรันตนครให้เป็นโลก เสมือนจริงเพื่อปกป้องไม่ให้มนุษย์บุกรุกเข้าไปได้ จากนั้นก็ค่อยๆเผยความลึกลับของนิรันตนคร ไปพร้อม เรื่องราวความเป็นไปในโลกมนุษย์ ผ่านเรื่องราวชีวิตของริน แม่ และเสียทำนุ

นิยายเรื่องนี้ว่าแปลกกว่านิยายแนวแฟนตาซีเรื่องอื่นๆ เพราะผู้เขียนพยายามผสมผสานแนวคิด เรื่องนิเวศสำนึก โดยการนำเสนอผลกระทบของการตัดไม้ทำลายป่าของผู้ทรงอิทธิพลในประเทศไทย เข้ากับความ เป็นดรามามาของเรื่องราวชีวิตตัวละครต่างๆในโลกมนุษย์ และยังเสนอความเป็นแฟนตาซีผ่าน “นิรัน ตนคร” ซึ่งเป็นนครของเหล่าเทพธิดา นางไม้ คนแคระ พลุสัตว์ และภูตต่างๆ นครแห่งนี้ต้องเผชิญภัยพิบัติ ต่างๆอันเกิดจากน้ำมือมนุษย์จนเกือบล่มสลายไปตั้งแต่ 15 ปีก่อน หากไม่ได้ “อมรา” ราชินีแห่งเทพธิดาใช้ พลังทั้งหมดของตนปกป้องนครแห่งนี้ไว้ เมื่ออาณาจักรไพร่อยู่ในประเทศไทยจึงไม่น่าแปลกใจที่เทพธิดา นางไม้ในเรื่องส่วนใหญ่จะมีชื่อเป็นภาษาไทยด้วย เช่น ตระการ ผู้พิทักษ์ป่าไม้ มณฑนา ยอดพญแห่ง คิมหันต์ รัตติกาล นางครวญ และ ทิพย์อาภา นางไม้รับใช้ในตำหนักคิมหันต์ ขณะเดียวกันก็ยังมีบางตนที่มี ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภูตสาว มิว หรือผู้ธำรงนิवासถานทั้งสอง คือ ยูเซนา และผู้เฒ่าฮาလာบี ไคน์ ซิล่า และ ฮันนี่ เหยี่ยวหัวหน้าหน่วยสื่อสาร อาจกล่าวได้ว่าตัวละครและความเป็นไปต่างๆในนิรันตนคร ทำให้เราย้อนไปถึงแฟนตาซีแบบไทยๆ โดยเฉพาะเรื่องแนวจักรๆ วงศ์ๆ และนิทานพื้นบ้าน ซึ่งลักษณะแฟน ตาซีเช่นนี้ไม่ค่อยพบมากนักในงานวรรณกรรมออนไลน์ในปัจจุบัน

ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยเทพนิยายเรื่อง “เจ้าหญิงนิทรา” และให้ “ริน” ตัวละครเอกแสดงความรู้สึก ต่อต้านความสุขสมหวังในตอนจบของเทพนิยายเรื่องนี้และเรื่องอื่นๆ อย่างรุนแรงมาก เพราะเห็นว่าเทพ นิยายเป็นเรื่องหลอกลวง ไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง แต่ต่อมาโชคชะตาก็ก่เล่นตลกให้เธอต้องมาใช้ ชีวิตในอาณาจักรแห่งไพร่ที่เต็มไปด้วยเทพธิดา นางฟ้า ภูต นางไม้ คนแคระ และเรื่องเหลือเชื่อต่างๆ ที่เธอ ปฏิเสธมาโดยตลอดว่าไม่มีอยู่จริง ความขัดแย้งและสับสนในจิตใจเช่นนี้สร้างความโดดเด่นให้กับรินอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อรินเข้าไปในนิรันตนครก็คิดเพียงว่าตัวเองหลงทาง แต่ไม่ได้คิดไกลไปถึงว่าหลงเข้าไปยัง ดินแดนของโลกอื่น เพราะคนแปลกหน้าที่พบก็มีรูปร่างลักษณะไม่ต่างจากมนุษย์โลก และยังสามารถพูดจา สื่อสารกันรู้เรื่องด้วย จึงไม่น่าแปลกใจที่รินจะยังคงมีความรู้สึกต่อต้าน ไม่เชื่อ และดูไม่ตกใจมากนัก เมื่อมี ใครเล่าถึงความเป็นมาที่เหมือนเทพนิยายของพวกเขาและของนครแห่งนี้ให้เธอฟัง ซึ่งต่างจากความรู้สึกของ คนในนิรันตนครที่ดูจะตื่นตระหนกกับการปรากฏตัวของริน เพราะพวกเขาต่างเชื่อมั่นว่าไม่มีมนุษย์คนใดที่จะ สามารถผ่านเข้ามาในดินแดนของพวกเขาตนแห่งนี้ได้

⁷ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=8>

บทบรรยายนับว่าเป็นจุดเด่นที่สร้างเสน่ห์ให้กับเรื่องอย่างมาก เพราะพระจันทร์, พันดาว นำเสนอเรื่องราวโดยอาศัยบทบรรยายและบทพรรณนาเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่องราวภูมิหลังตัวละครในแง่ต่างๆ การบรรยายฉาก หรือรูปร่าง ลักษณะนิสัยของตัวละคร ก็สามารถนำเสนอได้อย่างสละสลวย และยังช่วยสร้างจินตนาการให้ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้เขียนยังสามารถสร้างตัวละครหลายตัวได้อย่างสมจริง มีชีวิตชีวา และมีเสน่ห์น่าติดตาม โดยเฉพาะตัวละครในนิรันดร์นคร ไม่ว่าจะเป็น ชีล่า เขี้ยวรุ่งหัวหน้าหน่วยสื่อสารของรานีแห่งตำหนักเหมันต์ มิว ภูตสาวรับใช้ของผู้เฒ่าฮาฮาปิ หรือ วัลดิน คนแคะอัญจริยะผู้นำช่างฝีมือคนใหม่ แต่อย่างไรก็ดี ในบทบรรยายเหล่านี้ก็ยังมีคำผิดให้เห็นอยู่ประปราย และมี 3-2 คำที่ผู้เขียนมักจะสะกดผิดอยู่เสมอๆ คือ กระพริบตา เขียนเป็น กระพริบตา สาสน์ เขียนเป็น สาสน์ เวทมนตร์ เขียนเป็น เวทมนต์

ผู้วิจารณ์เห็นว่าความซับซ้อนของเรื่องที่มีทั้งเรื่องราวในโลกมนุษย์ และในอาณาจักรไพไร ทำให้ผู้เขียนต้องค่อยๆ เปิดความลับและนำเสนอเรื่องราวที่ผ่านมาของทั้งสองโลกสลับกันไปมา ซึ่งบางครั้งผู้เขียนก็พยายามอธิบายเรื่องราวของตัวละครแต่ละตัวมากเกินไปจนส่งผลต่อเรื่องโดยรวม เพราะทำให้เรื่องดำเนินไปได้ช้ามาก ขาดความกระชับ บางตอนก็เยิ่นเย้อเกินไป จากที่อ่านมาถึง 51 ตอน นับว่ายังเป็นเพียงช่วงต้นๆ ของเรื่องเท่านั้น สาเหตุประการสำคัญที่ส่งผลให้เรื่องเยิ่นเยื่อนั้นน่าจะมาจากการเขียนที่แบ่งออกเป็นบทสั้นๆ 3-2 บท ในตอนใหญ่หนึ่งตอน จึงเห็นว่าผู้เขียนน่าจะรวมบทสั้นๆ ในแต่ละตอนเหล่านั้นให้เป็นตอนใหญ่ตอนเดียว และควรปรับการดำเนินเรื่องให้กระชับขึ้นอีกสักหน่อย ก็น่าจะแก้ปัญหานี้ได้

การเปิดตัวละครใหม่ๆ จำนวนมากของผู้เขียนอาจจะกลายเป็นปัญหาต่อการเขียนในช่วงต่อไป จะเห็นว่าเรื่องเพิ่งดำเนินมาเพียงช่วงต้น แต่มีตัวละครมากถึง 40 - 30 ตัวแล้ว และบางตอนยังเปิดตัวละครใหม่จำนวนมากถึง 6 ตัว โดยส่วนตัวเห็นว่าตัวละครบางตัวก็ไม่จำเป็นต้องเรื่องมากนัก โดยเฉพาะในการเปิดตัวนางไม่ถึง 3 ตัวในย่อหน้าเดียว ผู้วิจารณ์เป็นห่วงว่า ผู้เขียนอาจจำเป็นต้องหาวิธีกำจัดตัวละครไม่สำคัญจำนวนมากเหล่านี้ในช่วงต่อมาก็เป็นได้ จึงอยากเสนอให้ผู้เขียนเลือกเฉพาะตัวละครสำคัญๆ ไม่ต้องมากนัก ที่เป็นตัวดำเนินเรื่องหลักซึ่งไม่สามารถตัดออกได้ หรือเป็นตัวที่สร้างความเข้มข้นให้กับเรื่องจริงๆ น่าจะดีกว่าสร้างตัวละครประกอบจำนวนมากที่แทบจะไม่มีบทบาทใดๆ ในเรื่องเลย ตัวละครไม่สำคัญเหล่านี้ นอกจากจะสร้างปัญหาให้กับการดำเนินเรื่องต่อไปแล้ว ยังสร้างความสับสนให้ผู้อ่านด้วย เนื่องจากผู้อ่านต้องจำว่าตัวละครแต่ละตัวนี้ชื่ออะไร มาจากเมืองใด ลักษณะเฉพาะเช่นไร และมีความสำคัญกับเรื่องอย่างไร

ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างปมปัญหา ความลับ และเรื่องราวเบื้องหลังของตัวละครที่มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยยังไม่เริ่มคลี่คลายบางประเด็นที่เปิดไว้ นับตั้งแต่ที่ว่าแม่ของรินแท้จริงแล้วเป็นใคร ตายไปแล้วหรือหนีไปไหน ใครคือภาณ แท้ที่จริงแล้วรินคือใคร มีความสำคัญกับนิรันดร์นคร อย่างไร รินจะเป็นผู้นำสันติมาสู่นิรันดร์นครได้ตามคำทำนายหรือไม่ มันทนาผู้เกลียดมนุษย์จะเป็นผู้ที่พารินกลับมายังโลกมนุษย์จริงหรือ ความขัดแย้งระหว่างโลกมนุษย์กับอาณาจักรไพไรจะดำเนินต่อไปอย่างไร จะสามารถประสานให้ทั้งสองโลกอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้หรือไม่ หรือจะกำหนดให้ทั้งสองโลกต้องเข้าต่อสู้หาหันกันเอง เสียทำนุจะได้ครอบครองที่ดินของแม่รินตามที่หวังไว้หรือไม่ เรื่องราวเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่น่าติดตามดูต่อไปว่าท้ายที่สุดแล้วผู้เขียนจะยังจดจำและคลี่คลายปมปัญหาจำนวนมากที่ผูกไว้อย่างไม่ตกหล่นและครบถ้วนหรือไม่อย่างไร

Because, you're my friend⁸

อรพินท์ คำสอน

Because, you're my friend ของ 11 คนตาบอด เป็นนิยาย yaoi ยาว 56 ตอน (รวมตอนพิเศษ) ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อเรื่องที่นำเสนอไม่ต่างจากนิยายเรื่องอื่นๆ ในแนวนี้ เท่าใดนัก เรื่องราวและเหตุการณ์ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ของตัวละครเหล่านี้ที่มีทั้งความรักและความแค้น ที่ยังคงวนเวียนอยู่ในรั้วโรงเรียน เรื่องราวของ “ไผ่” นักเรียนมัธยมปลายที่แอบรักเพื่อนสนิทของตน แต่ไม่กล้าบอกรักเพราะกลัว “เซน” เพื่อนรักจะรังเกียจและสูญเสียมิตรภาพที่ยาวนานมาตั้งแต่ชั้นอนุบาล ท้ายที่สุดด้วยความเข้าใจผิดและไม่รู้ใจตัวเองของเซนก็เป็นเหตุให้ความรักของทั้งสองต้องจบสิ้นลง ในขณะที่ไผ่กับไผ่ก็พบกับรักแท้ที่ “แทมมิน” มอบให้มาเยี่ยวยาหัวใจและร่างกายที่บอบช้ำจากการกระทำของเซน

การนำเสนอเรื่องก็ยังคงเน้นบทสนทนามากกว่าบทบรรยาย แม้ผู้เขียนจะออกตัวไว้แล้วเกี่ยวกับความอ่อนด้อยในการเขียนบทบรรยาย แต่การมีบทสนทนามากกว่า 80% ในตอนนั้นทำให้นิยายเรื่องนี้เหมาะที่จะเป็นบทละครมากกว่า จึงเห็นว่าผู้เขียนน่าจะปรับสัดส่วนของบทบรรยายให้เพิ่มขึ้น อย่างน้อยก็น่าจะมีสัดส่วนสักครึ่งต่อครึ่งกับบทสนทนายิ่งดี นอกจากนี้ การเลือกใช้ไผ่โมติคอนของผู้เขียนอาจจะเหมาะที่จะอยู่ในบทสนทนาที่นำเสนอก็จริง แต่ด้วยปริมาณไผ่โมติคอนจำนวนมากนี้กลับทำให้บางตอนดูรกและน่ารำคาญ เพราะไผ่โมติคอนบางตัวสามารถตัดออกได้ โดยเฉพาะการใช้ติดๆ กันเมื่อจบประโยค หรือขึ้นต้นประโยคใหม่ ลักษณะที่พบบ่อยมากอีกประการหนึ่งคือ การใช้ไผ่โมติคอนลอยๆ ขึ้นมาโดยไม่มีทั้งบทบรรยายหรือบทสนทนาใดๆ รองรับนั้น ผู้เขียนสามารถแก้ปัญหาด้วยการใช้บทบรรยายความรู้สึกของตัวละครแทนการใช้สัญลักษณ์ไผ่โมติคอน ก็จะช่วยให้สามารถสื่อความกับผู้อ่านได้ชัดเจนขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าเรื่องนี้มีภาษาวิบัติอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นทั้งความตั้งใจของผู้เขียนที่จงใจนำมาใช้ในบทสนทนา และบางครั้งก็เกิดจากการสะกดผิดของผู้เขียนเอง โดยเฉพาะคำว่า “อ้าว” จะเขียนเป็น “อ่าว” คำว่า “เอ่ย” จะเขียนเป็น “เอ๋ย” หรือ “แป๊ป” เขียนเป็น “แปบ” ทุกครั้ง และยังมีคำที่สะกดผิดอยู่เป็นจำนวนมาก จึงอยากเสนอให้ผู้เขียนกลับไปตรวจแก้อีกครั้ง

นิยายเรื่องนี้ไม่เพียงแต่เน้นเรื่องราวความรักและความแค้นของเหล่าตัวละครเท่านั้น แต่ยังนำเสนอปัญหาชีวิตครอบครัวที่ตัวละครต้องเผชิญเพื่อเพิ่มความน่าสงสารให้กับไผ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากที่ไผ่ถูกพ่อแม่ลืมหูลืมตาตั้งแต่เกิดและอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันมาตลอดสิบกว่าปี เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา พ่อกับแม่ต้องทำงานหนักเพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงในชีวิต เพื่อไปรับ “ทิว” ฝาแฝดของไผ่ที่ต้องแยกไปให้ยาเลี้ยงตั้งแต่เด็กมาอยู่ร่วมเป็นครอบครัวเดียวกันให้เร็วที่สุด และตลอดเวลาพ่อแม่มักมั่งแต่จะชดเชยความขาดของทิว โดยพยายามโทรหา ไปเยี่ยมและฉลองวันเกิดให้โดยตลอด ยิ่งพ่อแม่สนใจทิวมากเท่าใด ก็ยิ่งละเลยและหลงลืมไผ่มากขึ้นเท่านั้น จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของครอบครัวของไผ่ที่ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ นี้สร้างความสะเทือนอารมณ์ให้ผู้อ่านได้อย่างมาก

แต่ในสายตาของผู้วิจารณ์เห็นว่าเรื่องราวชีวิตครอบครัวของไผ่ที่ผู้เขียนนำเสนอมีข้อบกพร่องอยู่นั่นคือ ถ้าจะให้ฉากที่แม่และพ่อรู้ตระหนักถึงความจริงที่น่าเศร้า ว่าพวกเขาลืมหูลืมตาและทอดทิ้งลูกที่อยู่กับตนมาตลอด 10 กว่าปี พ่อกับแม่ก็ต้องลืมไผ่ให้ตลอด ไม่ใช่ลืมไปบ้าง จำได้บ้าง เพราะในช่วงประมาณหนึ่ง

⁸ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=9>

เดือนก่อนหน้านั้น แม่ยังจำไผ่ได้อยู่เลย เช่น ตอนที่ 5 เมื่อพ่อแม่ไปรับทิวมาก็ยังแนะนำให้ไผ่รู้จักกับทิว หรือตอนที่ 12 พ่อกับแม่ก็ยังแสดงความไม่พอใจและดูไผ่ที่ทำการไม่ดีขึ้นขณะที่พวกเขาจัดงานวันเกิดให้ทิว ความขัดกันของเหตุการณ์ในเรื่องทำให้คนอ่านสับสนว่าแท้ที่จริงแล้วพ่อกับแม่ลืมนำไผ่ หรือพ่อกับแม่ลืมนำไผ่กับทิวเป็นฝาแฝดกันแน่

โดยส่วนตัวผู้วิจารณ์คิดว่าพ่อกับแม่ที่ยอมทำงานหนักเพื่อให้ครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้ากัน ไม่น่าที่จะละเลยและทอดทิ้งลูกชายวัย 5 ขวบให้อยู่ตามลำพัง และปล่อยให้ไผ่เติบโตมาด้วยการต้องช่วยตัวเอง ตั้งแต่อายุเท่านั้นจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยพ่อแม่ไม่เหลียวแล ทั้งในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน หรือแม้กระทั่งการศึกษา ขณะเดียวกันการที่แม่ต้องนำทิวไปฝากย่าเลี้ยงเพราะไม่สามารถเลี้ยงลูกเล็กๆ พร้อมกันสองคน ก็ไม่น่าทำให้แม่เสียใจจนถึงขั้นปิดกั้นจิตตนเองจนหลงลืมไผ่ไปได้ หรือถึงแม้แม่จะเสียใจ แต่พ่อก็ไม่นำลืม จึงเห็นว่า วิธีแก้ที่ดีที่สุดเพื่อสร้างความสมจริงให้กับเรื่องคือการเปลี่ยนภูมิหลังของตัวละครให้สลับกันระหว่างชีวิตของ “ไผ่” กับ “ทิว” โดยให้ไผ่เป็นลูกชายที่พ่อแม่นำไปฝากไว้ จนลืมนำไผ่มาฝากไว้ คนนี้ ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่กับคุณย่าที่สอนให้เขาเข้าใจความจำเป็นที่พ่อแม่ต้องนำมาฝากไว้ แต่อาจจะไปอยู่กับญาติคนอื่นที่ไม่ดูแล ขณะเดียวกันก็ให้พ่อแม่รัก “ทิว” ลูกชายที่อยู่กับตนเองมากเพื่อชดเชยความรักที่ลูกชายอีกคนไม่ได้รับ จนท้ายที่สุด “ไผ่” กลายเป็นเด็กที่มีเกิดปมในชีวิต รู้สึกไม่ผูกพันกับพ่อแม่ และเกลียดทิว เพราะเป็นผู้ที่มาแย่งความรักและพรากทุกอย่างไปจากเขา น่าจะสมจริงและตรงกับความต้องการของผู้เขียนมากกว่า

ความไม่สมเหตุสมผลยังมีอีกประเด็นที่พบคือ ความแค้นของ “เอฟ” ที่มีต่อแทมิน จนถึงกับออกมาประกาศไว้ว่า “หากแทมินยังไม่ตาย ความแค้นของผมมันก็ยังไม่จบ” จึงเป็นเรื่องน่าแปลกมากที่ความแค้นเหล่านั้นของเอฟหมดไปทันทีที่ “เซน” เสนอตัวยอมเป็นเครื่องเล่นของเอฟ เพื่อแลกกับความปลอดภัยของไผ่ ที่กลายเป็นเป้าหมายในการแก้แค้นแทมิน เพราะในความเป็นจริง เซนไม่ได้มีความผูกพันกับแทมินจนทำให้แทมินเสียใจถ้าเอฟจับเซนไป และการจับเซนไปน่าจะเป็นการช่วยแทมินทางอ้อมด้วยซ้ำไป เพราะเซนคือศัตรูความรักอันดับหนึ่งของแทมิน จึงไม่มีเหตุผลใดที่เอฟจะมาช่วยสนับสนุนความรักของแทมิน แม้จะเป็นทางอ้อมก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้น ตลอดเวลาที่เซนอยู่กับเอฟ ทั้งแทมินและไผ่ก็รู้เลยว่าเซนหายไปไหน ด้วยเหตุนี้ ข้อตกลงระหว่างเอฟกับเซนจึงไม่น่าจะมีผลต่อการแก้แค้นของเอฟดังที่ผู้เขียนตั้งประเด็นไว้ ประกอบกับเรื่องราวที่ปูพื้นไว้นั้นก็มีเพียงแต่ความแค้นของแทมินที่มีต่อเอฟเท่านั้น เพราะเอฟเป็นสาเหตุให้แทมินพี่ชายของแทมินต้องตายไปก่อนวัยอันควร ไม่มีตอนใดในเรื่องระบุให้เห็นเลยว่าเอฟแค้นแทมินเรื่องอะไร ผู้วิจารณ์เห็นว่าการสร้างเรื่องราวระหว่างเซนกับเอฟนั้นเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะแสดงให้เห็นว่าท้ายที่สุดเซนและเอฟก็หนีผลกรรมไม่พ้น) จนดูเหมือนว่าเป็นการแก้แค้นแทนไผ่และแทมินมากกว่า (เมื่อเซนทำร้ายไผ่ไว้ เขาก็ถูกกระทำเช่นเดียวกัน แต่รุนแรงกว่าจนเขาทนไม่ได้ต้องพึ่งยาเสพติด จนกลายเป็นคนบ้าไปในที่สุด เช่นเดียวกับเอฟที่ทำให้แทมินพี่ชายแทมินต้องตรอมใจตายเพราะความรักที่มอบให้แต่ไม่ได้รับความยุติ ก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน กล่าวคือเอฟต้องมาคอยดูแลเซนที่ป่วย โดยหวังว่าสักวันหนึ่งเซนจะหายดีและรับรู้ความรักที่เขามีให้

ประเด็นสุดท้ายที่เสนอแนะคือ เสนอให้ตัดเครื่องหมาย comma (,) ในชื่อเรื่องออก เพราะตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนั้น because สามารถตามด้วยประโยคได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องมี comma (,) คั่นระหว่าง because ซึ่งเป็นคำสันธานกับประโยคที่ตามมา และเห็นว่าชื่อเรื่องที่เหมาะสมน่าจะเป็น *Because you're my love* ที่เป็นความรู้สึกที่แท้จริงของไผ่ที่มีต่อแทมิน และสสารภาพไว้ในบรรทัดสุดท้ายของเรื่อง) ภาคปกติ (ซึ่งจะตรงกับเรื่องที่นำเสนอมาทั้งหมดมากกว่า *Because you're my friend*

Rosa Diary บันทึกรักกุหลาบป่า⁹

อรพินท์ คำสอน

ก่อนอื่นคงต้องบอกว่าเหตุผลที่สนใจเรื่อง *Rosa Diary* บันทึกรักกุหลาบป่า ของ faery เพราะรู้สึกอยากช่วยตอบคำถามที่เขียนไว้ในบรรทัดแรกของบทนำว่า “สงสัยมากเลยว่าทำไมตอนต้นๆ คนเยอะมาก แต่ตอนหลังๆ เจียบชะมัด ใครจะไม่อ่านต่อบอกเหตุผลรายน้อยนะละ วิจารย์ก็ได้จะได้ปรับปรุงถูก” เนื่องจากเรื่องที่โพสต์ไว้ขณะนี้แบ่งได้เป็น 2 ตอนใหญ่ๆ คือช่วงแรก มี 28 ตอน และช่วง Rosa 2 เพิ่งเขียนถึงตอนที่ 2 ดังนั้นการวิจารณ์ในครั้งนี้จึงเลือกที่จะกล่าวถึงเฉพาะช่วงแรกที่มี 28 ตอนเท่านั้น

ใน 28 ตอนที่ผ่านมานำเสนอเหตุการณ์ที่ซ้อนกัน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงอดีตที่เสนอเรื่องราวความรักสามเส้าของเพื่อนรักสามคน เจริตัส ดาเพียนา และ วิลเฟร็ด ที่ต้องจบชีวิตลงเพราะความโลภของเจ้าครองแคว้นดาเลมัสที่อยากได้สมบัติและอำนาจ ซึ่งท้ายที่สุดเขาและอาณาจักรที่สร้างไว้ก็ต้องล่มสลาย ด้วยฝีมือของวิลเฟร็ดเจ้าแห่งมนตราที่ตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อสาปแช่งและกักขังดวงวิญญาณแห่งความโลภเหล่านั้นให้คงอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้ตลอดกาล จนกลายเป็นต้นกำเนิดของบันทึกกุหลาบป่า และเหตุการณ์ในช่วงปัจจุบันที่ทั้งสามคนมาเกิดใหม่และได้พบกันอีกครั้ง ในนามของ โรส เซเรสติน และ รีฟา ขณะเดียวกันวิญญาณที่ถูกกักขังไว้เหล่านั้นก็เริ่มที่จะออกอาละวาดและกลับมาแก้แค้นอีกครั้ง จึงต้องมาคอยลุ้นกันว่าเหตุการณ์ในโลกปัจจุบันนี้จะซำรอยเรื่องราวในอดีตอีกครั้งหรือไม่

ผู้วิจารณ์ยอมรับว่าในช่วงต้น faery เปิดเรื่องด้วยภาพความฝัน 3 เหตุการณ์ของคน 3 คน ได้อย่างน่าสนใจ และอาศัยความฝันเป็นตัวดำเนินเรื่องในช่วงต้นได้อย่างน่าติดตามว่าความฝันเหล่านั้นจะนำไปสู่เรื่องราวอันเป็นต้นกำเนิดของโศกนาฏกรรมเหล่านั้นอย่างไร นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจว่าตัวละครต่างๆ ที่อยู่ในความฝันเหล่านั้นมีความผูกพันกันเช่นไร นิยายเรื่องนี้ไม่เพียงแต่เสนอเรื่องราวมิตรภาพของเพื่อนรักสามคนที่มีความผูกพันกันมาตั้งแต่ชาติภพก่อนเป็นแก่นเรื่องหลักเท่านั้น แต่ยังมีประเด็นของการกลับมาแก้แค้นของวิญญาณพยาบาทเป็นแก่นเรื่องรองที่กระตุ้นให้เรื่องราวมีความซับซ้อนและเร้าใจยิ่งขึ้น

ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งคือการใช้เรื่องของ “มิติ” เพื่อสร้างความแปลกใหม่ให้กับเรื่อง เพราะการเล่นกับ “มิติ” ของ faery นั้นไม่ได้เล่นเฉพาะมิติของเวลา หรือมิติของสถานที่เพียงอย่างเดียว แต่ faery เลือกผสมผสานทั้งมิติของเวลาและสถานที่เข้าด้วยกัน ในมิติของเวลานั้นเป็นการย้อนกลับไปกลับมาระหว่างเรื่องราวในอดีตที่ขนานไปกับเรื่องราวในปัจจุบัน โดยอาศัยความฝันและเรื่องราวในบันทึกของวิลเฟร็ดเป็นตัวดำเนินเรื่อง ขณะที่มิติของสถานที่กลับมีความซับซ้อนมากกว่านั้น กล่าวคือ เป็นทั้งสถานที่ในอดีต คือ แคว้นดาเลมัส ที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองเซรียา ของรีฟา และเมืองดาฟาริน ของ เซเรสติน ในปัจจุบัน และยังเชื่อมโยงไปถึงโลกต่างมิติอันเป็นบ้านของโรสที่อยู่ในเมืองไทยอีกด้วย เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่างๆ นั้นมักจะผูกพันกับตัวละครที่เป็นตัวแทนของสถานที่นั้นๆ อย่างแนบแน่น

ความซับซ้อนที่ตั้งเป็นเงื่อนไขในการดำเนินเรื่องครั้งนี้นับว่าความสามารถของผู้เขียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสมดุลให้กับเหตุการณ์ในช่วงเวลาและในสถานที่ต่างๆ ที่กำหนด ผู้วิจารณ์เห็นว่าความซับซ้อนที่ faery สร้างขึ้นมานั้นกลายเป็นดาบสองคม เพราะถ้าเรียบเรียงได้อย่างลงตัวก็จะทำให้เรื่องนี้มีชีวิตชีวาและน่าสนใจ แต่หากไม่สามารถสานความซับซ้อนนี้ได้ ก็จะเป็นจุดอ่อนของเรื่องไปในทันที ในเรื่องนี้ faery ยังไม่สามารถทำให้มิติของเวลาและมิติของสถานที่ที่สร้างขึ้นสอดคล้องกัน

⁹ <http://writer.dek-d.com/bluewhale2006/writer/viewlongc.php?id=498168&chapter=10>

อย่างกลมเกลียวและสิ้นไหล บางครั้งยังแบ่งกันเป็นช่วงๆขาดจากกันเป็นตอนๆ หรือเหตุการณ์บางอย่างก็สามารถตัดออกได้ เนื่องจากไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง เมื่อเสริมเข้ามากลับยิ่งสร้างความแปลกแยกให้กับเรื่องมากเกินไป โดยเฉพาะจากการไปเที่ยวกลางคืนในกรุงเทพฯของรีฟาและเซเรสติน ที่ faery มุ่งจะวิจารณ์การปฏิบัติตัวอันไม่เหมาะสมของนักเที่ยวในสถานบันเทิงยามราตรี ซึ่งไม่เกี่ยวกับทั้งแก่นเรื่องหลักและแก่นเรื่องรอง

ในเรื่องนี้ผู้วิจารณ์เห็นว่าหน้าที่ faery กำหนดให้โรสเป็นนักเรียนสาวมัธยมมาจากเมืองไทยนั้นสร้างความแปลกแยกและไม่สมจริงให้กับเรื่องอย่างมาก และคิดว่าถ้าให้โรสมาจากเมืองอื่น อาจเป็นเมืองสมมุติเมืองใดก็ได้ที่ไม่ใช่เมืองไทยก็จะช่วยให้เรื่องสิ้นไหลมากกว่านี้ เพราะเมื่อกำหนดให้โรสมาจากเมืองไทยความโดดเด่นของความเป็นตัวละครที่แทนความเป็นไทยก็น่าจะมีผลต่อการดำเนินเรื่องด้วยเช่นกัน แต่เท่าที่อ่านมาความเป็นคนไทย หรือจากเมืองไทยที่น่าเสนอก็คงไม่ได้ส่งผลต่อแก่นเรื่องหรือโครงเรื่องหลักใดๆ เลย ช่วงที่เดินทางมาเมืองไทยก็เป็นเพียงจะสร้างความสนุกอันเกิดจากความเป็นและไม่รู้ของเซเรสตินในบางเรื่องเท่านั้น เช่น ไม่รู้จักวิธีใช้ห้องน้ำ ลิฟต์ หรือ ขึ้นรถแท็กซี่ หรือการให้รีฟาและเซเรสตินเดินทางข้ามมิติมาโผล่ในห้องน้ำหญิงของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ขณะเดียวกันเมื่อโรสเป็นคนไทยต้องข้ามมิติไปอยู่ที่มิติของรีฟาและเซเรสติน ปฏิกริยาของคนที่นั่นที่มีต่อโรสก็น่าจะมีอะไรที่สะตูดใจมากกว่านี้ เพราะโรสน่าจะมีรูปร่าง หน้าตา บุคลิก ทำทางที่ต่างออกไปอย่างมาก ถึงแม้ว่ารีฟาจะใช้เวทมนตร์ช่วยให้โรสฟังและพูดภาษาของเขาส่งออกก็ตาม เพราะไม่น่าจะเคยมีคนจากมิติอื่นเคยข้ามไปที่นั่นบ่อยนัก อีกทั้งวิถีชีวิตของทั้งสองมิติต่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อมิตินั้นคล้ายกับยุโรปในช่วงยุคกลางที่ยังมีกองทหารม้า คนสัญจรไปมาด้วยการเดิน ชีม้า หรือใช้เกวียน ในขณะที่เมืองไทยอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 21 มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่างๆก็พัฒนาไปสูงมากแล้ว การปรับตัวของตัวละครทั้งสองฝ่ายไม่น่าจะรวดเร็วดังที่ปรากฏในเรื่อง โดยเฉพาะการปรับตัวของโรสที่ทำตัวกลมกลืนกับชีวิตในมิติใหม่ได้เร็วมาก ทั้งๆที่อยู่ในเมืองไทยแท้ๆ เธอยังทำตัวแปลกแยกจากสังคม และชอบอยู่ตามลำพังคนเดียวอยู่เลย โรสจึงน่าจะเป็นตัวละครที่มีปัญหาในการปรับตัวมากที่สุด

เมื่อเรื่องมีความซับซ้อนมากเช่นนี้ ผู้อ่านยังถูกกระหน่ำด้วยการเขียนที่ชวนสับสนเข้าไปอีก เพราะผู้เขียนจะดำเนินเรื่องโดยการแทรกเรื่องราวในปัจจุบันเข้ากับอดีตทั้งที่เป็นความฝัน และเรื่องราวในบันทึก ขณะเดียวกันก็ยังมีกระย้อนไปมาระหว่างเมืองไทย เมืองเซเรีย เมืองดาฟาริน และบางครั้งยังย้อนกลับไปยังอาณาจักรดาเลมัสสมัยโบราณด้วย ขณะเดียวกัน faery กลับไม่ช่วยสร้างความกระจ่างให้ผู้อ่าน ด้วยการแยกให้เห็นว่าขณะนี้กำลังเปลี่ยนฉากใหม่ หรือเปลี่ยนเหตุการณ์ใหม่แล้ว ตลอดทั้งเรื่อง faery จะเขียนเรื่องต่อเนื่องกันไปหมด โดยคาดหวังให้ผู้อ่านทราบเองว่าตอนนี้เปลี่ยนฉากแล้ว หรือเปลี่ยนตัวละครผู้ดำเนินเรื่องแล้ว การเขียนเช่นนี้สร้างความสับสนอย่างมาก โดยเฉพาะจากความฝันที่ให้โรส รีฟา และ เซเรสตินฝันพร้อมกัน การจะแยกว่าใครฝันก็ยากอยู่แล้ว และยังต้องจำอีกว่าความฝันของแต่ละคนนั้นเป็นเรื่องราวในอดีตของใคร ดังนั้น หาก faery สามารถสร้างความชัดเจนประเด็นนี้ได้ก็จะช่วยผู้อ่านได้มาก

นอกจากนี้ ความไม่คงที่ของบุคลิกตัวละคร โดยเฉพาะเมื่อผู้เขียนกล่าวถึงประวัติของตัวละครไว้ในตอนที่ 17 ยิ่งชวนให้มึนงงว่าจริงแล้วตัวละครควรมีบุคลิก ลักษณะ และนิสัยอย่างไรกันแน่ เพราะตัวละครส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นไปตามที่กำหนดไว้เท่าใดนัก เมื่ออ่านๆไปจะรู้สึกว่าตัวละครในเรื่องสามารถจะปรับเปลี่ยนบุคลิกลักษณะตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้นๆ เช่น โรส ที่บอกว่าเป็นเด็กเรียบร้อย เป็นผู้ใหญ่เกินวัย และควบคุมตัวเองได้ดี แต่เมื่อเรื่องดำเนินไปเรื่อยๆ โรสก็เปลี่ยนบุคลิกไปจนแทบจะไม่เหลือบุคลิกที่ผู้เขียนตั้งใจไว้เลย เพราะโรสกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง หัว เก่งกล้า มีความสามารถที่ซ่อนไว้มากมายไม่ว่าจะมีพลังเวทในการรักษา สามารถต่อสู้ด้วยมือเปล่าได้อย่างดี ชีม้าได้ภายในครึ่งวัน จนเรฟนอฟพี่ชายของรีฟาเห็นโรสเป็นม้ามืดทะลุโลก และแทบจะไม่มีเหตุการณ์ตอนใดที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใหญ่เกินตัว และการควบคุมตัวเองได้ดีอยู่เลย ไม่เพียงแต่ตัวละครที่ให้ประวัติไว้เท่านั้น ตัวละครที่ไม่ได้เล่าถึงประวัติใน

ตอนที่ 17 ก็มีความไม่คงที่เช่นกัน โดยเฉพาะแอสเทลล่า จะเห็นได้ว่าในตอนแรก faery บอกไว้ชัดเจนว่าแอสเทลล่าร่างกายอ่อนแอมาก ต้องมีพี่เลี้ยงดูแลเป็นพิเศษ แต่หลังจากนั้นจะพบฉากที่แอสเทลล่าวิ่งเล่นอยู่บ่อยครั้ง จนอดสงสัยไม่ได้ว่าแท้จริงแล้วแอสเทลล่าอ่อนแอหรือแข็งแรงกันแน่

ผู้วิจารณ์เห็นว่าเหตุผลหลักๆที่ทำให้คนอ่านสนใจเข้ามาอ่านเพียงช่วงแรกๆ และหายไปนั้น ไม่เพียงมีสาเหตุมาจากความซับซ้อนในประเด็นต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นที่สร้างความสับสนให้กับผู้อ่านเท่านั้น แต่ความเยิ่นเย้อของเนื้อเรื่องก็นับเป็นเหตุผลสำคัญ โดยส่วนตัวเห็นว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นตลอดทั้ง 28 ตอนยังเป็นเพียงช่วงเกริ่นเรื่องเท่านั้น ยังไม่ได้เข้าไปยังแก่นเรื่องที่ต้องการเสนอ เพราะเรื่องราวที่น่าเสนอมายังตอนนี้ไม่ได้ช่วยสร้างความชัดเจนให้แก่ผู้อ่านเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของมิตรภาพและความรักของเหตุการณ์ในอดีต ความโหดร้ายและความโลภของเจ้าครองแคว้นดาเลมัสในอดีต การพัฒนาความสัมพันธ์ของโรส รีฟา และ เซเรสติน ในปัจจุบัน การกลับมาแก้แค้นของดวงวิญญาณที่ถูกจองจำ หรือแม้กระทั่งความลับในครอบครัวของรีฟา ผู้วิจารณ์จึงเห็นว่า faery น่าจะดำเนินเรื่องให้กระชับมากขึ้น อาจทำได้โดยแบ่งจุดเน้นเป็นช่วงๆก็ได้ระหว่างตอนนี้ถึงตอนนี้จะนำเสนอเหตุการณ์ใด เพื่อให้ภาพที่ชัดเจนมากขึ้นไม่ใช่นำเสนอแต่เพียงภาพที่พร่าเลือนอย่างที่เป็นอยู่

ยิ่งไปกว่านั้น faery ก็มีปัญหาเรื่องการสะกดคำผิดด้วยเช่นกัน การสะกดผิดนั้นมีการเขียนชื่อเฉพาะผิด และบ่อยครั้งยังพบว่ามี การเขียนผิดซ้ำๆ เช่น ดาเลมัส ก็เขียนเป็นดาเลมัส วิลเฟร็ด ก็เขียนเป็นวิลเฟรด หรือเซเรสติน ก็เขียนเป็น เซเรวติน บางครั้ง faery เขียนชื่อตัวละครผิดตัวเลยก็มี แทนที่จะกล่าวถึง วิลเฟร็ด ก็เขียนว่าเรฟฟอน)การอธิบายถึงตัวละคร ดาเลมัส ในตอนที่ (17 ทำให้ผู้อ่านงงงวยด้วยเช่นกัน รวมทั้งยังมีการใช้สรรพนามผิดในบางแห่งซึ่งชวนให้หงุดหงิด เช่น เหตุการณ์ที่รีฟาพบกับโรสครั้งแรก รีฟาขอให้โรสแสดงตัวเป็นเพื่อนของเขาเพื่อจะได้พบกับข้ออ้างที่ว่าเขาบอกกับอามิเอลว่ามาพบเพื่อน แต่ตลอดเวลาที่พูดถึงอามิเอลกลับใช้สรรพนามแทนว่า “เขา” แทนที่จะเป็นคำว่า “เธอ” ทั้งหมด จนผู้อ่านเริ่มไม่แน่ใจว่าอามิเอลเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายกันแน่ นอกจากนี้ในเรื่องยังมีคำผิดจำนวนมาก จะเห็นว่าคำบางคำเขียนผิดจากความไม่รู้เช่น เวทมนต์ ซึ่งคำที่ถูกต้องเขียนว่า เวทมนตร์ หรือ กระปริบตา เขียนเป็นกระปริบตา และ แท็กซี่ เขียนเป็น แทกรักซี่ บางคำก็พบว่าสะกดคำเดียวกันในหลายรูป เช่น ฌาณ มีทั้งที่เขียนว่า ซาณญ์ ฌาณ และ ฌาน ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นว่า faery ควรที่จะเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย

ผู้วิจารณ์เห็นว่าหาก faery สามารถเขียนเรื่องให้กระชับขึ้น ตรงจุด และมุ่งตรงยังแก่นเรื่องโดยไม่สนใจเหตุการณ์ประกอบเล็กๆ มากนัก และผสานความซับซ้อนอันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดำเนินเรื่องให้สอดคล้องมากขึ้น รวมทั้งบีบให้ตัวละครเดินตามกรอบที่ตั้งไว้มากกว่าที่จะปล่อยให้ตัวละครเป็นอิสระ จนต้องปรับเปลี่ยนความสามารถและบุคลิกไปตามเหตุการณ์มากเกินไปเหมือนที่ผ่านมา นอกจากนี้ควรตรวจสอบความถูกต้องของตัวสะกดให้มากขึ้นก็จะช่วยตอบคำถามที่ faery ตั้งไว้ได้